

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Ivan Gregurić,
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**

Ivan Karan

ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bačić Palković (kultura)
Dušica Dulić (novinarka)
Zvonimir Perušić (novinar)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Zoran Vukmanov Šimokov (fotografije)
Marijana Tucakov (pripravnik)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništvo i korektura)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tipnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** »Rotografika« doo Subotica
List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Poezija se i dalje piše

Svećanim otvorenjem prostorija Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici simbolički je označen službeni početak rada prve profesionalne ustanove hrvatske zajednice na području kulture, koja je utemeljena prošle godine. Djelatnicima Zavoda predstoji rad na stvaranju suvremene i reprezentativne ustanove kulture Hrvata u Vojvodini. Kako je najavljeno, aktivnosti Zavoda odvijat će se na više polja – od znanosti, preko književnosti, do rada na izradi bibliografije i ustrojavanja arhiva. Otvorenje Zavoda je važan događaj za hrvatsku zajednicu. Osim očuvanja kulture hrvatske zajednice, bilježenja i predstavljanja kontinuiteta rada hrvatskih umjetnika, stvaralaca, znanstvenika i udruga kulture, dragocjeno je što će Zavod promicanjem kulture hrvatske zajednice omogućiti i drugim zajednicama uvid u bogatstvo, specifičnosti i postignuća naše kulture. To jest važno, jer znamo da nepoznavanje stvara nerazumijevanje, nezainteresiranost, nebrigu i odbojnost.

Spomenuti kulturni kontinuitet ima krucijalni značaj. Kulturno blago govori o bivanju i činjenju, duhovnoj i simboličkoj dimenziji i o identitetu nas samih. Često možemo čuti poštapalicu kako je svatko zamjenjiv. Je li to baš tako? Upravo kulturni kontinuitet ukazuje, među ostalim, da to nije tako iz jednostavnog razloga – kulturni kontinuitet ne bi postojao u tom slučaju. Naravno, niti jedan čovjek na ovome svijetu nije zamjenjiv. Tko to ne razumije, nema svrhe niti mu objašnjavati. Čini se veoma pogubnim što se u naše vrijeme takvom poštapalicom ljudi pokušavaju svesti na ikonice na ekranima kompjutera kojima se označava brz pristup raznim programima. Razarajuća poruka te poštapalice nekima je čak i uvjerenje da to jest tako. Takvo što nije specijalitet postmoderne epohe, takvo se uvjerenje provodilo u praksi i u ne tako davna vremena, a eskaliralo je ponovno ideologijom postmoderne, zagovorom i rastakanjem centra, radi kvazi-glorifikacije rubova, koji su bez čvrstog centra doista postali zamjenjivi u svakom trenutku.

Oni krajnje siromašni sigurno se ne bave razmišljanjem o ovim temama. Njima je potrebna hrana. Možda je to teško shvatiti onome, tko nikada nije bio zaista gladan. Kažem – možda. Ovoga tjedna obilježen je Međunarodni dan sjećanja na žrtve holokausta. Poznajem jednog bivšeg logoraša mučilišta Dachau. On zna što je glad. Kaže da se to riječima ne može opisati. I doista, riječi se ponekad čine nemoćnima pred užasom. Ipak, poezija se i dalje piše.

Z. S.

Kako su žitelji Mjesne zajednice Verušić iskoristili mogućnosti koje su i drugima na raspolaganju

Do kuće uz parolu »snađi se« 11

U Izvršnom vijeću Vojvodine predstavljen projekt »Ženskih studija i istraživanja«

Kako iskorijeniti diskriminaciju na lokalnoj razini? 14

Knjiga »Prid svitom – saga o svitu koji nestaje« predstavljena na Čikeriji

Sjećanje na ljude, jezik i sudbine 30

Međunarodni veteranski turnir u hokeju na ledu

Pobjeda prijateljstva 42

Novi veleposlanici Republike Srbije

Ukazom predsjednika Republike Srbije za novog veleposlanika u Njemačkoj naimenovan je *Ivo Visković*, profesor Fakulteta političkih znanosti u Beogradu, objavljeno je u najnovijem broju Službenog glasnika Srbije. Na dužnost veleposlanice – šefice stalne misije Srbije pri Vijeću Europe u Strasbourgu postavljena je *Dragana Filipović*, a veleposlanik – šef stalne misije pri Ujedinjenim narodima u New Yorku sada je *Feodor Starčević*.

Za veleposlanika u Švicarskoj postavljen je *Milan St. Protić*, objavljeno je također u Službenom glasniku Srbije.

Na novoj dužnosti u Berlinu:
Ivo Visković

Bojan Pajtić i Oliver Dulić o potvrđivanju najvišeg pokrajinskog akta

Nema dvojbe u svezi sa Statutom Vojvodine

Unutar Demokratske stranke ne postoji niti jedna dvojba oko prijedloga novog Statuta Vojvodine, izjavio je predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine *Bojan Pajtić*. Dodao je kako se u ovom trenutku radi na tekstu Zakona o ovlastima Vojvodine i izrazio očekivanje da će uskoro taj Zakon i novi Statut u paketu biti usvojeni u Skupštini Srbije. Vojvodanski premijer je rekao i da je neke od članaka nacrta statuta predlagao sam predsjednik *Boris Tadić*.

»Bit će moguće na nekim mjestima urediti tehničku korekciju, ali ni jedno političko pitanje nije sporno i ni jedna suštinska odredba nije sporna«, kaže Pajtić. »Nećemo odustati od ideje da se Vojvodina razvija na osnovi europskih principa regionalizacije i decentralizacije. Vrlo su intenzivni razgovori o oba akta i očekujem da vrlo brzo parlament donese i Statut i Zakon o ovlastima Vojvodine, kako bismo iskoristili sve prednosti koje novi Ustav donosi Vojvodini.

Prema važećem Ustavu Srbije, Vojvodina je bila obvezna u roku od 90 dana od dana konstituiranja novog saziva pokrajinskog parlamenta donijeti prijedlog novog Statuta, što je i učinjeno 15. listopada. Međutim, niti jednim propisom nije određen vremenski okvir u kome Skupština Srbije treba potvrditi novi najviši pravni akt Vojvodine.

Dužnosnik DS-a i ministar za životni okoliš i prostorno planiranje *Oliver Dulić* izjavio je kako će Statut Vojvodine uskoro biti usvojen u Skupštini Srbije i da će za njega glasovati sve stranke vladajuće koalicije.

»DS je apsolutno jedinstvena po tom pitanju. Unutar DS-a ne postoji nikakav problem u svezi sa Statutom ili usvajanjem pratećeg zakona koji bi trebao definirati ovlasti Vojvodine. Pregovori između ministarstava koja trebaju prenijeti te ovlasti idu dobro. A sve te medijske spe-

kulacije kako u DS-u ima problema oko Statuta, u domeni su projekcije nečijih želja da u stranci dođe do svađe, u čemu neće uspjeti«.

Dulić je dodao kako je siguran i da oporbene stranke razumiju potrebu zaokruživanja ustavnih ovlasti pokrajinske administracije.

Prethodno je pokrajinski tajnik za propise, upravu i nacionalne manjine *Tamás Korhecz* izjavio kako je pitanje potvrđivanja Statuta u Skupštini Srbije jedino stvar političke volje.

»Možda ima prepreka u smislu postoji li za Statut politička volja i ima li drugih prioriteta za skupštinsku većinu. Međutim, ništa se nije desilo što bi opravdalo novo odlaganje potvrđivanja Statuta«, rekao je Korhecz.

Zbog nepotvrđivanja Statuta u Skupštini Srbije, Vojvodina nije mogla donijeti proračun za 2009. godinu, pa je pokrajinski parlament usvojio odluku o privremenom financiranju za prva tri mjeseca ove godine.

Narodna zastupnica koalicije ZES Olena Papuga s govornice govorila na rusinskom jeziku

Samo sam iskoristila svoje zakonsko pravo

Narodna zastupnica s liste Zajedno za europsku Srbiju *Olena Papuga*, prva je osoba koja se s govornice Skupštine Srbije obratila na rusinskom jeziku. U intervjuu beogradskom *Danasu* Olena Papuga, inače članica Lige socijaldemokrata Vojvodine i novinarka Ruskog slova, objasnila je motive za svoj govor na materinskom jeziku u srbijanskom parlamentu.

»Željela sam iskoristiti svoje pravo, ne samo zbog sebe i Rusina, već i zbog želje da se multietničnost osjeti i u Skupštini Srbije«, rekla je Olena Papuga. »Reakcije kolega su bile veoma dobre. Neki su najprije

Multietničnost treba dokazivati i u parlamentu: Olena Papuga

bili zbunjeni, nisu ni znali koji je to jezik, a kada sam nastavila na srpskom i rekla kako sam iskoristila pravo govoriti na svom materinjem jeziku i da je to rusinski, svi su pljeskali.«

Na pitanje *Danasa* jesu li samo tehničke prepreke razlog za to što se u Skupštini Srbije ne čuju jezici nacionalnih manjina, Olena Papuga je odgovorila kako sigurno ima i drugih, važnijih, ali i kako »nije sve na većinskom narodu«, već da i zastupnici manjina to trebaju »progurati«.

U Srijemskim Karlovcima svečano obilježena 310. obljetnica Karlovačkog mira

Nikad nije prerano za mir

U Kapeli mira u Srijemskim Karlovcima u nedjelju je održana svečana proslava povodom obilježavanja 310 godina od potpisivanja Karlovačkog mira. Ovaj mirovni sporazum zaključen je 26. siječnja 1699. godine, nakon dugih pregovora u Srijemskim Karlovcima poslije završetka Velikog bečkog rata (1683.-1699.) između tadašnjih velikih sila sudionica u ratu – Kršćanske alijanse (Austrija, Poljska, Venecija i Rusija) i Turske, uz posredovanje Engleske i Nizozemske. Po prvi

našem narodu započinjanje teškog, ali plodnog puta obnove naše državnosti, preko organizacije Crkve, otvaranja prve obrazovne institucije. Potpisivanje ovog dokumenta značajan je europski povijesni moment, ali i važan moment za naš narod», rekao je Božidar Đelić. »Istovremeno moramo primijetiti kako su oko ovog okruglog stola bile velike sile, ali da tada nije bilo predstavnika našeg naroda. I odatle dolazi jedna velika pouka, a to je da moramo voditi državotvornu politiku koja će osigurati da naši

ne je pozdravio i obratio im se *Bojan Pajtić* sljedećim riječima:

»Koliko je mrtvih potrebno da se više ne ubijamo? Davno nas je to pitao *Albert Camus*, a mi još uvijek ne znamo odgovor. Ne znamo ga, jer živimo u svijetu u kojem postoji izraz 'pravedni rat'. U svijetu u kojem su ljudska prava ponekad opravdanje za mučenja, a demokracija razlog zbog kojeg se ubijaju civili. U svijetu u kojem se sloboda štiti tako što se ograničava. U svijetu u kojem između prijatelja i neprijatelja ne postoji ništa u sredini. U svijetu u kojem naše i njihove ne dijeli argument, nego minsko polje.

Koliko je mrtvih potrebno da se više ne ubijamo? Ne znamo, jer se za svako zlo djelo uvijek nađe – dobra riječ. Za svaku smrt

renja. Koliko prošlog desetljeća, na ovim našim prostorima bjesnio je rat. Ružan i prljav rat, kao i svi ratovi. I još su neke ubojice na slobodi, i još su neki spremni braniti one koji su nam nanijeli najveću sramotu u povijesti.

Pa, ako su mogle prije 310 godina Turska, Austrija, Rusija, Poljska, Venecija, Nizozemska i Engleska sastajati se 36 puta dok ne zakluče mir, možemo li išta iz toga naučiti? Nikad nije prekasno započeti rat i nikad nije prerano zaključiti mir.

Zato ovdje, na mjestu gdje se prvi put sjedilo za diplomatskim okruglim stolom, predlažem da Kapelu mira ubuduće zovemo Europska kapela mira. Kao spomen na povijesni mirovni proces, kao simbol povijesnog strijelje-

put u službenoj svjetskoj diplomaciji korišten je okrugli stol za pregovaranje.

Na središnjoj proslavi ove značajne obljetnice nazočni su bili veleposlanici zemalja sudionica i posrednica u potpisivanju Karlovačkog mira, predstavnici Vlade Republike Srbije i Izvršnog vijeća Vojvodine, Općine Srijemski Karlovci, crkveni velikodostojnici i drugi ugledni gosti.

U ime Vlade Srbije nazočnima se obratio potpredsjednik Vlade za europske integracije i ministar za znanost i tehnološki razvoj *Božidar Đelić*, koji je rekao kako je Karlovački mir pokazao zašto je mir apsolutna vrijednost.

»Karlovački mir je omogućio

predstavnici uvijek budu oko onog okruglog stola gdje se odlučuje o našoj budućnosti. To znači da moramo voditi takvu politiku da uvijek budemo oko okruglog stola u New Yorku, u dvorani Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, u dvorani Kremlja kada se razgovara i raspravlja o energetske sigurnosti i budućnosti našeg kontinenta, i ponajviše oko okruglog stola Europske komisije, gdje će jednom sjediti i predstavnik Srbije, jedan srpski komesar, ali i europski komesar koji će braniti ne samo naše interese, nego zajedno sa svim drugima nacijama ovog kontinenta graditi zajedničku mirnu budućnost Europe.«

U ime vojvođanske vlade nazoč-

– viši razlog. Za svakog zločinca – herojstvo. Za svakog ludaka – pametno obrazloženje. Homo sapiens naseljava Europu dvadesetak tisuća godina. Smije li itko tvrditi da smo danas bolji i humaniji? Jesmo li bolji ako preciznije pogađamo metu? Jesmo li humaniji ako imamo humane bombe? Naša civilizacijska opna tanka je i ranjiva. Trgovci oružjem bogatiji su od trgovaca hranom. Pohlepa je jača od vjere. Strah je jači od povje-

nja Europske Unije kao najvećeg svjetskog mirovnog projekta. Jer, kao što netko započinje rat, netko mora započeti mir.«

Na proslavi su nazočni bili veleposlanici Austrije, Nizozemske, Njemačke, Turske, Velike Britanije, Ruske Federacije, Bugarske, Crne Gore, Hrvatske, Mađarske, Slovenije, Poljske, te brojni državni i pokrajinski dužnosnici.

Priredio: Zvonimir Perušić

Gospodarstvu milijardu eura beneficiranih kredita

Program financijske potpore gospodarstvu Srbije radi sprečavanja posljedica svjetske ekonomske krize spreman je i početak se ostvarivati u veljači, izjavio je potpredsjednik Vlade Srbije *Božidar Đelić* dodavši, kako će Vlada, osim predviđenih milijardu dinara, o konačnom iznosu pomoći odlučiti najkasnije idući tjedan.

»To neće biti samo kroz predvidljivu monetarnu i politiku tečaja dinara, nego i kroz poticajna sredstva od milijardu eura beneficiranih kre-

dita«, poručio je Đelić. »Cilj državnih subvencija, koje će biti nekoliko milijardi dinara, jest da se za tri do četiri posto smanje kamate banaka na kredite za poduzeća, osobito za izvoznike.«

Komentirajući kretanje tečaja dinara, on je rekao kako je Vlada Srbije zaključila program s MMF-om s ciljem da u svakom momentu bude dovoljno sredstava za održavanje stabilnog tečaja dinara. »Ukoliko bude potrebno Vlada Srbije može dobiti i dodatna sredstva od MMF-a, a pokrenuli smo i pregovore s Europskom komisijom da dobijemo bar 400 milijuna eura takozvane makrofinancijske potpore, koja će moći nadomjestiti eventualne manje prihode od poreza i privatizacije, pa ćemo tako u svakom momentu braniti stabilnost naše ekonomije i domaće valute«, rekao je Đelić.

U Subotici otvorene prostorije Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata

Prva profesionalna ustanova na području kulture

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata bit će u budućnosti kolekcionar i čuvar svih onih kulturnih dragocjenosti koje je hrvatska zajednica tijekom stoljeća posijala na teritoriju naše pokrajine, rekao je predsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine Bojan Pajtić

Prostorije Zavoda svečano je otvorio Bojan Pajtić

Premda je utemeljen još prošle godine, svečanim otvorenjem prostorija u Harambašićevoj ulici broj 14 u Subotici, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je prošloga petka, 23. siječnja, i simbolički označio svoj službeni početak rada. Hrvatska zajednica je time dobila svoju treću profesionalnu ustanovu, a prvu takve vrste s područja kulture, koja će se baviti zaštitom i razvojem njihove nacionalne kulture, tradicije i jezika. Sustavno

financiranje Zavoda, uz već ranije utemeljeno Hrvatsko nacionalno vijeće i Novinsko-izdavačku ustanovu »Hrvatska riječ«, vršit će se iz proračuna domicilne države, odnosno AP Vojvodine. Do sada je za adaptaciju prostorija, pokretanje rada i prve aktivnosti Zavod dobio pet i pol milijuna dinara.

KOLEKCIONAR I ČUVAR: U ime osnivača prostorije Zavoda su otvorili predsjednik Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine *Bojan Pajtić* te pred-

sjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Branko Horvat*.

»Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata bit će u budućnosti kolekcionar svih onih kulturnih dragocjenosti koje je hrvatska zajednica tijekom stoljeća posijala na teritoriju naše pokrajine, a istodobno i čuvar te kulturne baštine«, rekao je vojvođanski premijer Bojan Pajtić. »Ove će godine sve zajednice, čiji su jezici u službenoj uporabi, dobiti ovakve zavode za kulturu. Ne samo zato da bi oni sačuvali ono što smo

do sada stjecali na različitim poljima društvenog i kulturnog djelovanja, već i da bi strateški promišljali na koji način će se u 21. stoljeću odvijati kulturne djelatnosti svih zajednica u eri kompjutorizacije, digitalnog društva, kada se etnički identitet ne može svoditi samo na narodne nošnje i narodnu glazbu, već treba poprimati i nove oblike, te se iskazivati kroz nove oblike djelovanja. Mi, s druge strane, težimo i interkulturalnosti, jer kada usporedite kulturna bogatstva različitih zajednica u Vojvodini, vidjet ćete kako se ona međusobno prožimaju. Teško je zamisliti hrvatsku kulturu bez mađarske i srpske, teško je zamisliti kulturu svih nacionalnih zajednica bez onih uz koje smo stoljećima živjeli i surađivali. Zbog toga otvorenje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata jest značajno za hrvatsku zajednicu, ali je značajno i za sve druge zajednice kojima će hrvatska zajednica omogućiti uvid u svoju kulturu, u bogatstvo onoga što je stvarano stoljećima i omogućiti da se ta bogatstva objedine«, kazao je Pajtića.

KVALITATIVNI ISKORAK: Predsjednik HNV-a Branko Horvat je ocijenio kako je otvorenjem Zavoda ostvaren veliki kvalitativni iskorak u hrvatskoj kulturi. »Ovdašnja je hrvatska kultura predugo počivala na načelima

Moramo prvo izgraditi sami sebe

Izaslanik Ministarstva kulture Republike Hrvatske Žarko Španiček, inače pročelnik Konzervatorskog odjela u Požegi, ovom je prigodom istaknuo važnost otvorenja jedne ovakve ustanove, ali i njezine zadaće. »Kultura ima posebnu zadaću da u javni život unese ljepotu, autentičnost i smislenost. To je izuzetno teška i odgovorna zadaća, posebno složena u ovakvim okolnostima multietničnosti i multikulturalnosti, gdje kultura ima još jednu zadaću – da budu most prema drugima. Međutim, put prema drugima uvijek vodi preko nas samih – da bismo bili drugima prepoznatljivi, da bismo s drugima mogli uspostaviti smislene veze, moramo prvo izgraditi sami sebe, odnosno svoje kulturno biće. To se ne može samo entuzijazmom, bez kojeg nema niti jedne kulturne djelatnosti, za to je potreban i institucionalni rad koji će organizirati, poticati, usustaviti različita kulturna nastojanja u jednom smjeru, u smjeru povezivanja i razumijevanja«, rekao je Žarko Španiček.

dobrovoljnosti i amaterizma u radu. Pa ipak, četrdesetak kulturnih institucija i organizacija Hrvata u Vojvodini ostvarivali su neizmjerne velike prinose, što će biti i ubuduće. No, do sada nismo imali instituciju koja bi se profesionalno bavila hrvatskom kulturom u Vojvodini, kao relativno samostalnom i jedinstvenom cjelinom. Njenim osnutkom, vjerujemo, ova je praznina uspješno nadomještena. S druge strane, trebamo biti zadovoljni što su zalaganja velikog broja činitelja u hrvatskoj zajednici u Vojvodini i ovoga puta naišla na dobru volju pokrajinskih tijela vlasti. Tako su ona i sada na najbolji mogući način potvrdila i posvjedočila svoja zalaganja na izgradnji Vojvodine kao multikulturne političke zajednice«, rekao je Horvat.

Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov je ovom prigodom istaknuo trud svih koji su sudjelovali u stvaranju te ustanove. »Važan nam je bio svaki detalj, jer smo sebi postavili visoke ciljeve – stvoriti modernu, profesionalnu i reprezentativnu ustanovu kulture Hrvata u Vojvodini. Naravno, nismo to radili radi nas, već upravo za sve vas ovdje nazočne – predstavnike hrvatskih udruga kulture, kulturne djelatnike, stvaraocce i znanstvenike. Riječju, za cijelu zajednicu. Svima vama će vrata Zavoda uvijek biti otvorena«, poručio je Tomislav Žigmanov.

Svečanom otvorenju prostorija Zavoda, među ostalim, nazočni su bili i: pokrajinski tajnik za kulturu

Sjedište Zavoda u Harambašićevoj ulici broj 14. u Subotici

Milorad Đurić, generalna konzulica Generalnog konzulata RH u Subotici Ljerka Alajbeg, gradonačelnik Subotice Saša Vučinić, kao i predstavnici Ministarstva kulture

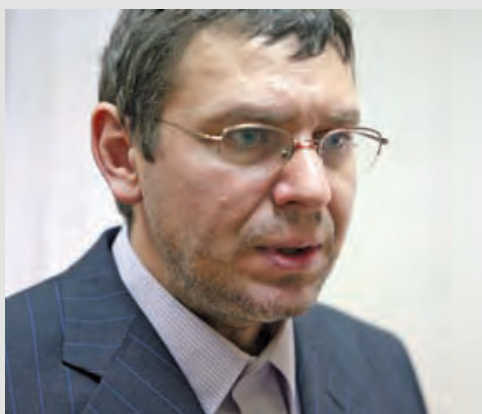
Republike Srbije, Katoličke crkve te hrvatskih udruga kulture.

Povodom otvorenja Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata stigli su i brzoglasni čestitki i potpore

iz Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske, kao i iz Hrvatske matice iseljenika.

D. B. P.

Aktivnosti na više polja

Aktivnosti Zavoda odvijat će se na više polja – od znanosti, preko umjetnosti, do rada na izradi bibliografije, ustrojavanja arhiva i tomu slično, kaže za HR ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov. Prostor rada temeljno je određen Odlukom o osnutku, a realizirat će se s obzirom na resurse, te plan i program rada. Kada je u pitanju suradnja s hrvatskim udrugama kulture, ona će se, prema riječima Žigmanova, odvijati kroz tri oblika. »Prvo je najelementarnija pomoć u procesu produkciranja njihovih događaja, kada je u pitanju lektoriranje njihovih tekstova i pozivnica, budući da jedan broj udruga ima problema s tima. Drugi je oblik suradnje koji ćemo formirati u izravnoj komunikaciji s njima, a podrazumijevat će potporu na planu edukacija, seminara, unapređenja upravljanja, financijskog menadžmenta, pisanja izvješća i slično. Treći oblik je izravna financijska potpora određenim institucijama i udrugama koji imaju program od pokrajinskog značaja za hrvatski kulturni prostor, ili kada su u pitanju projekti od kapitalnog značaja za hrvatsku zajednicu, te djela ili aktivnosti koja su kompatibilna s programom rada Zavoda. Financiranje manifestacija od općinskog, lokalnog značaja, neće biti dio politike potpore ZKVH-a«, objašnjava Žigmanov.

Ephraim Zurrof postao počasni građanin Novog Sada

Nemjerljiv doprinos pravdi

Potpora borbi da se pred lice pravde izvedu svi nacistički zločinci

Direktoru Centra »Simon Vizental« iz Jeruzalema *dr. Ephraim Zurrof* 19. siječnja, dodijeljeno je priznanje počasnog građanina Novog Sada. Tom prigodom

Igor Pavličić, Ephraim Zurrof
i Aleksandar Jovanović

gradonačelnik *Igor Pavličić* na svečanosti u Gradskoj kući uručio mu je ključeve grada. »Skupština grada Novog Sada proglasila je Ephraima Zurrofa počasnim građaninom Novog Sada zbog njegovog nemjerljivog doprinosa pravdi prema žrtvama 'Novosadske racije', kao i istrajne borbe u otkrivanju mjesta boravka *Sándora Képiróa*, jednog od sudionika fašističke racije u siječnju 1942. godine«, navodi se u priopćenju iz gradske kuće.

Pokraj gradonačelnika Igora Pavličića skupu su bili nazočni – predsjednik Skupštine grada *Aleksandar Jovanović*, predsjednica Židovske općine Novi Sad *dr. Ana Frenkel*, veleposlanik Izraela u Beogradu *Artur Kol*, predsjednica Vanjskopolitičkog savjeta Srbije *Sonja Liht*, te predstavnici svih tradicionalnih vjerskih zajednica.

»Velika mi je čast prihvatiti titulu Novog Sada u kojem je do Drugog svjetskog rata živjela velika populacija Židova, a danas je to grad u kome se nalazi druga po veličini židovska zajednica u Srbiji. Ovo priznanje za mene nije osobno, već predstavlja podršku borbi da se pred lice pravde izvedu svi nacistički zločinci. To je podrška onome što je *Simon Vizental* radio desetljećima, a to i danas radi centar koji nosi njegovo ime«, rekao je Zurrof, zahvaljujući se na priznanju.

On je i ovu prigodu iskoristio zatražiti od Mađarske pokretanje procesa protiv *Sándora*

Képiróa, žandarmerijskog časnika fašističke vlasti u Drugom svjetskom ratu, koji i dalje slobodno živi u Budimpešti. Gost iz Jeruzalema ocijenio je kako u Mađarskoj nema političke volje da se sudi *Képiróu*, a kao izgovor je navedeno da se ne može naći originalna presuda izrečena povodom tog zločina.

»Novi Sad je danas ponosan grad iz dva razloga. Prvi je što odajemo počast osobi koja se bori da se ne zaborave zločini i da se pred lice pravde izvedu zločinci, a drugi što se u gradu održava seminar o holokaustu«, kazao je gradonačelnik Pavličić.

Ephraim Zurrof je gostujući u Novom Sadu sudjelovao i na trodnevnom seminaru o holokaustu, s namjerom da ti nemili događaji nikada ne budu zaboravljeni. Na seminaru je 300 prosvjetnih djelatnika prošlo obuku kako učenicima i studentima predavati o holokaustu. Zurrof je na seminaru ukazao na to kako u Srbiji postoji mnogo povjesničara koji istražuju genocid i holokaust, ali nema nijednog vrhunskog stručnjaka među predavačima u osnovnim i srednjim školama. Zurrof je naveo kako bi njihovo inzistiranje na tome da se drže predavanja o zločinu nad Židovima, i to ne samo 27. siječnja, kada se obilježava Međunarodni dan sjećanja na holokaust, moglo biti poticaj za dublja istraživanja i širenje saznanja o stradanjima u Drugom svjetskom ratu.

U skladu s ovim događajima u holu Gradske kuće održana je izložba fotografija u znak sjećanja na holokaust. Nakon završenog seminara predsjednik Izvršnog vijeća *Bojan Pajtić* priredio je svečani prijem za sve sudionike.

Ephraim Zurrof svojevremeno nije prihvatio biti počasnim građaninom Novog Sada zbog spomenika radikalnom prvaku i antisemiti *Jaši Tomiću* u središtu grada, ali je, nakon što je donesena odluka da se o spomeniku izjasne građani, promijenio svoju odluku. Bio je to povod za ponovno razbuktavanje polemika o Jaši Tomiću, političaru kome je radikalna vlast podigla spomenik i koji je bio autor jasnog antisemitskog esejaja objavljenog prošlog stoljeća. Ured gradonačelnika već provodi anketu među Novosađanima s pitanjem – jesu li za uklanjanje spomenika i na kojoj novoj lokaciji bi ga trebalo postaviti?

Dijana Prčić

Spomen na zimu 1942.

Sudionici seminara su 22. siječnja bili nazočni pomenu na stravične događaje u zimu 1942. godine, kada je za tri dana u Novom Sadu ubijeno oko 1300 Židova, Roma, Srba i protivnika fašističke vladavine. Racija je dio zločinačkih akcija koje je sprovodila fašistička Mađarska, nakon što je okupirala Bačku. Prethodili su joj slični zločini provedeni u Šajkaškoj oblasti. Trećina židovske populacije Novog Sada, njih 870, ubijena je na najstravičniji način. Cijele obitelji s malom djecom skončale su u Dunavu okovanim ledom. Centar »Simon Vizental« direktno krivi *Képiróa* za smrt 320 civila.

Simon Vizental osnivač je istoimenog centra koji je postao poznat po prikupljanju informacija o nacističkim ratnim zločinima kako bi im se sudilo. Sam Vizental preživjeo je holokaust. Godine 1977. u Beču je osnovao memorijalni centar o holokaustu, kao i dokumentacioni centar posvećen pronalaženju nacističkih ratnih zločinaca. Zaslužen je za hvatanje i osuđivanje glavnog organizatora Endlösung-a (konačno rješenje židovskog pitanja) Adolfa Ajhmana. Također je pomogao pronalaženju časnika Gestapoa, koji je odgovoran za uhićenje Ane Frank, čije je priznanje kasnije pomoglo da se opovrgnu tvrdnje kako je dnevnik Ane Frank falsifikat.

Kako su žitelji Mjesne zajednice Verušić iskoristili mogućnosti koje su i drugima na raspolaganju

Do kuće uz parolu »snadi se«

Spretnim laviranjem između lokalne i državne vlasti vodstvo MZ u rekordnom roku osiguralo sve dozvole i novac za izgradnju sjedišta ove mjesne zajednice, jedne od najmlađih na subotičkom području, te već dvije godine radi u vlastitom domu

Mjesna zajednica Verušić jedna je od najmlađih mjesnih zajednica u okolici Subotice, ali za razliku od mnogih drugih starijih, ima prilično dobre uvjete za rad. Zgrada mjesne zajednice potpuno je nova, izgrađena je prije dvije godine i prostorno i tehnički zadovoljava gotovo sve potrebe mještana.

»Naša je mjesna zajednica formirana prije 13 godina od rubnih dijelova pet prigradskih i seoskih mjesnih zajednica Subotice«, kaže predsjednik Skupštine MZ Verušić **Miroslav Kiš**. »Stanovnici ovog teritorija imali su specifične potrebe i zahtjeve u odnosu na druge seoske mjesne zajednice,

jer u ovaj dio grada, u život ljudi ovog područja nije se ulagalo gotovo ništa u posljednjih 50 godina, pa su tako mještani dugo živjeli praktički bez potrebne infrastrukture. Osim toga, na ovom području nikada nije bilo niti jedne veće zgrade u državnom ili društvenom vlasništvu u koju bi se moglo smjestiti sjedište mjesne zajednice, pa je tako izgradnja novog doma bilo jedino rješenje.«

SADA PUNO LAKŠE: Mjesna zajednica Verušić formirana je od rubnih dijelova mjesnih zajednica Aleksandrovo, Bikovo, Stari Žednik, Novi Žednik i Mala Bosna. Na teritoriju veličine 5,5 tisuća hektara, u 250 kućanstava živi, prema posljednjem popisu, 998 stanovnika. Iako je riječ o području raštrkanih salaša bez središnjeg naselja, MZ Verušić obuhvaća nekoliko cjelina, skupina salaša, kao što su: Čantavirski šor, Klisa, Pušćarev šor, naselje Šišković i Hrvatski Majur. Članovi Skupštine MZ, njih devet, kao i članovi Savjeta, njih troje, koji su svi redom izabrani s liste DSHV-a, zastupljeni su iz svih tih dijelova.

»Pokušavamo izaći u susret žiteljima svih dijelova naše mjesne zajednice«, kaže Miroslav Kiš. »Sada kada imamo dom puno nam je lakše. Ranije je sjedište MZ bilo registrirano na jednom privatnom salašu i to nisu bili dobri uvjeti za rad. Realno je bilo potrebno sagraditi zgradu, tim prije što na ovom području nije bilo niti jednog objekta koji bismo mogli kvalitetno koristiti.«

Mjesna je zajednica 2005. godine darom stekla zemljište i tad je i pokrenuta izgradnja zgrade. Tadašnje su gradske vlasti izdvojile milijun dinara za tu namjenu, a daljnji je tijekom

Kapela u izgradnji:
budući vjerski objekt na Verušiću

gradnje zanimljiv možda i za neke druge mjesne zajednice koje nemaju svoj prostor, pogotovo za one čiji su stanovnici svojevremeno, prije 50 godina, gradili seoske društvene domove u okviru poljoprivrednih zadruga, bez kojih su ostali nakon što su te zadruge privatizirane, poput žitelja u mjesnim zajednicama Višnjevac, Đurđin, Šupljak, Bikovo i nekim drugim.

»Troškovi gradnje zgrade bili su procijenjeni na oko 7 milijuna dinara«, kaže Miroslav Kiš. »U Ministarstvu poljoprivrede Republike Srbije, za vrijeme ministarskog mandata **Ivane Dulić-Marković**, za seoske se mjesne zajednice pojavila mogućnost natjecanja po uredbi o ruralnom razvoju, za subvenciju do 50 posto potrebnih sredstava po projektu, i to za izgradnju ili adaptaciju domova, infrastrukturu, vodovod, kanalizaciju, popravak seoskih cesta i svega onoga što je u interesu ruralnog razvoja. S obzirom da smo imali projekt, prijavili smo se na natječaj i od Ministarstva poljoprivrede dobili 3,5 milijuna dinara. E sad, uvjet je bio da se projekt završi do konca godine i da se dobije

uporabna dozvola. To je natjeralo lokalnu vlast u Subotici, koja je bila naš jamac za ta sredstva, da dovrši financiranje izgradnje, jer bi glupo bilo ne iskoristiti već dobiven novac. Naime, ako investicija ne bi bila završena u roku, novac bi Ministarstvu poljoprivrede morao biti vraćen i to s kamatom. I tako, stjecajem pravnih i administrativnih okolnosti, mi smo objekt završili 2006. godine.«

PLANOVI: Da Verušićani nisu gradnju vodili po hitnom postupku, pitanje je kada bi i bi li uopće dobili svoj dom. Sada za svoje potrebe koriste 188 četvornih metara površine, od čega se na veliku dvoranu za sastanke odnosi 105 kvadrata, a ostalo su uredski i sanitarni prostori. Svi skupovi građana, uključujući i prosvjede protiv najavljene gradnje regionalnog otpada na Verušiću, održavani su u toj dvorani.

Što se poslova tiče, prošle je godine završeno asfaltiranje pločnika u Šišaku i jedne ulice, a cilj je završiti cestu od E 75 do željezničke postaje Verušić. Ta je cesta prošle godine završena do pola, a ostalo je još oko 1300 metara za asfaltiranje. Također se planira dopuna javne rasvjete, popravak prilaza atarskim i kolskim asfaltnim cestama, te uređenje lijeve i desne strane ceste na Čantavirskom putu, kao i pojačavanje napona električne energije tamo gdje je to još potrebno.

Započeta je i gradnja kapele, neposredno uz zgradu MZ, koja će pripadati župi Marije Majke Crkve u Aleksandrovo.

Od tvrtki, na teritoriju MZ Verušić nalaze se poljoprivredno-prerađivačka poduzeća Azotara, Agrotehnika i Agro-Verušić.

Z. Perušić

Verušićani odbili izdvajanje u zasebnu općinu

U ovom dijelu Grada Subotice već nekoliko je godina vrlo snažna inicijativa izdvajanja pojedinih sela u zasebnu općinu, čemu se građani Verušića ipak nisu priključili. Riječ je o mjesnim zajednicama Bikovo, Stari Žednik, Novi Žednik, Čantavir, Bačko Dušanovo, Višnjevac i Đurđin, te na zapadu Bajmok, Tavankut, Mala Bosna i Ljutovo.

»Mi se jesmo uključili u dio protokola suradnje tih mjesnih zajednica i to u onaj dio koji se tiče plinifikacije i telefonizacije«, kaže Josip Kujundžić, predsjednik Savjeta MZ Verušić. »Očekujemo da naša mjesna zajednica u 2009. godini postane dio tog programa i nadam se da će se konkretni radovi izvoditi ovdje kod nas i na Bikovu. Međutim, ovdašnji žitelji nisu prihvatili izdvajanje u općinu Čantavir. Blizu smo gradu i jednostavno svi smo okrenuti gradu.«

Siniša Skenderović, predsjednik Mladeži DSHV-a

Važno je graditi zajedništvo

Na ovogodišnje Prelo Mladeži DSHV-a dolaze mladi iz Vojvodine, ali i iz Beograda *

Prelo je svečanost na kojemu se gradi zajedništvo * Mladima želim približiti ideju važnosti političkog angažmana, a mislim da upravo stranka s manjinskim predznakom može najviše doprinijeti ostvarivanju prava naše nacionalne manjine * Mladi lakše prihvaćaju promjene i nemaju tvrdokorne stavove

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Drugo po redu, Prelo Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini održava se večeras 30. siječnja u Subotici. Tim povodom razgovarali smo sa Sinišom Skenderovićem (1985.), prvim čovjekom mladih pri toj hrvatskoj manjinskoj stranci.

Osim o preljskoj manifestaciji, u intervjuu za naš tjednik Siniša Skenderović govori o rezultatima rada Mladeži DSHV-a u proteklom razdoblju, kao i o pitanjima vezanim uz sudjelovanje mladih u politici.

HR: Kakav će biti program na ovogodišnjem drugom Prelo Mladeži DSHV-a?

Na ovogodišnje Prelo Mladeži DSHV-a dolaze mladi iz Vojvodine, ali i iz Beograda. Mladi će doći na ovo prelo iz svih mjesta u Vojvodini gdje naša stranka ima mjesne organizacije. Goste našeg prela prvo će zabavljati tamburaški orkestar Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« pod ravnanjem Mire Temunović, a zatim će uslijediti nastup klape »Srijem« iz Srijemske Mitrovice. Tijekom večeri bit će održan izbor za miss i mister prela. Nastupit će i subotički tamburaški ansambl »Ravnica«. Nakon ponoći gosti će se moći zabaviti uz hitove popularne glazbe koje će puštati DJ-evi. Organiziranje prela je jedna od mnogobrojnih aktivnosti Mladeži DSHV-a, u želji očuvanja ovog tra-

dicionalnog običaja bačkih Hrvata. Svako prelo je svečanost. Mladi će se okupiti, zabaviti i družiti. Prelo je svečanost na kojemu se gradi zajedništvo. Važno je biti zajedno i graditi zajedništvo.

HR: Čija je bila ideja da se prošle godine po prvi put organizira Prelo Mladeži DSHV-a, još jedno u nizu prela koja okupljaju Hrvate?

Prvo Prelo Mladeži DSHV-a organizirano je na inicijativu predsjedništva naše Mladeži u dogovoru s predsjedništvom DSHV-a. Inicijativa je dobila podršku vodstva stranke. Vidite, Prelo Mladeži DSHV-a okuplja u zavidnom broju mlade s područja Vojvodine, prošle godine okupilo se oko 600 mladih, a evo ove godine gosti će biti i mladi iz Beograda. Uz njegovanje tradicije na ovakvim okupljanjima, koje znači prenošenje vrednota, ova svečanost je važna i zbog toga što se na prelma iskazuje i osjećaj pripadnosti hrvatskoj zajednici.

HR: Današnjica je puna izazova. Nudi li ovo vrijeme velike ideale?

Vrijeme u kojemu živimo teško je zbog financijske krize, no prepuštanje apatiji sigurno nije rješenje. Možda u današnjem vremenu velikih ideala i nema, no i u ovim teškim vremenima, siguran sam da

će kao i uvijek rad i trud donijeti rezultate i dovesti do pozitivnih promjena. U našoj stranci postoji politički angažman mladih koji žele doprinijeti ostvarenju bolje kvalitete života, svojih života, kao i života širih slojeva društva, te boljitku i daljnjem razvoju hrvatske manjinske zajednice.

HR: Koji su motivi Vašeg angažmana u DSHV-u?

Devedesete godine su za nama, ali u tim tragičnim vremenima teško je netko mogao biti apolitičan, ako je takvo što moguće uopće i u bilo kojem vremenu. Kada sam postao punoljetan, učlanio sam se u DSHV, jer sam smatrao da ću u ovoj stranci na pravi način moći kroz rad iskazati svoje političke stavove. O radu DSHV-a mnogo sam saznao od mog strica Antuna Skenderovića, dugogodišnjeg dužnosnika ove stranke. U to vrijeme, kada sam se učlanio u stranku 2004. godine, organizacija Mladeži nije bila aktivna. Koncem 2007. godine na Vijeću stranke odlučeno je da se Mladež reorganizira i na reosnivačkoj Skupštini, studenoga 2007. godine, izabran sam za predsjednika Mladeži DSHV-a. Tada započinje moj još aktivniji rad u stranci, kroz koji iskazujem svoje političke stavove i razmišljanja. Mladima želim približiti ideju važnosti političkog

Siniša Skenderović student je završne godine na Ekonomskom fakultetu u Subotici. Rođen je u Đurđinu 1985. godine gdje je završio osnovnu školu, a zatim je u Subotici završio Gimnaziju društveno-jezični smjer. Predsjednik je Mladeži i član predsjedništva DSHV-a, te vijećnik Skupštine Grada. Vrlo rano se počeo zanimati za politiku, a svojim angažmanom u stranci aktivno radi na njezinom boljitku. Smatra kako je važno sudjelovati u političkom životu osobito za mlade pripadnike manjinskih zajednica, jer samo takvim angažiranjem mogu ostvariti svoja prava i utjecati na rješavanje problema s kojima su mladi suočeni.

angažmana, a mislim da upravo stranka s manjinskim predznakom može najviše doprinijeti ostvarivanju prava naše nacionalne manjine.

HR: Što smatrate najvažnijim postignućima u dosadašnjem radu Mladeži DSHV-a?

Osnova rada Mladeži DSHV-a je ujedinjenje mladih oko ideje očuvanja tradicije i kulture ovdašnjih Hrvata, te ostvarivanja naših prava kao nacionalne manjine, dakle političkog predstavljanja hrvatske

ma se pojašnjava što je politika, što je politički angažman i koji su motivi i stupnjevi političkog angažmana. Prošle godine organizirali smo i jednodnevnu likovnu koloniju u Domu DSHV-a. Mladi aktivno sudjeluju u radu stranke, član sam Predsjedništva stranke, a predsjednici podružnica Mladeži članovi su odbora podružnice stranke. Također, članovi Mladeži pripadnici su Vijeća naše stranke. Upravo završavamo pripreme za pokretanje podlistka Mladeži u

vanja. Glasovi mladih na izborima mogu promijeniti određeno političko stanje ili ga pak potvrditi. Činjenica je da samo političkim angažiranjem možemo utjecati na rješavanje određenih društvenih problema. Ako sebi dopustimo ravnodušnost, time dopuštamo da netko drugi odlučuje u naše ime. I mladi trebaju aktivno sudjelovati u kreiranju politike i prenijeti svoja razmišljanja u politički život. Mladi u dobi od 18 do 30 godina života nisu u dovoljnoj mjeri zastu-

Ako sebi dopustimo ravnodušnost, time dopuštamo da netko drugi odlučuje u naše ime. I mladi trebaju aktivno sudjelovati u kreiranju politike i prenijeti svoja razmišljanja u politički život. Mladi u dobi od 18 do 30 godina života nisu u dovoljnoj mjeri zastupljeni u svim segmentima javnoga života, posebice u tijelima vlasti, kako na lokalnoj, tako i na višim razinama.

nacionalne manjine. Osim prela, organizirali smo susret mladih na Hrvatskom majuru u okolici Subotice. Na ovim okupljanjima brojni su se mladi priključili našoj mladeži. Uspostavljena je suradnja s Mladeži HDZ-a Vukovarsko-srijemske županije, a mladi su sudjelovali i u organiziranju stra-

stranačkom glasilu »Glas ravnice«.

HR: Smatrate li da mladi znaju u dovoljnoj mjeri kako glas birača od 18 godina vrijedi kao i glas birača koji je u srednjim godinama?

Mislim da ne znaju u dovoljnoj mjeri. Ravnodušnost nikada nije

pljeni u svim segmentima javnoga života, posebice u tijelima vlasti, kako na lokalnoj, tako i na višim razinama. Bilo bi dobro uvođenje formalnih generacijskih kvota za izborne liste, što bi se realiziralo unutar stranaka, možda tako da svaki četvrti kandidat na listama za parlamentarne i lokalne izbore mora biti mladi od 30 godina.

HR: Jesu li mladi manje opterećeni prošlošću političkih procesa i aktera?

Za nove generacije teret prošlih političkih procesa, aktera i raznih političkih razmirica je sve bleđi. Naravno, oni koji su gradili, uvijek će ostati za uzor. Pouke historije su uvijek dobre, pa i pouke iz ne tako davnih dana, a trebamo biti okrenuti budućnosti i gledati naprijed. Mislim da mladi lakše prihvaćaju promjene i nemaju tvrdokorne stavove. Važno je saslušati onog drugog i komunikacijom rješavati određene konflikte.

Osnova rada Mladeži DSHV-a je ujedinjenje mladih oko ideje očuvanja tradicije i kulture ovdašnjih Hrvata, te ostvarivanja naših prava kao nacionalne manjine, dakle političkog predstavljanja hrvatske nacionalne manjine. Osim prela, organizirali smo susret mladih na Hrvatskom majuru u okolici Subotice. Na ovim okupljanjima brojni su se mladi priključili našoj mladeži. Uspostavljena je suradnja s Mladeži HDZ-a Vukovarsko-srijemske županije, a mladi su sudjelovali i u organiziranju stranačkih konvencija DSHV-a tijekom prošle predizborne kampanje.

načkih konvencija DSHV-a tijekom prošle predizborne kampanje. Sudjelovali smo i na raznim edukativnim seminarima na koji-

bila dobra, a činjenica je kako i glasovi mladih prilikom političkih izbora mogu utjecati i utječu prilikom zbrajanja rezultata glaso-

HR: Koliku važnost ima političko predstavljanje hrvatske manjine putem aktivnosti DSHV-a? Je li takvo predstavljanje osnova za ostvarenje kulturne autonomije hrvatskog naroda ovdje?

Veoma je važno što imamo naše političke predstavnike, kako u lokalnom, tako i u pokrajinskom i republičkom parlamentu. Ta činjenica govori da smo dio političke zajednice društva u kojemu živimo. Političko predstavljanje hrvatske manjinske zajednice je važno, jer osim zalaganja za reforme i europske integracije, političko predstavljanje hrvatske manjine putem zastupnika naše stranke omogućuje poboljšanje položaja ovdašnje hrvatske nacionalne manjine i daljnje očuvanje nacionalne manjinske specifičnosti vojvođanskih Hrvata.

HR: Kakav značaj ima otvorenje prostorijskog prostora u domu DSHV-a za buduću rad mladeži ove stranke?

Koncem prošle godine u Domu DSHV-a otvorene su prostorije namijenjene mladeži DSHV-a. U ovim prostorijama će se nalaziti i ured Mladeži. Vrpca je presječena na otvaranju, a planiramo brojne aktivnosti. Organizirat ćemo edukativne seminare i okrugle stolove, te književne večeri. Mladež DSHV-a usvojila je plan aktivnosti za ovu godinu. Nakon osnivanja mjesnih odbora Mladeži DSHV-a u Somboru, Bačkom Monoštoru, Tavankutu, Maloj Bosni i Đurđinu u planu je osnivanje novih mjesnih odbora, jer postoji zainteresiranost mladih članova naše stranke i za takvim vidom organiziranja.

U Izvršnom vijeću Vojvodine predstavljen projekt »Ženskih studija i istraživanja«

Kako iskorijeniti diskriminaciju na lokalnoj razini?

Ciljevi rada Ženskih studija i istraživanja, kao grupe građana, jesu ispitivanje ugroženih tema koje su od vitalnog značaja. Njihova zadaća je otvoriti problem, te nakon toga u institucijama sustava implementirati pokazatelje

Projekt nevladine udruge »Ženske studije i istraživanja« o uvođenju indikatora za mjerenje diskriminacije na lokalnoj razini predstavljen je Izvršnom vijeću AP Vojvodine u četvrtak, 22. siječnja, u suradnji s uredom pokrajinskog ombudsmana. O ovoj temi govorile su – koordinatorica projekta dr. *Svenka Savić*, novinarka i stručnjakinja za ženska ljudska prava dr. *Mirjana Dokmanović* i zamjenica pokrajinskog ombudsmana za pitanja ravnopravnosti spolova *Danica Todorov*.

nitko to ne vodi. Statistički zavod priprema i daje neke podatke, ali to je sve nedovoljno, dok se s druge strane vodi antidiskriminacijska politika – što i jest obveza države. Na nepostojanje ovakvih podataka ukazao je i Komitet Ujedinjenih naroda za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena 2007. godine, kao odgovor na Inicijalno izvješće Srbije o primjeni konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije nad ženama. Bez konkretnih podataka ne može se voditi antidiskriminacijska politika, a to znači da može doći do toga da se

ili rasna pripadnost, religija, starosna dob, invaliditet, rod ili spol i seksualno opredjeljenje.

RAVNOPRAVNOST: Komentirajući položaj žena na primjeru medijske djelatnosti, istaknuto je kako se ne vodi statistika koja bi utvrdila – jesu li muškarci i žene ravnopravno prisutni u medijima kao zanimanju? Koliko ima žena novinarki, urednica, direktorica, kako se raspodjeljuju sredstva za medije po glavi? Ne postoje takvi podatci. Siromaštvo također ima rodnu dimenziju, što znači da su žene mnogo više pogođene siro-

primijenili parametri koji su ovdje predloženi točno bi se utvrdilo koji su segmenti izloženi problemu i kojim slojevima i grupama je potrebna intervencija države. To je konačno i obveza iz strategije za smanjivanje siromaštva koju je država usvojila.

Ova inicijativa predstavljena je na nekoliko radnih sastanaka. Diskusija o ovoj temi vodila se na sastanku vladinog i civilnog sektora Vojvodine, skupu nevladinih grupa koji se bave ljudskim pravima, te u Skupštini Vojvodine u suorganizaciji s pokrajinskim ombudsmanom. Sudionici ovih skupova podržali su što hitniju primjenu ovakvih mjerila, te je zaključeno da se apelira na konačno usvajanje zakona o rodnoj ravnopravnosti i da se usvoji regulativa kojom bi se osigurao da AP Vojvodina bude mjerodavna za vođenje statistike na pokrajinskoj razini. »Vojvodina ima mehanizme koji podrazumijevaju politiku jednakih mogućnosti, ali trenutačno nema tu osnovu da vodi statistiku na pokrajinskoj razini«, komentirala je Dokmanović. Formulirane su i preporuke Vladi Srbije, u kojima se ističe da je provođenje politike jednakih mogućnosti neophodno da se ustanove i primijene pokazatelji na svim razinama, jer je to jedini način da se vodi efikasna antidiskriminacijska politika, što je i politika približavanja Uniji.

Dijana Prčić

Mirjana Dokmanović, Svenka Savić i Danica Todorov

Ciljevi rada Ženskih studija i istraživanja, kao grupe građana, su ispitivanje ugroženih tema koje su od vitalnog značaja. Njihova zadaća je otvoriti problem, te nakon toga u institucijama sustava implementirati pokazatelje. Politika jednakih mogućnosti zajamčena je Ustavom i predviđa donošenje specijalnih mjera radi otklanjanja diskriminativnih grupa.

LOŠIJI POLOŽAJ ŽENA: »Iz statističkih podataka Pokrajinskog tajništva za rad, zapošljavanje i ravnopravnost spolova, na tržištu rada žene su diskriminirane i u lošijem su položaju u odnosu na muškarce. Stariji, i žene i muškarci, teže dolaze do posla, brže se otpuštaju bez razloga. Stvarnih parametara koji bi pokazali koje su to grupe koje su stvarno diskriminirane u našoj državi nema,

sredstva troše na nedovoljno efikasne mjere«, rekla je Dokmanović.

S obzirom na postojeću situaciju, nekoliko nevladinih organizacija iz regije izradilo je set pokazatelja za mjerenje diskriminacije. Na tom projektu zajednički su radili: Ženski centar za demokraciju i ljudska prava iz Subotice, Bugarska fondacija za rodna istraživanja iz Sofije i Helsinški komitet za ljudska prava iz Skoplja. Formuliran je set pokazatelja za procjenu efikasnosti konkretnih mehanizama antidiskriminacijske politike u oblasti gospodarstva, siromaštva, obrazovanja, zdravlja, sudjelovanja u politici i procesu donošenja odluka, nasilja nad ženama i u medijima. Indikatori su definirani na bazi međunarodnih standarda i to po nekoliko osnova diskriminacije: etnička, nacionalna

maštvom nego muškarci. Nadalje, Romkinje su mnogo više izložene riziku siromaštva nego druge žene, zatim seoske žene su mnogo više izložene riziku siromaštva nego gradske žene. Kada bi se

Nitko ne vodi podatke

»Stvarnih parametara koji bi pokazali koje su to grupe koje su stvarno diskriminirane u našoj državi nema, nitko to ne vodi. Statistički zavod priprema i daje neke podatke, ali to je sve nedovoljno, dok se s druge strane vodi antidiskriminacijska politika – što i jest obveza države. Na nepostojanje ovakvih podataka ukazao je i Komitet Ujedinjenih naroda za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena 2007. godine, kao odgovor na Inicijalno izvješće Srbije o primjeni konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije nad ženama. Bez konkretnih podataka ne može se voditi antidiskriminacijska politika, a to znači da može doći do toga da se sredstva troše na nedovoljno efikasne mjere«, rekla je Dokmanović.

Aktualna svjetska ekonomska kriza – porast globalnog siromaštva i gladi

Siromaštvo jače od humanosti

Prema podacima Svjetske banke više od 1,5 milijarde ljudi na svijetu živi s manje od 1 dolara na dan *

Siromaštvo i njegov utjecaj opasni po društvo * UN još 2004. godine pokrenuo Milenijsku kampanju s ciljem predstavljanja globalnog partnerstva – kako bogatih, tako i siromašnih zemalja za zajedničku borbu protiv svjetskog siromaštva * Najveće žrtve siromaštva su žene i djeca

Piše: Dušica Dulić

Medru velikim problemima koji vladaju u ljudskoj zajednici u svijetu, siromaštvo se ubraja u jedan od važnijih. Prošlost siromaštva se veže za povijest ljudske zajednice i taj fenomen ljude, zbog nedovoljne zarade i nedostatka neophodnih uvjeta za život, često suočava sa smrću. Nažalost, u današnjem 21. stoljeću siromaštvo ne samo da nije iskorijenjeno, nego se nije ni smanjilo. Čak ni najsuvremenija tehnologija prenesena iz prošlog stoljeća nije uspjela pomoći u smanjivanju najvećeg problema današnjeg društva – siromaštva. Također, najnovija znanstvena dostignuća i otkrića nisu bila dovoljna za zaustavljanje ratova, za uspostavu sigurnosti u svijetu ili rješavanje problema trgovine ljudima i opojnim sredstvima. Razloge ovakve nesposobnosti treba tražiti u razvijenim i moćnim zemljama svijeta, koje misle samo na povećanje svoje moći i bogatstva. Mnogo ljudi u raznim državama diljem svijeta živi u siromaštvu, a najviše ih je u nerazvijenim područjima Afrike, Latinske Amerike i Azije.

Najveći broj siromašnih živi u Africi

RAZLIKE U NEIMAŠTINI: Siromaštvo se može podijeliti na teže i lakše siromaštvo. U teškom siromaštvu ljudi ne posjeduju osnovne uvjete za zdrav i normalan život, poput adekvatne

hrane, stana, osobne higijene i zdravstvenih usluga. Prema mišljenju UN-a, osnovna karakteristika ovog siromaštva je mala zarada, koja najčešće iznosi ispod jednog dolara u danu. Na osnovu statistika

približno 20 posto svjetske populacije živi i preživljava u ovakvim uvjetima.

U lakšem obliku siromaštva opće stanje je podnošljivije, ali ljudi iz ove skupine ne posjeduju potrebne uvjete za obrazovanje, higijenski zdravu prehranu i udaljeni su od osnovnih uvjeta neophodnih za normalan i zdrav život. Približno polovica svjetske populacije suočava se s ovakvim životom.

Ako bi se u svijetu sprovela preciznija istraživanja ove statistike bile bi još bolnije i žalosnije. Uočljivo je da veliko siromaštvo ne uzrokuje nepovoljni uvjeti nego nepravdna podjela bogatstva na međunarodnoj razini i unutar pojedinih zemalja. Pogoršanom ekonomskom stanju je pridonio aktualni kapitalistički sustav u svijetu. U ovom ekonomskom sustavu prividno se daju prilike svim zemljama, ali, u svom djelovanju kapitalisti iskorištavaju priliku za povećanje svoje političke snage i ekonomske moći.

Stari i novi kolonijalizam, proizvod je ovakvog razmišljanja zapadnih zemalja, koje su tijekom

Poražavajuće

Prema podacima Svjetske banke više od 1,5 milijarde ljudi na svijetu živi s manje od jednog dolara na dan. Gotovo polovica svijeta, 3 milijarde ljudi, žive s manje od 2 dolara na dan. Više od milijarde ljudi nema pristup čistoj, pitkoj vodi. Svake godine 6 milijuna djece umre od neuhranjenosti prije svog 5. rođendana. Više od 800 milijuna ljudi liježe u svoj krevet gladno svaki dan, 300 milijuna od toga su djeca. Svaki 3,5 sekundi netko u svijetu umre od gladi, 75 posto od tog broja su djeca. Najveći broj gladnih živi u Indiji, Kini, Kongu, Bangladešu, Indoneziji, Pakistanu i Etiopiji.

proteklih godina osiguravale svoje bogatstvo iz zemalja trećeg svijeta. Osim toga, u širenju siromaštva ne smije se zanemariti uloga pojedinih međunarodnih tijela, poput Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke. Ove institucije davanjem velikih zajmova i kredita nameću svoje teške uvjete zemljama u razvoju i stavljaju ih pod veliki pritisak. Ove zemlje nisu u stanju u određenom roku isplatiti svoje dugove, što ide u korist vladajućih sustava u Svjetskoj banci i MMF-u. Vladajući sustavi tako

Uz sve ove poražavajuće činjenice, siromaštvo predstavlja veliku prijetnju za sigurnost međunarodne zajednice. Nesigurnost, pojave rata i nemira u svijetu pridonose širenju siromaštva. Također i siromaštvo može utjecati na pojavu nesigurnosti. Mnogobrojni ratovi imaju korijene u siromaštvu, dok pristaše rata tijekom osvajanja različitih zemalja uzimaju sva prirodna dobra istih i na taj način smanjuju svoje ekonomske probleme. Istodobno je gladni narod svjedok povećanja bogatstva poje-

moгу придонієті учвршћіваньу njihove sigurnosti.

PLAN ZA RJEŠENJE: Milenijska kampanja Ujedinjenih naroda predstavila je globalnu internet stranicu www.millenniumcampaign.org krajem 2004. godine, informirajući, inspirirajući i ohrabrivajući uključivanje i aktivnost ljudi na postizanju Milenijskih razvojnih ciljeva. Ciljevi predstavljaju globalno partnerstvo – kako bogatih, tako i siromašnih zemalja za zajedničku borbu protiv svjetskog siromaštva. Kao inicijativa Ujedinjenih naro-

nu školu, promoviraju jednakost spolova, reduciraju broj djece koja umru prije 5. godine života i majki prilikom poroda, zaustave širenje smrtonosnih bolesti poput AIDS-a, zaštite životni okoliš i omogućе pristup čistoj vodi do 2015. godine. Danas svijet ima dovoljno novca i znanja da postigne sve ove ciljeve, ali ono što ga očito sprečava u dostizanju Milenijskih razvojnih ciljeva je nedostatak političke volje da se ova pitanja postave u nacionalne i globalne planove, kako u razvijenim, tako i u zemljama u

povećaju svoju moć, istodobno pridonoseći pojavi siromaštva u nedovoljno razvijenim zemljama.

Neravnotežni i nepravedni međunarodni ekonomski sustav pridonio je širenju siromaštva u svijetu. Čak i u zemljama poput Kine i Indije, u kojima je zabilježen ubrzani ekonomski razvoj, siromaštvo se svakodnevno povećava. Zapadne se zemlje također suočavaju s istim problemom.

UTJECAJ SIROMAŠTVA: Siromaštvo je opća pojava koja se susreće u svim dijelovima svijeta, i njegov utjecaj je opasan po društvo. Siromaštvo pridonosi povećanom mortalitetu i skraćuje životni vijek ljudi. Siromašni ljudi obolijevaju i umiru od bolesti, iako ove bolesti imaju svoju preventivu. Ali, siromašan čovjek nije sposoban osigurati troškove liječenja. Trudnice umiru tijekom trudnoće ili za vrijeme poroda. Brojna djeca uslijed siromaštva umiru do pete godine starosti. Nezdrava i nepravilna prehrana također doprinosi pojavi smrtnosti među ljudima, posebno djecom.

Pravednost sve manja, jaz sve veći

dinaca ili grupa i sniva o ustanku protiv vlasti.

Aktivnosti različitih terorističkih organizacija obično su povezane sa siromaštvom i nejednakosti u vladajućem sustavu. Stoga, siromaštvo predstavlja veliku prepreku na putu ekonomskog razvoja zemalja u uvjetima kada razvoj i napredak

da Milenijska kampanja podržava napore građana da svoje vlade drže odgovornim za obećanja koja su dale tijekom Milenijskog samita 2000. godine, kada je 189 svjetskih lidera usvojilo akcijski plan s 8 ciljeva. Zavjetovali su se da ukinu siromaštvo i glad, osiguraju da svi dječaci i djevojčice završe osnov-

Žrtve siromaštva – žene i djeca

Od jedne i pol milijarde ljudi koji žive u uvjetima apsolutnog siromaštva većina su žene. Jaz između žena i muškaraca uhvaćenih u začarani krug siromaštva se počeo povećavati posebno kroz nekoliko prošlih desetljeća. U zemljama u tranziciji samohrane majke su najranjivije kad se povećava nezaposlenost i smanjuje socijalna zaštita te su one osuđene i svoju djecu ostaviti u začaranom krugu siromaštva. Siromaštvo će se dakle, odraziti i na edukaciju, životne šanse i izbore djeteta, a ne samo njegove majke, i tako se krug siromaštva nastavlja. U posljednjim godinama prošlog stoljeća broj žena koje žive u siromaštvu neproporcionalno je narastao u odnosu na broj osiromašenih muškaraca.

razvoju. Zemlje u razvoju trebaju ciljeve inkorporirati u svoje strategije, planove i proračune, kako bi poboljšale upravu i ljudske resurse, i kako bi radile na realizaciji prvih 7 ciljeva. Svijet od razvijenih zemalja traži da ispune svoja obećanja u 8. cilju, dajući više pomoći i čineći je učinkovitijom. One trebaju ponuditi više oslobođanja dugova kao i trgovačkih mogućnosti, i ukinuti nepravedno natjecanje u agrikulturnoj trgovini. Kampanja poziva svih 6 milijardi ljudi da upotrijebe svoj glas i zahtijevaju od svojih vlada da ožive njena obećanja.

NOVA KRIZA, KORAK UNATRAG: Aktualna svjetska ekonomska kriza dovodi do drastičnog porasta globalnog siromaštva i gladi. Broj ljudi diljem svijeta koji žive u siromaštvu povećao se za 100 milijuna u manje od dvije godine. Uprkos obećanju Zapada da će prepoloviti broj gladnih na svijetu, broj ljudi kojima hrana nije dostupna uskoro će dostići šokantnu brojku – milijardu, piše »Independent«.

Usprkos drugoj po redu rekordnoj žetvi širom svijeta mnogi će gladovati, jer neće biti u stanju kupiti proizvedenu hranu, čime će napredak desetljeća u smanjenju broja gladnih biti iznenada vraćen unazad. Bogate zemlje nisu uspjele osigurati obećani novac za unapređenje poljoprivrede u Trećem svijetu, financijska kriza dovela je do ukidanja kredita zemljama u razvoju i guranja njihovog stanovništva u siromaštvo, dok će pomoć u hrani za one koje gladiju početi presušivati.

Treba napomenuti i da je globalna ekonomska kriza strah od nezaposlenosti postavila na prvo mjesto ljestvice strahova, ispred siromaštva, socijalne nejednakosti, kriminala i nasilja, a pokazalo je to istraživanje kojim su bile obuhvaćene 22 države. Čak 41 posto ljudi izjavilo je da je gubitak posla njihova najveća briga, što predstavlja čak 13 posto više zabrinutosti nego je to slučaj bio 2007. godine, kada se strah od nezaposlenosti nalazio na četvrtom mjestu. Zemlje obuhvaćene istraživanjem su: Argentina, Australija, Belgija, Brazil, Britanija, Kanada, Kina, Češka, Njemačka, Indija, Francuska, Italija, Japan, Meksiko, Nizozemska, Poljska, Rusija, Južna Koreja, Španjolska, Švedska, Turska i SAD. Američki podaci pokazuju da su privatne kompanije, pogođene novom ekonomskom krizom, otpustile više od 693.000 radnika.

Siromaštvo kuca na sve veći broj vrata i u EU. Čak 43 milijuna ljudi u Europskoj Uniji je, kako se procjenjuje, previše siromašno da bi moglo sebi priuštiti obrok od mesa ili ribe svaki drugi dan. Zbog visokih cijena koje izmiču mjesečnim primanjima, za socijalnu pomoć se prijavljuje sve više ljudi.

I to ne samo u Rumunjskoj i Bugarskoj, gdje je siromaštvo najizraženije, već i u bogatim europskim oblastima ljudi gube utrku s cijenama. Zbog toga je EU izdvojila ozbiljna sredstva, veća nego ikada ranije, kako bi problem barem ublažila. Europska komisija je za poseban program pomoći osigurala čak 500 milijuna eura, novac za koji će se kupiti hrana i distribuirati posredstvom humanitarnih organizacija i centara diljem Europe.

Godišnje umre 6 milijuna mališana mlađih od 5 godina

»Problem globalnih cijena hrane mogao bi značiti sedam izgubljenih godina za Milenijske razvojne ciljeve«, rekao je glavni tajnik UN-a *Ban Ki-moon*. On je rekao da bi veliko povećanje cijena osnovnih namirnica, poput žitarica, mogao izbrisati napredak učinjen na ostvarivanju UN-ova cilja da se do 2015. prepolovi siromaštvo u svijetu. »Riskiramo da se vratimo na početak«, rekao je glavni tajnik UN-a, te osvrćući se na aktualnu ekonomsku krizu upozorio: »Ako joj se ne pristupi na pravilan način, ova kriza mogla bi rezultirati nizom drugih... i postati višedimenzionalni problem, koji će pogoditi gospodarski rast, društveni napredak i čak političku sigurnost diljem svijeta«.

SLIČNOSTI SUSJEDA: Po podacima Ankete o životnom standardu u 2007. godini 6,6 posto stanovništva Srbije je bilo siromašno. Kao i u većini zemalja, subjektivno siromaštvo u Srbiji je veće od objektivnog. Nejednakost između onih najbogatijih i najsiromašnijih u Srbiji nešto je veća od proseka

nekih istočnoeuropskih zemalja u tranziciji. U Srbiji u siromaštvu ili na rubu siromaštva živi 300.000 djece, od kojih su najugroženija djeca koja pripadaju manjinskim grupama, izbjegla i raseljena te djeca koja žive u ruralnim djelovima, podaci su UNICEF-a. Njihovo istraživanje pokazuje da je 155.000 djece u Srbiji siromašno, a da još približno 155.000 živi gotovo ispod linije siromaštva. Vlada Republike Srbije je 2003. godine donijela Strategiju za smanjenje siromaštva (SSS) u Srbiji i

on predstavlja srednjoročni razvojni okvir usmjeren na smanjenje ključnih oblika siromaštva. To je nacionalni dokument koji sadrži analizu uzroka, karakteristika i profila siromaštva u Srbiji, kao i glavne strateške smjernice za društveni razvoj i smanjenje broja siromašnih u sljedećim godinama. Aktivnosti predviđene tim dokumentom usmjerene su prema gospodarskom razvoju i rastu, sprečavanju pojave novog siromaštva uslijed restrukturiranja gospodarstva i na brigu o tradicionalno siromašnim grupama.

Prema rezultatima rađenih anketa, najugroženije je i dalje stanovništvo ruralnog područja Jugoistočne Srbije, neobrazovano stanovništvo i nezaposleni, stara lica (starija od 65 godina), kao i kućanstva s dvoje i više male djece.

U Srbiji su razlike u siromaštvu urbanih i ruralnih područja u okviru regija još više produbljene. Naime, siromaštvo u Srbiji je pretežito ruralni fenomen, kao i u mnogim zemljama u tranziciji.

Podaci Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske kažu da je najviše siromašnih u Kninu, čijih je 28,2 posto građana ovisno o stalnoj državnoj pomoći. Na koncu prošle godine je više od dva posto građana Hrvatske bilo obuhvaćeno stalnom socijalnom pomoći države. Najviše je građana od te simbolične pomoći preživljavalo u Šibensko-kninskoj županiji, potom u Međimurskoj županiji, te Karlovačkoj županiji.

Najrizičnije skupine u Hrvatskoj su i nadalje starije osobe, posebice starija samačka kućanstva, nezaposleni i umirovljenici, kao i samohrani roditelji te obitelji s djecom, naročito obitelji s više djece.

Jean-Paul Sartre: »Kad bogataši ratuju, siromašni umiru«
 Arapska poslovice: »Ko ima malo novca govori: Što da radim s njim, a onaj koji ima mnogo govori: Gospode, daj još«
 Kineska poslovice: »Starost i siromaštvo, jedna od ove dvije nevolje je dovoljna«
 Latinska poslovice: »Bolje biti siromah časno nego bogat nepravedno«.
 Njemačka poslovice: »Bogataška djeca svaki dan dobivaju slatkiša, a siromašnu otjeraju i kad kruha traže«
 Poljska poslovice: »Mane bogataša rijetko tko zapaža, vrline siromaha rijetko tko vidi«
 Majka Tereza: »Jedino što može ukloniti siromaštvo je pravedno dijeljenje dobara«

Temeljem članka 6 Odluke o raspodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine, tijelima i organizacijama u čijem radu su u službenoj uporabi jezici i pisma nacionalnih manjina, Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine raspisuje

NATJEČAJ

za raspodjelu proračunskih sredstava tijelima i organizacijama u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini u čijem radu su u službenoj uporabi jezici i pisma nacionalnih manjina za prvo tromjesečje 2009. godine

Sredstva u svoti od 3.500.000,00 (slovima: tri milijuna petsto tisuća) dinara će se koristiti za sufinansiranje projekata čiji je cilj promicanje prava na službenu uporabu jezika i pisama nacionalnih manjina u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini.

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju:

- tijela općine i grada na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine u kojima je Statutom utvrđena službena uporaba jezika i pisama nacionalnih manjina na cijelom teritoriju općine ili grada ili naseljenim mjestima na njihovu teritoriju;
- mjesne samouprave na teritoriju općina i gradova iz prethodnoga retka;
- druga tijela, organizacije, službe i ustanove na teritoriju općina i gradova iz retka jedan.

Sredstva se dodjeljuju za financiranje, odnosno sudjelovanje u financiranju:

- osposobljavanja zaposlenika u tijelima i organizacijama, gdje se koriste jezikom nacionalne manjine koji je utvrđen kao jezik u službenoj uporabi, a osobito na radnim mjestima na kojima se ostvaruju kontakti sa strankama (sudjelovanjem na tečajevima, seminarima i drugim načinima organiziranim u tu svrhu) i za razvitak sustava elektroničke uprave za rad u uvjetima višejezičnosti;
- troškova izrade i postavljanja ploča s nazivima tijela i organizacija, nazivima naseljenih mjesta na cestovnim pravcima, nazivima ulica i trgova ispisanih i na jezicima nacionalnih manjina koji su u službenoj uporabi u općini, gradu i naseljenom mjestu i za tiskanje dvojezičnih ili višejezičnih tiskanica, kao i za tiskanje službenih glasila i drugih javnih publikacija.

Visina sredstava za raspodjelu utvrđuje se na temelju sljedećih kriterija:

- broj jezika i pisama koji su u službenoj uporabi na cijelom teritoriju općine, grada i naseljenog mjesta;
- postotni udjel pripadnika nacionalnih manjina čiji su jezici i pisma u službenoj uporabi u ukupnom broju stanovništva;
- ukupni materijalni troškovi nužni za realiziranje projekata;
- postojanje drugih izvora financiranja projekata;
- kontinuitet u financiranju projekata od strane Tajništva, odnosno da li se sredstva traže prvi put.

Rok za podnošenje prijave je do 30. siječnja 2009. godine.

Prijave se podnose isključivo na natječajnim tiskanicama Tajništva. Kompletan natječajna dokumentacija može se preuzeti u prostorijama Tajništva ili na internet stranici: www.puma.vojvodina.gov.rs.

Prijave na natječaj se podnose na srpskom jeziku ili na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj uporabi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini.

Prijave se podnose osobno, predajom pisarnici pokrajinskih tijela uprave u Novom Sadu (zgrada Izvršnog vijeća APV) ili se upućuju poštom na adresu: Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad.

Neće se uzeti u razmatranje nepravodobne ili nepotpune prijave, kojima nedostatak nije po upozorenju odstranjen, ili se ne odnose na natječajem predviđene namjene, ili su podnesene od strane neovlaštenih osoba.

Korisnik se obvezuje odobrena sredstva utrošiti samo za namjenu za koju su dodijeljena, a neutrošena sredstva da virtumanski vrati proračunu na odgovarajuću poziciju Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine. Korisnik se obvezuje da o utrošku dodijeljenih sredstava podnese izvješće odmah, a najkasnije do kraja godine.

Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine pridržava pravo od podnositelja prijave po potrebi zatražiti dodatnu dokumentaciju, odnosno ispunjenje dodatnih uvjeta ili izaći na lice mjesta. Prijave i priložena dokumentacija se podnositeljima ne vraćaju.

Rezultati natječaja se objavljuju na službenoj internet stranici Tajništva. Tajništvo nije u obvezi obrazlagati svoje odluke. Na odluku Tajništva ne može se uložiti žalba ili neko drugo pravno sredstvo.

Pokrajinski tajnik dr. Tamás Korhecz

Cijena otkupa otpada prepolovljena

Otpad, više od smeća

*Svake godine u svijetu se trguje i reciklira više od 600 milijuna tona raznog otpada *
Ekonomska kriza ne utječe na eko-projekte u Subotici*

Reciklažom u svijetu brojne tvrtke ostvaruju profit od 160 milijardi američkih dolara godišnje, a u tom sektoru uposlano je više od milijun i 500 tisuća ljudi. Svake godine se u svijetu trguje i reciklira više od 600 milijuna tona otpadnog papira, plastike, obojenih metala, tekstila, stakla i elektroničkog otpada. Srbija je na početku u ovom poslu, a mnogi stručnjaci vjeruju kako će globalna ekonomska kriza »usporiti« našu zemlju k profitiranju od reciklaže. Kod nas se ambalažni otpad ne odlazi po europskim standardima.

»U Sjeverno-bačkom okrugu ima nekoliko pilot projekata koji se tiču odvajanja otpada i reciklaže. 'Zeleni otoci', kako ih mi zovemo, su kontejneri u kojima se posebno odlaze papir, staklo, pet ambalaža i drugi otpad. Pilot projekt postoji već godinu dana i imamo odlične primjere. Tako su u školi u naselju Hajdukovo djeca od novca koji su sakupila odvajanjem otpada i njegovim prodavanjem platila ekskurziju. Međutim, ekonomska kriza određuje i cijenu otkupa otpada koji se reciklira. Tako se sada za kilogram pet ambalaže plaća oko šest dinara, dok je donedavno koštala 12 dinara, za papir do tri di-

nara, a sada se daje besplatno. Bez obzira na to, mi ćemo i ove godine nastaviti navedeni projekt, jer ipak ono što uzmemo od prirode mi joj i vratimo, a usput radimo i na edukaciji stanovništva o značaju razdvajanja i recikliranja otpada«, kaže ravnateljica d.o.o. »Regionalna deponija« *Andrea Kikić*.

NEMA STRAHA ZA PROJEKTE: U gradskoj upravi u Subotici kažu kako ekonomska kriza neće imati posljedice za ekološke projekte. Pristupanje IPA fondovima lokalnoj samoupravi ne bi trebalo stvarati problem, jer su sredstva već opredijeljena, kaže pomoćnik gradonačelnika za infrastrukturu *Jasmina Šečić* i dodaje:

»IPA fondovi su već određeni za razdoblje od 2007. do 2012. godine i kriza ne bi trebala biti isprika za njihovo neostvarivanje. Svakako, ekološki projekti ovise isključivo o nama i naše sposobnosti da povučemo novac iz pristupnih fondova, s druge strane, dok ne dobijemo status kandidata možemo aplicirati na prva dva segmenta IPA fonda«, objašnjava Šečić.

ODVAJANJE MEDICINSKOG OTPADA: Subotica je jedan od prvih regionalnih centara za sterilizaciju infektivnog medicinskog

otpada. Izgradnju objekta u kome je smješten novi pogon, koji je koštao oko 50.000 eura, financirala je Pokrajina, dok je aparate doniralo Ministarstvo zdravlja, u sklopu državnog projekta koji se realizira u suradnji s EU, a čija je ukupna vrijednost 7.000.000 eura.

bit će podignuta. Infektivni otpad do sada je odlagan zajedno s komunalnim, a završavao je na gradskim deponijama, neobrađen. Budući da deponij nije uređen po sanitarnim propisima, sadržaj cijedenjem odlazi u prirodne vodotokove. Osim navedenog, sakupljači sekundarnih

»Posredstvom Europske agencije za rekonstrukciju subotička bolnica dobila je dva aparata za sterilizaciju medicinskog otpada, jednu drobilicu, vozilo za prijevoz medicinskog infektivnog otpada i potrošni materijal (vreće i kontejneri za oštre predmete). Zahvaljujući ovim aparatima razina zaštite od infektivnog medicinskog otpada

sirovina na deponiju, prebiranjem su izravno izloženi infekciji krvno prenosivih i ostalih zaraznih bolesti. Do sada, obrađivali smo samo verificirani infektivni otpad. Ostali otpad je s komunalnim otpadom stizao na deponiju«, kaže PR subotičke Bolnice *Dragana Penčić*.

Korištenje ovih uređaja će u značajnoj mjeri reducirati rizik po zdravlje ljudi i životni okoliš, koji nosi neadekvatno upravljanje infektivnim otpadom, koji čini preko 70 posto visokohazardnog medicinskog otpada. Od iznimne je važnosti što će se ova vrsta otpada tretirati na adekvatan način na samom mjestu generiranja, prema preporukama Svjetske zdravstvene organizacije. Osim otpada iz Bolnice, u novo postrojenje će na obradu otpad donositi i domovi zdravlja Subotice, Bačke Topole i Malog Idoša, kao i sve ambulate s područja tih općina. Za te potrebe nabavljeno i specijalno vozilo za prijevoz otpada, koje je posebno obilježeno, čiji rukovatelji prolaze dodatne obuke. Nakon toga će otpad biti steriliran, zatim prešan i na kraju odnesen na deponiju.

S. I.

Malo prelo

U duhu tradicije

Domaćini: Ivan Gurinović i Zoran Prčić

Renomirani subotički ugoštitelj *Ivan Gurinović*, po osmi je put organizirao, Malo prelo, na kojemu je ugostio brojne uzvanike na tradicionalnoj manifestaciji svojstvenoj krajevima sjevera Bačke. Isprva se ova večer druženja uz delicije domaće kuhinje održavala u njegovu restoranu »Pod tornjem«, a već drugu godinu gosti se pozivaju u veliku dvoranu HKC »Bunjevačko kolo«, koja je i u subotu navečer bila ispunjena do posljednjeg mjesta za stolom.

TRADICIJA: Prema kazivanju *Alojzija Stantića*, prigodnog moderatora večeri, koji je ovoga puta tematski kazivao o svinjama mangolicama i disnotoru (kolinje) u pokladnom vremenu, ovakav vid organiziranog javnog prela prakticira se u Subotici još od 1879. godine, a nastao je kao slijed intimnijeg, obiteljskog prela. U nastojanju većeg zbližavanja ljudi, objedinjavanjem više manjih, obiteljskih prela započeta je lijepa tradicija organiziranja javnog, večernjeg okupljanja u vremenu prvog godišnjeg mjeseca. Sada već, slobodno se može reći, tradicionalno Malo prelo organizira se uvijek tjedan dana prije Velikoga prela i njegov organizator Gurinović uvijek pozi-

va nekog od gradskih dužnosnika, kako to dolikuje prema ustaljenom protokolu iz davnina, da preuzme ulogu domaćina večeri. Ovoga puta počasne dužnosti prihvatio se *Zoran Prčić*, načelnik Sjevernobackog okruga, koji o svojoj »dužnosti« kaže:

»Ulogu domaćina prela rado sam prihvatio nakon zamolbe organizatora, a ona podrazumijeva, ponajprije potpisivanje pozivnica i potom domaćinsko dočekivanje gostiju. S obzirom da sam redovit

gost ove manifestacije, ovoga puta sudjelujem obnašajući ovu počasnu dužnost.«

PROGRAM MALOG PRELA:

U lijepom ozračju velike dvorane HKC »Bunjevačko kolo«, subotnja je večer okupila oko 150 uzvanika koji su »feštajući« uz tradicionalnu gastronomsku ponudu i ugodne zvuke tamburaškog sastava *Šime Vujkovića Lamića* dočekali i prve sate idućeg dana. Službeni dio programa obilježilo je i prigodno podsjećanje na prošlo Veliko prelo čitanjem prošlogodišnje pobjedničke preljske pjesme, koju je pročitala najljepša prelja. Na meniju su se našli prema ustaljenom redu: kuhani kukuruz i šunka za predje-

lo, »friški paprikaš«, krumpirača, a nakon pola noći i fanci, dok je za »doručak«, bila servirana hladna divenica. U prvom nedjeljnom satu, prema tradiciji, tko je želio mogao je odigrati partiju filka i duraka, starih i popularnih kartaških igara ovih krajeva.

»Želja nam je, na ovakav ugostiteljski način očuvati izvornu tradiciju prela i našim gostima priuštiti nekadašnji ugođaj starovremenskog načina javnog zabavnog okupljanja«, zaključio je *Ivan Gurinović*, organizator Malog prela.

Počasna gošća Malog prela, ove godine, bila je *Ljerka Alajbeg*, generalna konzulica RH u Subotici.

D. P.

30. siječnja 2019.

Najavljeno povećanje participacije

Participacija za liječničke preglede i lijekove povećava se sa sadašnjih 20, na 40 dinara, odlučio je Republički zavod za zdravstveno osiguranje. Ravnateljica tog zavoda *Svetlana Vukajlović* rekla je kako će se ta odluka primjenjivati kada je, na jednoj od sljedećih sjednica, odobri Vlada Srbije.

Prema njezinim riječima, promijenjena je i pozitivna lista lijekova, a najveća novina je da su mnogi lijekovi s A1 liste, za koje se do sada plaćala participacija po postotku, »prešli« na A listu lijekova koji se u potpunosti izdaju o trošku osiguranja.

»Na izmijenjenoj listi nema bitno novih lijekova, ali su mnogi medikamenti pojeftinili«, kazala je *Svetlana Vukajlović*.

O deponiju u veljači

Lokacija za novi regionalni deponij i reciklažni centar u Subotici bit će konačno definirana u veljači, nakon čega će se o njoj izjasniti Skupština Grada, najavljuju u poduzeću »Regionalni deponij«. Iz Nacionalnog investicijskog plana i pokrajinskih izvora osigurana su sredstva za izradu projekta, a u 2010. godini pristupit će se realizaciji prve faze izgradnje objekta, koja će stajati pet milijuna eura. Ukupna vrijednost investicije, koja će biti realizirana u pet faza, iznositi će između 12 i 14 milijuna eura.

Nova javna garaža

Vodstvo Javnog komunalnog poduzeća »Parking« najavljuje liberalizaciju naplate doplatnih karata, tako što će odobravati popust korisnicima koji žele uplatiti doplatnu kartu u roku od 48 sati. Osim ovoga, na

zatvorenom parkiralištu oko Mlječne tržnice uvest će se naplata kao i na otvorenim parkiralištima u gradu, putem SMS poruka i karata za parkiranje, umjesto dosadašnjih talona koji se dobivaju na ulaznoj rampi.

Javno komunalno poduzeće »Parking« ove godine planira početak aktivnosti na izgradnji prve središnje javne garaže na Trgu cara Jovana Nenada. Izrada idejnog projekta već je pri kraju, a podzemna garaža bit

će na dvjema razinama i u njoj će biti 226 parkirališnih mjesta. Vrijednost ove investicije iznositi će između 3 i 4 milijuna eura, a »Parking« će nastojati u suradnji s gradskom upravom pronaći odgovarajući model financiranja s vlastitim sudjelovanjem.

Obnova registracije gazdinstva bez službenih podataka

Uredbom o registraciji, sva registrirana poljoprivredna gazdinstva su u obvezi obaviti preregistraciju. Obnova registracije je trebala započeti, kako kažu u Ministarstvu poljoprivrede, još 1. siječnja i trajati sve do 31. ožujka, no do danas još ništa službeno nije objavljeno. Član Upravnog odbora Udruge poljoprivrednika Subotice *Miroslav Ivković*, kaže kako dokumenti koji su potrebni za preregistraciju najvjerojatnije neće stizati poljoprivrednicima na kućne adrese, kako je prvotno bilo najavljeno, nego će se dokumenti morati osobno podizati u Upravi za trezor. Dokumenti se očekuju, a promjene uredbi još nisu poznate. Također se još uvijek ne zna tko će imati prava na subvencije, no svakako sva poljoprivredna gazdinstva trebaju obnoviti registraciju gazdinstva.

Poljoprivrednicima se savjetuje da, ukoliko imaju mogućnosti, na web stranici Ministarstva poljoprivrede pogledaju i prouče uredbe registracije (www.minpolj.sr.gov.yu). Oni koji nemaju tu mogućnost mogu se obratiti u Udrugu poljoprivrednika i zatražiti pomoć svaki radni dan od 8 do 14 sati ili na telefon: 024/ 673-721, kao i u mjesnim zajednicama.

Ž. V.

Slastice za najljepše borove

Mališanima koji su najljepše ukasili bor s busenom podijeljeni su slatki paketići. Lokalna samouprava prvi put je poklonila 50 borova s busjem, za sve objekte Predškolske ustanove »Naša radost«. Odlukom žirija prvo mjesto je pripalo vrtiću u Donjem Tavankutu, drugo u Bajmoku, a treće mjesto pripalo je vrtiću Kolibri. Mališani vrtića u Donjem Tavankutu maštovito su ukasili bor i osvojili 22 glasa, a drvo će zasaditi u dvorište kada otopli i bude vrijeme za sadnju. Mališani su bili oduševljeni slasticama i tortom. »Bila je to i prigoda djeci utjecati na roditelje, da im za praznike ne kupuju sječne borove, nego s busjem. Većina borova je već zasadena u dvorištima predškolskih ustanova«, rekao je *Dužo Runje* iz PU »Naša radost«. Predstavnici lokalne samouprave su djeci podijelili slastice i istaknuli kako će ova akcija postati tradicionalna.

S. I.

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Značajni i popularni događaji

Balovi u Baču

Bačani su se u pokladama bavljali malo razdvojeni, više zajedno, ali jednako veselo * Raduje što se sve više mladih uključuje i zanima za ovakvu vrstu zabave

Vrijeme poklada je vrijeme zabava, karnevala, maškara. U Baču, to je vrijeme balova. Pokladni balovi su bili, a i danas su, vrlo značajan i popularan događaj u ovom kraju Bačke. No, podimo redom!

Početkom dvadesetih godina prošloga stoljeća, stanovnici Bača svoje pokladne zabave su uglavnom organizirali po kućama. Djevojke i mladići su se sastajali na »divanima« i uz gajdaša i tamburaše dočekivali plavetnilo dana. Tek krajem dvadesetih, zabave su se počele organizirati po »bircuzima«. U to vrijeme, struktura stanovništva u Baču je bila višenacionalna, pa su se i zabave organizirale po »nacionalnim« bircuzima. Šokci su svoje balove organizirali u bircuzu kod Krempatića, viši sloj njemačkog društva se sastajao kod *Kajzera*, birtaša u »Gasthausu« gdje je ujedno bilo smješteno i kino, Nijemci »paori« su svoje balove organizirali kod *Gabrijela*, a Mađari kod *Farkaša*. Svaki od tih balova je imao svoj protokol, svoje osobnosti, karakteristične za narod koji ga je organizirao.

PORAČE: Poslije Drugog svjetskog rata, po odlasku Nijemaca, došla su i neka druga vremena i velike promjene, pa se to odrazilo i na društveni život stanovništva Bača. I dalje su nacionalne zajednice svoje balove organizirale odvojeno. Šokačke balove su organizirali članovi »Seljačke sloge« koja je u to vrijeme djelovala u Baču i imala vrlo značajnu ulogu u promicanju kulture Hrvata-Šokaca ovog kraja. Šokci su nastavili svoje balove organizirati kod Krempatića, nešto kasnije i kod *Bujaka* i *Ivše*, a Mađari su se sastajali kod *Kolarića* i *Nada*. Sredinom pedesetih godina prošloga stoljeća, ova lijepa tradicija održavanja balova u Baču se polako gasi. Nestalo je »Seljačke sloge«, postotak mađarskog stanovništva se smanjio, a

u međuvremenu su se stvorile seljačke zadruge. Seljačke zadruge su imale veliki utjecaj na razvoj tadašnjeg sela, a taj utjecaj se osjetio i na daljnji razvoj kulturnog života u Baču.

Krajem šezdesetih, Zemljoradnička zadruga u Baču preuzima organizaciju plesova i zabava, na koje su dolazili građani Bača i okolice svih nacionalnosti.

Početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća Zemljoradnička zadruga je bila organizator bala koji je imao obilježja šokačkog bala, da bi već iduće godine prerastao u nešto sasvim drugačije. Organiziran je pod imenom »Paorski bal«, no on nije imao karakteristike prijašnjih balova s nacionalnim obilježjima. Bila je to demonstracija uspjeha Zemljoradničke zadruge i poljoprivrednih proizvođača, dodjela priznanja za postignute prinose i rezultate, uz dobru zabavu i druženje. Ti balovi su bili izuzetno dobro organizirani i posjećeni. Čak ni dvorana nekadašnjeg »Restorana« a kasnije i hotela »Central« nije mogla primiti sve zainteresirane goste, pa je nekoliko godina organiziran u restoranu Tvornice šećera u Baču. Tih godina, u Baču je doista bilo puno zabava i večera, ali osim »Paorskog« ni jedna nije imala karakteristike bala. Bila je tu časnička večera, golubar-ska, lovačka, pčelarska, ribička, sve ovisno tko ju je organizirao. I tako je to trajalo sve do kraja osamdesetih prošlog stoljeća.

TREĆI MILENIJ: A onda su došle devedesete. Svi ti lijepi i zajednički događaji su utihnuli. U Baču se više nije bavljalo. Tutnjala je neka sasvim drugačija glazba. No, početkom trećega milenija, polako se Bačani opet druže i okupljaju na raznim zabavama. Hotel »Centrallux« organizira »Svetosavski bal« na dan Svetoga Save, razne udruge organiziraju svoje večere, da bi početkom 2006. godine grupa entuzijasta,

poslije dugo vremena, organizirala »Šokački bal« koji je okupio Šokce, i mlade i stare, željne zabave i šokačke pjesme. Poslije puno godina zaspivala je tambura, izvukle su se skute i šokačke gaće iz sanduka i ormara, a noć je prošla kao jedan tren. I upravo taj događaj je bio kamen temeljac za stvaranje hrvatskog kulturnog društva i za nepunu godinu dana od tog »Šokačkog bala« osnovan je HKUPD »Mostonga« u Baču.

Sjaj i ljepota bala

Sada je »Mostonga« organizator tradicionalnog »Šokačkog bala« koji okuplja Šokce iz Bača i okolice, da pokažu svoje običaje i bogato narodno ruho. Za bal se sprema najljepša oprava, a taj događaj okupi i Bačane sa svih strana. »Šokački bal« ima sva obilježja tradicionalnog, šokačkog, ima svoj protokol, svoje goste, a organizator HKUPD »Mostonga« nastoji, a u tome polako i uspijeva, balu vratiti sav onaj sjaj i ljepotu koju je nekad imao.

No, jedan bal, koji je usprkos svim nemirima i burnim vremenima uspio sačuvati svoju tradiciju i traje više od jednog stoljeća svako je Vatrogasni bal. Dobrovoljno vatrogasno društvo i ove godine organizira tradicionalni Vatrogasni bal u novootvorenim prostorijama u Baču. Ovaj bal je karakterističan po mnogo čemu. Uz to što je uspio opstati čitavo jedno stoljeće, uspio je sačuvati i sve elemente koji obilježavaju ovo društvo. Svi aktivni članovi društva su na balu obučeni u svečane vatrogasne odore.

Eto, tako su se o pokladama bavljali građani Bača. Malo razdvojeni, više zajedno, ali jednako veselo. Raduje što se sve više mladih uključuje i zanima za ovakvu vrstu zabave. To svakako ohrabruje, a članovi HKUPD »Mostonga« kao organizatori »Šokačkog bala« čvrsto vjeruju da će se tambura u Baču još dugo svirati.

S. Čoban

»Paorski bal« 1974. godine

Bircuz »Kod Ivše«

Bircuz »Kod Ivše«

30. siječnja 2009.

Započele predizborne aktivnosti u MZ Sonta

Novi Savjet u ožujku

*Pred Sonćanima su izbori za novi saziv Savjeta Mjesne zajednice, zakazani za 15. ožujka *
Nekorektan način prikupljanja potpisa potrebnih za potporu izbornih lista od strane većinske opcije u
sadašnjem sazivu Savjeta * U MO DS i MO DSHV pouzdaju se u svoje programe i razboritost Sonćana*

Piše: Ivan Andrašić

Predizborne aktivnosti glede raspisanih izbora za članove savjeta mjesnih zajednica na području Općine Apatin, koji će biti održani 15. ožujka, u tijeku su od 16. siječnja. Kako se moglo i očekivati, sam početak ovih radnji u Sonti najspremnije je dočekao SPS, koji sa svojim koalicijskim partnerima GG Antuna Zlatara (i sam je istaknuti član MO SPS-a Sonta, kao i oni koji su na njegovoj listi.) i SRS-om čini tijesnu većinu od osam članova, prema sedam oporbenih, u sadašnjem sazivu Savjeta MZ Sonta. Čelnici ove koalicije istodobno su i dužnosnici Mjesne zajednice: *Antun Zlatar* (GG) je predsjednik Savjeta, *Nikola Vučićević* (SRS) dopredsjednik i *Tomislav Silađi* (SPS) tajnik MZ. Već od prvoga dana poduzeli su, po njihovom mišljenju, neophodne korake u osiguravanju dovoljnog broja potpisnika potrebnih izjava suglasja za njihove izborne liste. Naime, za kandidaturu lista stranaka i koalicija potrebna je potpora 200 birača s ovjerenim potpisima, a za liste GG 150. Aktivnosti vlasti provedene su brzo i efikasno.

POZIVI: Na adrese mnogih Sonćana ovih dana su pristizali pozivi. Na prepolovljenom papiru formata A4, sa zaglavljem Mjesne zajednice Sonta, tiskani su pozivi bez upisanih imena, ali s naznakom »da se **ODMAH** javi u Mjesnu zajednicu Sonta, s punoljetnim članovima obitelji«, te da sa sobom obvezno ponesu osobne karte. U desnom donjem kutu otipkano je Mjesna zajednica Sonta, nije potpisano, ali je ovjereno okruglim pečatom MZ. Pozive žiteljima Sonte, mahom starijim, koji su po naravi strašljiviji i poštuju vlast, raznosio je dio djelatnika MZ, te komunalni redar. Dobar dio pozvanih, zbog straha ili nesnalaženja, odazvao se te dao svoj potpis možda i onima

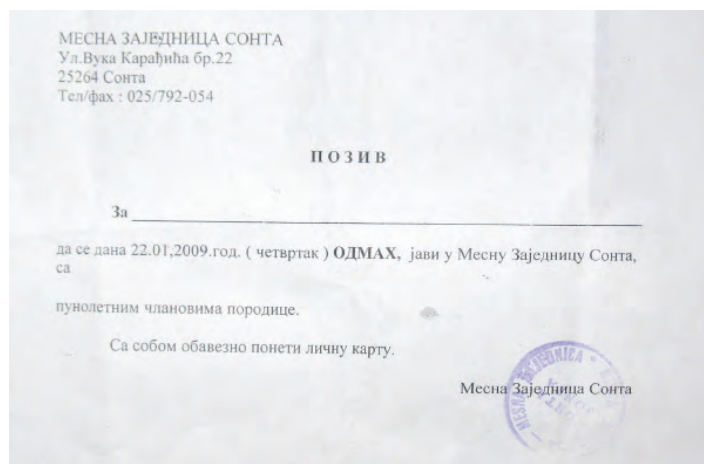
Predsjednik MO DSHV-a Sonta Andrija Ađin

kojima nije želio, te je na taj način opcija koja je trenutno većinska u Savjetu MZ Sonta za najkraće vrijeme prikupila potrebne potpise, ne razmišljajući je li zlouporabljene pečat MZ, jesu li zlouporabljene djelatnici MZ, jesu li zlouporabljena sredstva MZ i konačno, jesu li obmanuti ljudi od kojih 15. ožujka očekuju glasove. Istodobno, dok čelnicima većinske opcije nekorektno pozvani potpisnici dolaze »na noge«, ostale pretendente očekuje težak terenski rad i mukotrpno osiguravanje svakog glasa potpore. Ovakav način prikupljanja potrebnih potpisa izazvao je veli-

ko ogorčenje Sonćana, koji samo žele poslušati što nude sve opcije, razmisliti, a onda odlučiti kome će, bez ikakvih pritisaka, povjeriti svoj glas. Ovakvo nekorektnim potezom čelnika MZ zatečeni su i čelnici stranaka koje su trenutno u oporbi, a na buduće izbore izlaze s velikim ambicijama.

OPORBA: »Imam sigurnu informaciju o podjeli neimenovanih poziva, ali s pečatom MZ Sonta. Smatram da je to krajnje nekorektan potez, kojim se na neki način omalovažavaju sumještani i nadam se da će Izborna komisija Općine Apatin, kao i CESID, preispitati

ove aktivnosti i zauzeti stav vezan za, po meni, nedemokratsku metodu prikupljanja Izjava suglasja za izborne liste. Najružnije je to što je ovakav način aktivnosti izazvao zbunjenost kod dobrog dijela mještana Sonte, najviše zbog nedostatka validnih informacija u vezi podijeljenih poziva. Smatram da se na taj način blokiraju prava davanja suglasja za kandidaturu ostalih pretendenta, koji bi željeli biti na listama za izbor budućih članova Savjeta MZ Sonta« – kaže nam Predsjednik MO DS-a Sonta *Veljko Bačić*. U uredu MO DSHV Sonta prilično je živo, ozračje je pozitivno. Odvijaju se redovite aktivnosti, ne da se zamijetiti nikakva izvanredna situacija. »Službeno smo započeli izborne aktivnosti čim je objavljena Odluka o raspisivanju izbora za savjete mjesnih zajednica u našoj općini. Na izbore u Sonti idemo samostalno, s listom od 15 kandidata, čiji sam nositelj, a spremni smo za razgovore o postizbornoj koaliciji. U sljedećih nekoliko dana namjeravamo prikupiti potrebnih 200 potpisa za potporu našoj listi. Stranku smo u našem selu uspjeli omasoviti, imamo dosta simpatizera, koji nisu naši formalni članovi, ali su uvijek tu, tako da ne očekujem nikakve probleme oko prikupljanja potpisa. Doznali smo za pozive s pečatom Mjesne zajednice, upućene bezimenim građanima. Dobili su ih čak i neki naši članovi. Ne znam što su ti građani dužni Mjesnoj zajednici, da bi morali ODMAH doći. Drugo, svaki građanin ima svoje ime i adresu. Ja ovo zovem njihovom metodom, a mi ćemo svakog pojedinca zamoliti za potpis i zahvaliti mu se. Mislim da će građani znati to cijeniti i podržati nas na samim izborima. S ovim se nećemo puno baviti, to je posao za mjerodavne institucije«, kaže za Hrvatsku riječ predsjednik MO DSHV-a Sonta *Andrija Ađin*.

Ovakav je poziv upućivan Sonćanima

Iznenadni preokret na polju djelovanja međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini

Odlazi visoki predstavnik za BiH

Visoki predstavnik međunarodne zajednice i posebni izaslanik Europske Unije u Bosni i Hercegovini **Miroslav Lajčak** iznenada napušta svoju dužnost. Lajčak je prihvatio dužnost ministra vanjskih poslova Slovačke, ali će na dužnosti visokog predstavnika u BiH ostati dok se ne imenuje novi visoki predstavnik. I dok je većina političara u BiH ocijenila kako je Lajčak bio jedan od najkorektnijih visokih predstavnika do sada, koji je na demokratski način pokušavao riješiti prilike u BiH, drugi su, pak, u ovome vidjeli tračak nade da će se ova institucija konačno ukinuti te da ovoj zemlji više nije potreban predstavnik međunarodne zajednice.

Predstavnici hrvatskih stranaka su izrazili žaljenje što Lajčak napušta ovu dužnost, osobito u trenutku kada su pred BiH teški dani, osobito pregovori o novom Ustavu.

Glasnogovornik HDZ-a 1990. **Vesno Vegar** kaže kako BiH u ovom trenutku treba jaku instituciju visokog predstavnika. »Mi trebamo instituciju visokog predstavnika s jakim osobnim političkim kredibilitetom, koji će imati jaku potporu međunarodne zajednice i koji dolazi iz zemlje koja ima jak status i ulogu u međunarodnoj zajednici«, rekao je Vegar dodajući, da iz HDZ-a 1990. ne žele kritizirati Lajčakov rad.

Marinko Čavara, dopredsjednik HDZ-a BiH, za Lajčaka ima samo riječi hvale. Kaže kako je ovaj visoki predstavnik od početka iskazivao spremnost da se postigne kompromis i dogovor u BiH, te da je time dao veliki doprinos poboljšanju situacije u BiH.

»Žao mi je što odlazi prije nego što su postignuti značajni iskoraci po pitanju ustavne reforme i svega što je potrebno BiH«, rekao je Čavara dodajući, da je »teško predvidjeti tko će ga zamijeniti, ali pretpostavljam da ta osoba neće biti iz postojeće strukture OHR-a u BiH, te da će to najvjerojatnije biti neki novi čovjek iz EU-a«, zaključio je Čavara.

Predstavnici bošnjačkih stranaka SBiH i SDA također su rad Miroslava Lajčaka ocijenili do-

brim, a uz konstatacije da je mogao učiniti i više, smatraju kako se iskazao kao prijatelj BiH. Glavni tajnik SDA BiH smatra da je Miroslav Lajčak prijatelj BiH, ali kako se s druge strane očekivalo mnogo više od njega.

»Nije bilo do njega, nego do međunarodne politike prema BiH, koja se u zadnje dvije godine distancirala. U vrlo nezgodnom trenutku, kada je započet politički dijalog unutar BiH, dogodila se ova odluka, no želimo mu puno sreće«, rekao je **Zukić** dodajući, kako se u budućnosti očekuje aktivnija uloga međunarodne politike prema BiH. Potpredsjednik Stranke za BiH **Safet Halilović** smatra da je rano govoriti o Lajčakovim rezultatima, koje je postigao tijekom svoga mandata u BiH.

»Imam dojam da nije ispunio očekivanja građana koja su bila postavljena pred njega pri dolasku«, prokomentirao je Halilović dodajući, da Miroslav Lajčak nije ispunio glavne uvjete koji su postavljeni pred njega.

Iz reda srpskih stranaka navode da je ovo prilika da se institucija visokog predstavnika u BiH konačno ukine i da donošenje odluka i odgovornost preuzmu domaći političari.

U SNSD-u smatraju da je odlazak Miroslava Lajčaka znak da je međunarodna zajednica uradila u BiH što je mogla.

Arijana Beus

Tradicionalni godišnji susret

Večer Iločana u Zagrebu

Društvo Iločana i prijatelja Iloka iz Zagreba organiziralo je prošle subote, 24. siječnja, u restoranu »K Pivovari« u Zagrebu svoj tradicionalni godišnji susret pod nazivom »Večer Iločana u Zagrebu«. Ovo 18. okupljanje stanovnika drevnog srijemskog grada koji se nalazi na najistočnijoj točki Republike Hrvatske, za kojeg je još **Ilija Okrugić - Srijemac** davno napisao da je »cvijetak u zapučku Fruške gore, koji svoj miloduh imade od ugodnika božjega sv. Ivana Kapistrana, cvijetak na čijim laticama vidimo, doduše, kaplje prolivene krvi za krst časni i slobodu zlatnu, ali je Ilok zato i bosiljak, budući da aureola svečeva, čiji traci s nebesa i danas padaju na grobište Kapistrana«, otvorio je predsjednik Društva Iločana i prijatelja Iloka **Ante Pavičić**.

»Nema nikakve sumnje da je Srijem čvrsto utkan u hrvatsko povijesno tkivo i sa svojom vjerskom i kulturnom baštinom oduvijek pripadao zapadnom civilizacijskom krugu. Nažalost, Ilok je tih ratnih godina proživio svoj 'križni put', za vrijeme pokušaja ponovnog oduzimanja njegovog nacionalnog ponosa i uskraćivanje prava na vlastito povijesno trajanje, a narod koji je upravo u Iloku tijekom svog dugovječnog postojanja, unatoč svemu što je doživio, ustrajno i postojano uvijek iznova izgrađivao sva obilježja i sastavnice svog nacionalnog vjerskog i kulturnog opstanka i preživljavanja, protjeran u izbjeglištvo. Čak i u tim najtežim trenucima naše povijesti nismo se nikada duhovno predali, ostali smo vjerni svom vlastitom nacionalnom stablu držeći i najteže nevolje prolaznicima«, rekao je u uvodnom govoru predsjednik Pavičić, te pozdravio sve Iločane, i drage goste.

Kao i svake godine restoran »K Pivovari« u Zagrebu bio je pun Iločana i njihovih prijatelja

U kulturno-umjetničkom dijelu programa, uz nastup srijemskog tamburaškog sastava »Nikad dosta«, upriličena je i tradicionalna svečanost blagoslova vinove loze uzgojene u iločkim vinogradima, a ta čast pripala je fra **Otavijanu Nekiću**, župniku i gvardijanu samostana sv. Ivana Kapistrana u Iloku.

Zlatko Žužić

Rukometno se ludilo odselilo iz Osijeka

Za organizaciju stižu samo pohvale

Mađarski su navijači bili najbrojniji, a slovački najbučniji i najveseliji * Dvorana je svakodnevno bila puna

Rukometna groznica i dalje trese Hrvatsku, no, rukometno se ludilo odselilo iz Osijeka, gdje je skupina A ispunila očekivanja, uz jedno iznenađenje. Pitao sam se – zašto se baš u Osijeku održava natjecanje skupine A i bio uvjeren da je to stvar ždrijeba, no, demantirali su me zvaničnici IHF-a i Rukometnog saveza Hrvatske, čija je ocjena da je u prvom krugu natjecanja Osijek bio odličan, najorganiziraniji, jednom riječju najbolji.

Cijeli je Osijek tih dana živio u znaku rukometa, a drevna osječka Tvrdja bila je u znaku rukometnog ludila. Svaka je zemlja sudionica imala u Tvrdi svoj kafić urešen nacionalnim zastavama i drugim nacionalnim obilježjima, od kulinarnstva do glazbe i kulture. Na dan odmora, 20. siječnja, Tvrdja je ugostila sve reprezentacije, suce, delegate, novinare i navijače, delegate IHF-a i HRS-a, jednom riječju, u Tvrdi se okupila svjetska rukometna krema i svi su pjevali i plesali u ritmovima – Argentine, Australije, Francuske, Mađarske, Rumunjske i Slovačke.

DOBRI DOMAĆINI: *Darko Dumančić*, koordinator organizacije rukometnog prvenstva u ime Grada, zadovoljan je organizacijom. »Bogu hvala, rukometno ludilo odselilo se od nas. Svi koji smo bili uključeni u organizaciju sada smo malo umorni, ali i sretni, jer sve je prošlo u savršenom redu, a pohvale nam odaju svi sudionici – rukometaši i navijači, suci i delegati, predstavnici IHF-a i HRS-a, članovi diplomatskog zbora. Ponosan sam što Osijek nije iznevjerio očekivanja, sa svih strana stižu nam samo pohvale, pa koristim prigodu da zahvalim svim sudionicima prvenstva, institucijama i svim građanima Osijeka, jer su se pokazali dobrim domaćinima«.

Dvorana je svakodnevno bila puna, mada je malo sumnji, jer naša je repka igrala u Splitu, ali sumnje su vrlo rano otklonjene i sve su ulaznice planule u pretprodaji, a svakodnevno se tražila karta više. Možda je netko i imao dojam nepopunjene dvorane, no

tomu je razlog prodaja karata u bloku, za sve tri utakmice dnevno, pa ponekad netko izađe, prošetala, ali posljednje večernje utakmice, po pravilu i najzanimljivije, igrane su pred prepunom dvoranom. »Najviše je bilo Mađara, Slovaci su bili najbučniji i najveseliji, bilo je dosta ljudi našega podrijetla iz Argentine i Australije, a bilo je dosta i Vojvodana – Somboraca, Bačkopalančana, Novosađana i Subotičana«, kaže nam Dumančić.

KULTURNI PROGRAMI: Inače, Svjetskom rukometnom prvenstvu također su bile podređene i kulturne manifestacije koje je organizirala Matica hrvatska, kaže nam *Ivica Vuletić*, predsjednik osječkog Ogranka Matice i odnedavno dogradonačelnik Osijeka. »Počeli smo još u petak, 16. siječnja, predstavljajući slovačku kulturu u Klubu knjižare Nova, a gosti su nam bili članovi Matice slovačke iz Osijeka s narodnim slovačkim melosom i poezijom. Sutradan je bio dan Argentine, a posvetili smo ga ponajboljem argentinskom i planetarno poznatom književniku *Jorge Luisu Borgesu*. U ponedjeljak smo u Novoj predstavili Republiku Francusku na način da smo govorili o francuskom stripu 'Srce bitaka', opet vezano uz Hrvatsku, jer autor stripa je naš crtač *Igor Kordej*, dok je strip na hrvatski prevela naša Osječanka *Ivana Šojat*. O stripu je vrlo nadahnuo govorio prof. *Goran Rem* s Filozofskog fakulteta u Osijeku. Sutradan su nam u goste

došli Mađari, a *Zoltan Medve* je predstavio svoju knjigu 'Tradicija jezika', koja govori o suvremenoj mađarskoj kratkoj priči. Nakon gosta govorila je prof. *Helena Sablić-Tomić*, osječka književnica i dekanica Umjetničke akademije u Osijeku. U srijedu smo predstavili Australiju, i naravno da nismo mogli nekoga pozvati u goste, pa smo se odlučili za kratki film o prirodnim ljepotama Australije, namijenjen djeci i mladeži, a gosti

su nam bili i učenici OŠ 'Sveta Ana' u Osijeku. Završili smo 22. siječnja s Rumunjskom, tako što smo na Umjetničkoj akademiji prikazali dramu 'Faust' u izvođenju jednog rumunjskog kazališta. Svi su programi bili odlično posječeni, pa smo stoga zadovoljni i mi i svi sudionici programa, a i Grad, koji nam je ovo povjerio«, kaže *Ivica Vuletić*, predsjednik osječkog Ogranka Matice hrvatske.

Slavko Žebić

IN MEMORIAM

Umro je *Darko Paurić*. Vijest koja je donijela tugu, ali i osvijetlila sve ono što smo u svom ljudskom i radnom vijeku naučili – kada se jednom stopimo s titrajima etera i srcima slušatelja, na određeni način dotaknemo vječnost. Pet i pol godina radili smo skupa na valovima Radio Osijeka, ali družili smo se znatno dulje, petnaestak godina, od kada smo osnovali Zavičajnu udrugu Gibarac i od kada smo sve naše akcije i manifestacije promicali baš na valovima tog istog radija.

Darko Paurić rođen je u srcu Slavonije, srcu Šokadije, kako svi volimo zvati Đakovo, u kolovozu 1960. godine. Na Radio Osijek došao je još kao gimnazijalac, 70-ih. *Darko* i radio odrastali su skupa, sazrijevali, promišljajući i dopunjujući jedno drugo. Najprije je uveo zabavno-glazbenu emisiju »Desetica«, kroz koju su prošli svi koji su nešto značili u zabavnoj glazbi toga doba, pa je »biti popularan« postala istoznačnica s »biti gost Darka Paurića«. Njegova je Desetica bila zasigurno najslušanija zabavno-glazbena emisija u bogatoj povijesti Radio Osijeka, pa današnjim rječnikom možemo slobodno reći – bila je pravi zabavno-glazbeni brand.

Pravio je reportaže, priloge, tonske zapise na terenu, počeo ih objedinjavati i tako nastaje »Ritam Šokadije«, koja nakon godine emitiranja postaje kulturna emisija Radio Osijeka.

Slavko Žebić

Obnova pokladnih običaja u Plavni

Kućna prela

Od Tri kralja pa do Čiste srijede u Plavni su nekada postojali razni pokladni običaji. Danas su oni gotovo zaboravljeni, ali nešto je od te bogate tradicije ipak ostalo. Prije svega, to su neki oblici kućnih zabava, koje zasigurno možemo nazvati prelama. Vrijeme svinjokolja uglavnom je završeno i sada je pravi trenutak za okupljanje i zabavu u domovima. Druženje i zabava poslije godišnje skupštine HKUPD-a »Matoš« bila je poticaj i za održavanje upravo takvih, obiteljskih prela. Stariji mještani dobro se sjećaju kako su u Plavni, kao i u većini mjesta gdje žive Hrvati, bila tri načina održavanja prela. Prvo je ono prelo kad se žene sastanu te uz preslicu i vreteno ispune dan radom, divanom i pjesmom. To se može i danas upriličiti, naravno, u malo izmijenjenom obliku. Drugo je prelo koje se održava u kući gdje ima djevojaka. To je danas teže organizirati, ali još je uvijek izvodljivo. Treće prelo je upriličeno odmah nakon svinjokolja. Zašto to ne bi mogli i danas?

O tome kako su nekada izgledala zimska prela pripovijeda nam *Katica Đurković-Šuntrina* rođena 1927. godine u Plavni: »Kad se jedared završe poslovi, odmah nakon Svisvetih, počnu prela. Na Mrtve dane se ispekla pogača i to je početak prela. U našem društvu bilo je nas 6 parova, pa smo se redali. Išli smo svako veče u drugu kuću. Muški su se obično kartali, a volili su crnu rotkvu sitno nasickanu i posoljenu pa su mogli na to popit koju čašicu vina više, a mi smo radile naše ručne radove. Svaka žena koja je bila domaćica prelu pripremila je nešto i za pojist: kokica, kuvanih kukuruza, bugarke, kolače – što tko pripremi. Radili smo, divanili pa i pivali. Bilo je uvijek veselo. Od ručnih radova neke su vezle ili šlingale,

merkale, necale, štrikale, a neke su prele na preslicama. Sve smo to radile pri svićama ili lampama, nije bilo još struje u svim kućama. Prela su trajala sve do poklada. Prid poklade smo pravili večeru. To je bilo završno prelo koje se zvalo refena.«

S majka Katicom smo razgovarali i o drugim stvarima. Ona se još uvijek dobro sjeća svojih uspomena iz starih dobrih vremena. Pamti sve župnike i kapelane, crkvu punu vjernika, a pjevala je redovito u župnom zboru. Još se sjeća misa pa i pjesama na latinskom jeziku. U ovim poznim godinama ona još uvijek čita – ne samo stare kalendare nego i 'Zvonik' i 'Hrvatsku riječ'. Ovom zanimljivom susretu i razgovoru nazočile su i njezina unuka *Marija* i praunuka *Danijela*, koje su ovo pripovijedanje čule već mnogo puta. Dana je aktivna u »Matošu« i izgleda da će naslijediti neke osobine svoje prabake. Čini se da se zainteresirala za djevojačko prelo!

Zvonimir Pelajić

Sjećanje na praizvedbu operete »Na vrbi svirala« dr. Josipa Andrića

Kako je napisana opereta?

Praizvedbe operete »Na vrbi svirala« održana je u Plavni u nedjelju 1. veljače, točno prije 53 godine. U spomenici posvećenoj *Franji Benjiku* u povodu ove praizvedbe dr. *Josip Andrić* svojeručno je napisao tekst o nastanku ove operete pod naslovom »Kako sam stvorio 'Na vrbi svirala'«.

»Bilo mi je 18 godina, kad sam u litu 1912. godine došao na ideju da komponiram operetu, kojoj sam prema narodnoj poslovice dao ime 'Na vrbi svirala', a da još nisam znao kakav ću joj dati sadržaj. Komponirao sam u Moroviću uvertiru i kod tog je ostalo.

Kolikogod sam puta i onda i kasnije probao napisati i radnju za tu operetu, nisam nalazio prave ideje i uvijek je zapelo već na prvoj ili drugoj stranici. Dok sam za Prvog svitskog rata studirao u Pragu, dobio sam novu volju za tu operetu, ali sam samo uvertiru instrumentirao do polovice za orkestar. Prid Drugi svitski rat dobio sam za uvertiru nagradu u jednom natječaju. Ali sa sadržajem za operetu ni makac.

Tako je prošlo priko 40 godina, a od operete 'Na vrbi svirale' ništa osim puste uvertire. Ali dolazeći više puta u tim godinama u Plavnu, u meni je ta stvar počela da dozrieva. I kad sam u veljači 1955. godine opet došao u Plavnu, najedared me je nešto zgrabilo, da tu operetu povežem s Plavnom i s događajima iz njena života. U razgovorima s Franjom Benjikom i *Antalom Šarvarijem* iskristalizirala se ta misao i brzo stala dobivati konkretnu formu. Iz pričanja Franje Benjika o šaljivim događajima iz života Plavanjaca rodio se malo-pomalo sadržaj radnje osnovane na zbiljskim događajima i povezane s istinskim nekim osobama iz Plavne, po prilici iz onog doba kad sam napisao prve taktove glazbe iz koje sam želio da se rodi opereta. I sio sam da pišem.

Od 18. veljače 1955., kad sam počeo u kući Franje Benjika na papiru jedne bilježnice, koju mi je on u tu svrhu dao, jer nisam drugog papira imao pri ruci, pisati prvi čin, u desetak se dana nizio pod mojim perom

čin za činom, pisan naizmjenice u kućama Franje Benjika, *Lajčike Krupice* i *Antala Šarvarija*. Već kad je dovršeni prvi čin bio čitan pred više slušatelja, bili su svi zadovoljni. Od čina do čina raslo je zanimanje za to dilo, a kad je bilo do kraja napisano, zaredalo je po selu večer za večerom čitanje cilog dila po raznim kućama. Opereta 'Na vrbi svirala' se rodila i ušla u historiju Plavne.«

Za mnoge je taj dio povijesti Plavne malo poznat. Ipak, u ovom mjestu još živi desetak osoba koje su sudjelovale u nekim izvedbama ove operete. To su među ostalima – *Eduard Bazler*, redatelj i tumači pojedinih likova: *Karol Vađina*, *Stipan Probojčević*, *Marija Šite (Šarvari)*, *Stipan Repa*, *Eržika Repa*, *Marica Šimunović (Šarvari)*, *Julka Helmlinger (Balgavi)*, *Stipa Petrović*.

Z. Pelajić

U Subotici održano prvo po redu Prelo Pučke kasine 1878.

U znaku 130. obljetnice

Dobar provod 380 gostiju, uz podsjećanje na prvo Veliko prelo održano davne 1879. godine u organizaciji tadašnje Pučke kasine

»K olo igra tamburica svira, pisma ječi, ne da noći mira« – stihovi su čuvene pjesme *Nikole Kujundžića* kojom je, baš kao i 130 godina prije, prošle subote na Prelu Pučke kasine započelo središnje obilježavanje obljetnice prvog Velikog prela održanog u Subotici 1879. godine. To je prelo prije 130 godina, na Marin dan 2. veljače, organizirala tadašnja Pučka kasina, najstarija institucija u Hrvata-Bunjevaca, čiju tradiciju i povijest danas nastoji baštiniti Pučka kasina 1878.

Prelo Pučke kasine u subotu održano je za 380 gostiju u restoranu KTC-a u Subotici, trajalo je do duboko u noć, a većina gostiju razišla se poslije 3 sata ujutro. Ovo je prvo prelo u organizaciji Pučke kasine 1878, a prema najavama predsjednika *Josipa Ivankovića*, moguće je da će se ova manifestacija od sada održavati svake godine i da će biti još jedna u nizu redovitih preljskih zabava u okviru hrvatsko-bunjevačke zajednice.

DOBRA ZABAVA: »Mislim da je ovo prelo bilo dobro, odziv je bio velik, raspoloženje jako dobro, ljudi su se veselili i veoma sam zadovoljan«, kaže glavni organizator, predsjednik Pučke kasine 1878. *Josip Ivanković*. »Iako još nismo donijeli konačnu odluku, vjerujem da će se Prelo Pučke kasine održavati i idućih godina, nema niti jednog razloga da tako ne bude. Pokazali smo da možemo ponuditi dobru zabavu, uz dobru

Masovan odziv i dobra zabava: s otvorenja Prela Pučke kasine

S govornice su posebno pozdravljeni: svećenici *mons. Bela Stantić* i *vlč. Franjo Ivanković*, zatim pomoćnica pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine *Antonija Čota* i predsjednik HBŠS-a *Blaško Temunović*.

NADVLADATI RAZLIKE: »Dobro je što je prelo organizirano na ovaj veliki jubilej obilježavanja 130 godina prvog Velikog prela«, izjavio je za HR predsjednik Bunjevačke matice *Ivan Sedlak*. »Mislim da se opet pokazalo kako je ovakvo okupljanje potrebno. Jer, i prvo prelo bio je poseban društveni događaj, u onom razdoblju kad se budila bunjevačka svijest. Ovo prelo, na kojem se okupio veliki broj ljudi, pokazalo je kako bi se Bunjevci opet trebali međusobno sastajati, bez obzira na razlike i stavove. Ovakvi događaji su prilika za bolje međusobno razumijevanje i za čuvanje naših običaja, tradicije i kulture.«

O pokladama i običajima na prelu je govorio dobar poznavatelj ove teme *Alojzije Stantić*. Za večeru je služena krumpirača, kao tradicionalno jelo narodnih zabava u dugim zimskim noćima, a iza ponoći sudionici su se zasladili fancima. Goste je zabavljao tamburaški sastav »Ravnica«.

Z. P.

uslugu i tradicionalnu večeru. Ono što smatram posebno značajnim, jest činjenica da su se ovdje okupili ljudi koji nisu vezani niti uz jednu političku stranku, to su ljudi koji su došli zabave radi, bez da ih je itko na to nagovarao. Jedini je problem, čini mi se, što je prostor bio premali da bismo zadovoljili sve one koji su željeli doći.«

Brojne goste i uzvanike pozdravili su predsjednik Skupštine Grada Subotice *Jenő Maglai*, predsjednica Šokačke grane iz Osijeka *Vera Erl* i predsjednik Bunjevačke matice *Ivan Sedlak*.

»Čast mi je što ste me pozvali na ovu vašu zabavu i drago mi je vidjeti toliko puno mladog svijeta na jednom mjestu«, rekao je *Jenő Maglai*. »Svakoj je nacionalnoj zajednici jako bitno čuvati i njegovati običaje, a ovoliko mladeži ovdje jamstvo je budućnosti vaše zajednice.«

Vera Erl je istaknula kako 130 godina Pučke kasine i Velikog prela predstavlja veliku obljetnicu, ali pokazuje i veliku odgovornost onih koji su svih ovih godina radili na očuvanju narodne tradicije.

Na farmi obitelji Brajkov u Maloj Bosni

Nojevi se utrkuju ipak neg

*Svojedobno je oko stotinjak stanovnika Srbije gajilo nojeve radi proizvodnje kvalitetnog mesa, kože i perja. Međutim, nepo-
a u okviru toga i sređenih odnosa u lancu od uzgoja do industrijske prerade, pa sve do stimulativnih mjera,*

Sve se više spominje i promiče nojevo meso kao ukusna poslastica, a često i kao zamjena za govedinu. Tijekom vremena farme nojeva razvile su se, kako u njihovoj domovini Africi, tako i u Europi i Americi, a monopolske i pretjerane cijene konkurencija je oborila. Zato se o uzgoju nojeva u Europi govori kao o nekada veoma unosnom poslu, ali sada propalom.

Zanimljivo je zamijetiti sposobnost ovih trkača iz tropskih predjela da se posve uspješno adaptiraju na hladno okruženje kontinentalne klime ravničarskih krajeva. Živjeći na farmama nisu primorani brinuti se za preživljavanje, ali im je i životni vijek, koji je u prosjeku 60-70 godina, posve razumljivo kraći. Iako su iznimno prilagodljivi i posve se normalno ponašaju na snijegu, zbog svojih krakatih i masivnih ekstremiteta moraju paziti da se ne poskliznu, jer im je u slučaju lomova sudbina, nažalost, »zapečaćena«.

Svojedobno je oko stotinjak stanovnika Srbije gajilo nojeve, radi proizvodnje kvalitetnog mesa, kože i perja. Međutim, nepostojanje zakona kojim bi bilo uređeno pitanje držanja nojeva, a u okviru toga i sređenih odnosa u lancu od uzgoja do industrijske prerade, pa sve do stimulativnih mjera, nužno je vodilo prema ekonomskim gubitcima.

Prva farma nojeva na našim prostorima podignuta je 1992. u Hajdukovu, na obiteljskom imanju *Petera Gulyása*. Oko 300 nojeva uveženo je iz Italije, a uspješna trgovina odvijala se širom Srbije. Kako obujam i struktura proizvodnje nojeva u prvom redu ovisi o inozemnom tržištu, jer domaći potrošači još uvijek nemaju naviku konzumirati meso noja, izvezio ih je u Mađarsku, Hrvatsku i Rusiju. Međutim, broj nojeva drastično je smanjen krajem 2007. godine, a razlog tomu je nepostojanje zakona koji bi ih tretirao poput druge živine. Naime, kod nas za nojeve ne postoji odgovarajuća klaonica, a inspekcija je Mesnoj industriji »29. novembar«, zbog neadekvatnih uvjeta, zabranila vršiti uslužno klanje i preradu nojeva. Osim toga, prije dvije godine pojava ptičjeg gripa uzrokovala je i zabranu izvoza, što je svakako doprinijelo padu proizvodnje nojeva.

Gulyásev uspjeh u početku je zarazio mnoge. Tako je za par godina podignuto nekoliko desetina farmi nojeva, a stručnjaci su procjenjivali da se u Srbiji može uzgojiti preko 100.000 nojeva godišnje. U ovaj biznis upustila se 2002. godine i obitelj *Brajkov* iz Male Bosne. *Vince* i *Ruža*, zajedno sa svojim sinom *Ivicom*, odlučili su dva para ptica trkačica, koje su kupili na Gulyasevoj farmi, smjestiti u svom dvorištu i započeti tada vrlo popularnu proizvodnju nojeva.

POTREBNA ULAGANJA ZA UZGOJ NOJEVA: Među najvećim ulaganjima, osim nabave nojeva, svakako je izgradnja nastambe za njihov uzgoj. »Kada smo započeli s uzgojem, uložili smo u nojeve 5000 eura. Dio tog iznosa odnosi se na ograđeni prostor, u kojem je nastamba za sklonište od nevremena, te u kojoj dobivaju hranu i nesu jaja«, priča Ivica dodajući, kako su prostor za nojeve planirali proširiti, ali se vremenom pokazalo da je zbog neisplativosti njihova uzgoja, to ipak nepotrebno.

U nastambi mora biti pijesak kako bi mužjak mogao napraviti gnijezdo, ali ženka pokatkada njegov trud i ne cijeni previše, te, kažu, jaje snese na neko drugo mjesto. Obitelj Brajkov rasprodala je nojeve i trenutno ima samo jednu ženku, koja sada ima povlašteni položaj.

»Ne smeta joj ni snijeg, ni niske temperature, te uglavnom spava vani. Razmišljali smo je darovati ZOO-vrtu, ali smo se ipak previše navikli na nju, jer je kod nas već sedam godina«, objašnjava Ivica,

dje drugdje

stojanje zakona kojim bi bilo uređeno pitanje držanja nojeva, nužno je vodilo prema ekonomskim gubitcima

dok njegov otac Vince pokušava nahraniti miljenicu obitelji, koja je dostigla težinu od 130 kg.

Rast, a time i povećanje težine noja, ovisi o uvjetima držanja i prehrane. Nojevi imaju sposobnost prilagodbavanja oskudnoj prehrani, što pridonosi velikoj uštedi. U razdoblju do dva mjeseca starosti zahtijevaju vrlo kvalitetnu hranu, a kasnije su nešto skromniji i obrok se temelji na lucerni, sijenu, zobi, ječmu, povrću i dodatku kukuruza, suncokreta i žitarica. Svu navedenu hranu obitelj Brajkov uzgaja na svojim njivama, dok manja sredstva troše na kupnju granula koje miješaju s ostalom hranom, u razdoblju kada ženka nosi jaja. Osim toga, bitno je, kažu, osigurati i određenu količinu šljunka, jer nojevi spadaju u skupinu preživara.

Ipak, prehrana nojeva nije striktno bazirana na biljnoj hrani. U prirodi jedu insekte, male sisavce, guštere, a povremeno krađu i ptičja jaja.

RAZMNOŽAVANJE NOJEVA: Spolnu zrelost nojevi dostižu oko treće godine života. Ženke su sposobne za reprodukciju do svoje 40. godine, a jaja nesu isključivo u razdoblju od ožujka do rujna, što je od 40 do 60 jaja na godinu, težine oko 1,5 kg. Od začeca trebaju proći 42 dana da se izlegu pilići, dakle dva puta duže nego kod kokoši. »Jaja smo nosili u inkubator kod jednog od uzgajivača iz Subotice. Za proteklih sedam godina, ova je ženka dala oko 130 jaja. Zastojem proizvodnje, jaja više ne koristimo za reprodukciju, već za prodaju i prehranu«, navodi Ivica.

Uginuće mladih nojeva u prva 2-3 tjedna kreće se i preko 30 posto. U dobi do 3 mjeseca podložni su stresu te ih se ne smije premiještati, dok kasnije postaju vrlo otporni i na temperaturu od -40 do +40 stupnjeva i rijetko uginu. Relativno brzo napreduju i već sa 6 mjeseci starosti teški su oko 50 kg, a s 14 mjeseci oko 100 kg, te su spremni za tržište. Do prve godine života boja mužjaka i ženke je ista, a zatim mužjaci počinju dobivati crno perje, a ženke postaju pepeljasto sive boje. »Kad su mali, jako su simpatični, kako izgledom, tako i svojim ponašanjem. Svakidašnje izvođe svoj »ples«, u čemu smo osobito uživali«, prisjeća se Ruža.

Međutim, iako su veoma veseli i vole igru, nerijetko pokazuju i ljubomoru, agresivnost i nasrtljivost, osobito odrasli mužjaci, što je na svojoj koži osjetio i Ivica. Udarcom nogom u leđa mužjak je uspio raskinuti Ivičinu jaknu, a neki od uzgajivača imali su, tvrde, i gora iskustva. Po prirodi plahe i pitome, ove životinje zahvaljujući oštroj vidu uoče svaku opasnost i brane svoj dio teritorija. Opasnost može predstavljati i uzimanje jajeta iz gnijezda, ističe Vince, te je ženki potrebno nekako odvući pozornost, kako bi sve prošlo bez »karate poteza« noja, koji postiže brzinu i do 80 km/sat.

PROIZVODI OD NOJA: Devedeset osam posto noja je iskoristivo – njegove oči se koriste za pravljenje leća, perje za čišćenje računala, nokti za izradu nakita, a koža mu se cijeni kao i krokodilska za izradu torbica i remena. Koža nojeva je lako prepoznatljiva i prestižna po jedinstvenom »dizajnu«. Vrhunske je kvalitete i nedostižnih osobina zbog rijetke kombinacije izdržljivosti i mekoće. Vrlo je podatna, ugodna i dugotrajna, u što se uvjerila i obitelj Brajkov, koja uštavljenu kožu noja ponosno pokazuje, još uvijek ne znajući za što bi je najbolje mogla iskoristiti. Većina nojeve kože u SAD-u se koristi za obuću, naročito za izradu čizama. Uzgojni postupci utječu na kvalitetu kože, što se odražava i na njezinu cijenu, koja se kreće od od 200 do 280 €/kom.

Nojevo meso je također veliki potencijal na tržištu nojevih proizvoda. Povećana potražnja za nojevim mesom rezultat je sve raširenijeg trenda zdrave prehrane. Meso ove afričke ptice je vrhunske kvalitete, gotovo bez masnoće i kolesterola, a visoka razina proteina i izvanredna mekoća

Ruža, Vince i sin im Ivica Brajkov pokazuju kožu noja

zadovoljavaju i gurmane i ljubitelje zdrave hrane. »Ukupna količina mesa koja se dobije od jednog noja je oko 40 kilograma, a gotovo sve iskoristivo nalazi se na butovima«, kaže Vince, ističući da je gulaš od nojevine vrhunskog okusa, ali isto tako i kulen spravljen od nojevog mesa.

Još jedan od bitnih nojevih proizvoda je i jaje, od kojeg se može najest čak 12 ljudi, jer vrijedi kao 26 kokošjih. Od ljuske jajeta izrađuju se skupocjene lampe i ukrasi. »Godišnje imamo oko 30 jaja, koje koristimo za kuhanje i za prodaju ljudima koji ih oslikaju i dalje prodaju ili daruju. Ukrašena jaja pokazali smo na nekoliko izložbi, a u Mađarskoj je jedno s naslikanom Gradskom kućom osvojilo i prvu nagradu«, ponosno priča Ruža.

EKONOMIČNOST UZGOJA: U ukupnom prihodu od proizvoda nojeva 76 posto čini koža, 16,5 posto meso i 7,5 posto perje. Na paru nojeva godišnje bi se moglo zaraditi od 1.000 do 3.000 eura. Vrijednost odraslog noja je 1.700-1.800 eura, pilića starih mjesec dana oko 200 eura, dok kilogram mesa košta i do 1.700 dinara.

Ljuska nojevog jajeta prodaje se za 25 eura, a oslikana dostiže cijenu i od 500 eura, ali ne i kod nas, gdje Brajkovi ljusku prodaju za 5, a puno jaje za svega 10 eura.

»Nojarstvo je jedna zanimljiva grana poljoprivrede, koja se u početku našeg bavljenja ovim poslom činila kao unosan posao u koji treba uložiti kapital i s malo truda on bi se trebao brzo vratiti s popriličnom zaradom. Međutim, ubrzo smo uvidjeli da postoji problem plasmana, te smo piliće prodali za 50 – 60 €, a odrasle iskoristili za meso«, priča Ivica, ne gledajući pozitivno na budućnost proizvodnje nojeva u našoj zemlji.

Među temeljnim problemima je neiskustvo u tehnologiji odgoja nojeva i inkubaciji nojevih jaja, a iza toga slijedi i pitanje plasmana. Na domaćem tržištu ne postoji navika konzumiranja nojevog mesa, kao ni odgovarajuća kupovna moć stanovništva, s obzirom na to da ono spada u skupe proizvode. A tu je i pitanje izvoza, čije rješavanje je nemoguće bez stvaranja adekvatne klaonice, koja bi imala certifikat za izvoz na europsko tržište. Donošenje državne regulative za izvoz i stvaranje organizirane proizvodnje pomoglo bi da proizvođači ponovno počnu vjerovati u to da uzgoj nojeva ipak ima perspektivu u našoj zemlji.

Marija Matković

Oslikana nojeva jaja

Knjiga »Prid svitom – saga o svitu koji nestaje« predstavljena na Čikeriji

Sjećanje na ljude, jezik i sudbine

Samo dostojanstvo jezika, dostojanstvo tema i dostojanstvo literarne obrade može taj jezik sačuvati od zaborava, a u tim ljudima onda gajiti ponos, istaknuo je autor knjige Tomislav Žigmanov

Salaš broj 268 na Čikeriji, mjestu pokraj Subotice, bio je u nedjelju 25. siječnja mjesto nesvakidašnjeg kulturnog događaja – »Prela uz 'Sagu'« – u okviru kojeg je predstavljena najnovija knjiga književnika, esejista i filozofa Tomislava Žigmanova »Prid svitom – saga o svitu koji nestaje«. Ova zbirka pripovjedaka, koju je kritika ocijenila kao »homage jezičnoj i civilizacijskoj mikrokulturi«, objavljena je kao samizdat autora, u sunakladništvu osječkoga ogranka Matice hrvatske, uz pomoć desetak pokrovitelja i više od 230 prenumerata.

»Čikerija je simbol rastakanja, nestajanja, gubitka prostora u kojem se na određeni način živjelo«, rekao je autor knjige Tomislav Žigmanov, objašnjavajući razloge zbog kojih je knjiga svoje prvo predstavljanje doživjela baš u spomenutom mjestu. »Išli smo svi u Tavankut, u Suboticu, i prostore našeg boravka polako smo zaboravljali. Isto tako, počeli smo zaboravljati ono što nas kontekstualno određuje, a to su naši ljudi, njihove sudbine, jezik kojim su govorili, svijet koji je njima pripadao, nade koje su njima bile

Tomislav Žigmanov, Gabrijela Mačković i Rajko Ljubić

saobražene, strepnje koje su njih pogadale, tuge kojima su robovali, radosti koje su ih krijepile. U tom kontekstu pokušao sam učiniti napor da se dio toga, vjerojatno kao posljednja generacija koja to može zapisati, i sačuva«, kazao je Žigmanov.

Prema njegovim riječima, »Saga« ujedno predstavlja i odgovor na sve one napore da se bunjevačka ikavica profanira. »Ova knjiga nastala je kao posljedica mogega revolta na sve one uratke

koji su prepuni Hrvatima koji sebe ne smatraju takvima, nego nalaze neka druga imena, i koji su tom jeziku skinuli oreol svetosti, stavili ga u neke vrste problematičnih sadržaja i na koncu doveli te ljude o kojima pišu u jednu tragikomičnu poziciju. Mislim da onaj kontekst iz kojeg mi izlazimo, a koji je određen jezikom i naslijeđem, ima neusporedivo više bogatijih i boljih sadržaja, i da u našim nastojanjima, bilo književnim bilo neknjiževnim, moramo uvijek biti

svjesni toga da samo dostojanstvo jezika, dostojanstvo tema i dostojanstvo literarne obrade može taj govor sačuvati od zaborava, a u tim ljudima onda gajiti ponos«, istaknuo je Žigmanov.

U okviru »Prela uz 'Sagu'« premijerno je prikazan dokumentarni film o *Kati Stantić*, ženi koja je posljednja živjela na tom salašu, te iz knjige ekranizirana pripovijest »Sve arende u sluge Ente«. Autor, snimatelj i redatelj dvaju filmova je *Rajko Ljubić*, a u uratku »Sve arende u sluge Ente« glavnu ulogu tumači naturščik *Ivan Mamužić*.

Pričama koje su zatvorene u svijet jezika i ljudi koji nestaju, Ljubić je, prema vlastitim riječima, želio prikazati univerzalnost ljudske težnje za boljim i smislenijim životom.

Svit koji nestaje

»**N**ekoć je Čikerija bila jedinstveno selo, čiji je veći, sjeverni dio nakon 1921. ostao u Republici Mađarskoj, a ovaj južni dio ili Donja Čikerija sa svoja tri šora ostala je ovdje. Danas nema više od 100 stanovnika, među kojima 6-7 učenika, a nekada, kada je moja mama pohađala ovu školu, bilo ih je više od stotinu«, podsjetio je Žigmanov.

Okupljenima se obratila i *Gabrijela Mačković*, vlasnica salaša na kojem je održano »Prela uz 'Sagu'«, naglasivši kako osjeća dužnost i potrebu sačuvati ovaj salaš, ali i sjećanja i uspomene na pokojnu »teta« Katu, koja joj je objekt ostavila u nasljedstvo.

Do 25. veljače, kako je najavljeno, bit će održano još nekoliko »Prela uz 'Sagu'«, i to u naseljima u kojima žive bunjevački Hrvati, a na pojasu od Čikerije do Bikova.

D. B. P.

Hladnoća ih nije spriječila: posjetitelji »Prela uz sagu«

Siječanjski broj »Matic«

ZAGREB – Sredinom siječnja iz tiska je izašao prvi broj »Matic«, časopisa u izdanju Hrvatske matice iseljenika, koji po običaju donosi obilje zanimljivih priloga iz života hrvatskih iseljenika i hrvatskih manjina u svijetu. Naslovnicu krase fotografija nedavno otvorene zagrebačke Arene i upućuje na članak o vebnim sportskim objektima izgrađenim za Svjetsko prvenstvo u rukometu. Časopis donosi tekstove o turneji Hrvatskog pučkog kazališta po zemljama Južne Amerike, prilog o izložbi u Rijeci koja prikazuje masovno iseljavanje preko te luke u SAD, a možete čitati i o Neretvanskoj dolini kao mamcu za turiste, te o djelu 80-godišnjeg gradišćansko-hrvatskog pjesnika Antona Leopolda.

Među ostalim, tu su i intervjui s Natashom Talmacs, voditeljicom hrvatske redakcije australskog SBS radija, kao i s ravnateljem Hrvatskog obrazovnog centra »Miroslav Krleža« iz Pečuha Gaborom Gyervarijem.

Branko Ištvančić nagrađen u Grenobleu

ZAGREB – Dokumentarni film »Izgubljeno blago« redatelja Branka Ištvančića, snimljen u produkciji Dokumentarnog programa HRT-a 2005., nagrađen je Specijalnom nagradom žirija na 8. festivalu filmova s pastoralnim temama u francuskom gradu Grenobleu (Festival du Film Pastoralismes et Grands Espaces), izvijestio je njegov producent. Na festivalu, koji je trajao tri dana, prikazano je 20 filmova u konkurenciji iz različitih dijelova svijeta.

Obavijest o nagrađenom hrvatskom dokumentarnom filmu stigla je od organizatora festivala sa zakašnjenjem, priopćeno je iz Dokumentarnog programa HRT-a. Festival je održan od 15. do 18. listopada prošle godine.

Film »Izgubljeno blago« bio je već na dvadesetak filmskih festivala, a u Rumunjskoj je dobio Zlatnu medalju i diplomu za najbolji dokumentarni film na festivalu Eco Etno Folk Film 2007.

U filmu sudjeluju Dara i njezin suprug Rade Mitrović kao posljednji autentični ljudi koji žive u okolici Obrovca, kraju tipičnom za hrvatski kras i kamenjar.

On se bavi starinskim rezbarenjem, a ona vodi stado u ispašu u vrijeme kad prijeti opasnost od vukova. Sa stadom i psima ima poseban način sporazumijevanja i komuniciranja. Film prati napore protagonistice da pronađe izgubljenu ovцу prikazujući vječitu borbu između dobra i zla.

»Bunjevačko-šokačko prelo« u Somboru

SOMBOR – Tradicionalno »Bunjevačko-šokačko prelo«, 73. po redu, bit će održano 21. veljače u Hrvatskom domu, u organizaciji HKUD-a »Vladimir Nazor«. Nazočne goste zabavljat će tamburaški orkestar »Zora« iz Vinkovaca i »Đuvegije« iz Sombora. Osim dobre tamburaške glazbe i bogate večere, gosti će moći uživati i u prigodnom kulturno-umjetničkom programu, kojeg će prirediti domaća udruga.

Z. G.

»Šokački bal« u hotelu »Centrallux«

BAČ – HKUPD »Mostonga« iz Bača treću godinu zaredom organizira »Šokački bal«, koji se uvijek održava posljednjeg vikenda u siječnju. Ove će godine to biti u petak 30. siječnja, u hotelu »Centrallux«, s početkom u 19 sati. Organizatori i tamburaški sastav »Zlatni zvuci« gostima jamče pravi šokački ugođaj i zabavu do zore.

S. Č.

Hrvatski autori u zrenjaninskom kazalištu

ZRENJANIN – Narodno kazalište »Toša Jovanović« postavilo je komad »Kron - P(1)utajuće kazalište« Borisa Senkera, a predstavu je režirao Robert Raponja. »Angažirajući redatelja iz Pule Roberta Raponju, zrenjaninsko Narodno kazalište »Toša Jovanović« priuštilo je domaćoj publici susret s hrvatskim teatrom, malo upoznavanje s kazališnim interesiranjima »u susjedstvu«, da vidimo kako to rade drugi. Za tu priliku Raponja je izabrao našem gledalištu malo poznatog pisca Borisa Senkera, koji je, međutim, u Hrvatskoj puno puta nagrađivan, kao i njegov komad »Kron«, s odrednicom u podnaslovu »P(1)utajuće glumište«, piše novosadski Dnevnik.

Drago Poljaković nagrađen za plakat

NOVI SAD – Na bijenjalnoj izložbi Udruge primijenjenih umjetnika i dizajnera Vojvodine (UPIDIV-a), pod nazivom »Forma«, nagrada za plakat dodijeljena je Dragi Poljakoviću, grafičkom dizajneru iz Subotice. Strukovna nagrada u jednoj od kategorija pripala mu je u konkurenciji od oko stotinjak radova.

Inače, izložba »Forma« postavljena je u svečanoj dvorani Muzeja Vojvodine u Novom Sadu. »Forma« se u kontinuitetu održava od 1965. godine i predstavlja najveću i najreprezentativniju bijenjalnu izložbu primijenjenih vizualnih umjetnosti i dizajna u pokrajini.

Šokačko prelo u Bačkom Bregu

BAČKI BREG – Dvanaesto po redu »Šokačko prelo« koje organizira Hrvatsko kulturno umjetničko društvo »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega održat će se 14. veljače u Domu kulture. Nazočne će zabavljati Tamburaški ansambl »Đeram« iz Republike

Hrvatske. Osim dobre glazbe i bogate večere, goste će uz prigodan kulturno-umjetnički program zabavljati i Folklorni ansambl »Turopolje« iz Velike Gorice. Početak je u 19 sati, a cijena ulaznice je 600 dinara.

Jean-Pierre Le Mat, »History of Brittany : The Breton point of view« (»Povijest Bretanje : Bretonsko motrište«), Yoran Embanner, Fouesnant, 2006, str. 256

Manjinska sudbina

Priča o Bretanji i Bretoncima izuzetno je zanimljiva već sama po sebi, a neizbježno se nameću i usporedbe s poviješću vojvodanskih Hrvata, kao posljedica zajedničke sudbe svih nacionalnih manjina

Budući da se opća znanja i predodžbe o nacionalnim i etničkim manjinama u Europi najčešće stječu preko vijesti, povod kojima su manjinski sporovi manjega ili većega intenziteta, većina prosječnih Europljana najčešće čuje za manjine srednje i istočne Europe te Balkana. Međutim, ni zapadnoeuropske zemlje, kao stabilne demokracije, nisu ni izbliza tako etnički heterogene, kako se to obično drži, ali se zbog civiliziranijeg artikuliranja manjinskih pitanja (kao i zbog poodmakle asimilacije!) o manjinama u ovim zemljama manje zna.

Upravo stoga je, u pokušaju da se pitanje Bretonaca, jedne od desetak autohtonih francuskih manjina, učini dostupnijim svijetu, prije nekoliko godina izdana džepna knjiga na engleskom »Povijest Bretanje : Bretonsko motrište« u nakladi Yoran Embannera iz bretonskoga mjestašca Fouesnant (franc. Fouesnant). O razlozima za njezino izdavanje jasno govore riječi nakladnika iz prologa – to nije samo francusko prešućivanje bretonske povijesti, nego i još uvijek žive zabrane proslave bretonskih obljetnica: »Iz Pariza, izgleda da je povijest Bretanje subverzivna. Dobar razlog da se ona nauči.«

OD POVIJESTI DO DANAS: Knjiga je podijeljena u nekoliko desetaka kratkih poglavlja u kojima je izložena povijest Bretanje od doseljavanja Bretonaca na kontinent pa do najnovijega doba. Bretonci su narod keltskoga podrijetla, poput Velšana, Škota i Iraca. Potječu s poluotoka Cornwalla, na jugoistoku britanskoga otoka. Poluotok Armoriku, zapadnofrancusko područje danas znano kao Bretanja (franc. Bretagne, bretonski Breizh, engl. Brittany), naselili su u V. st. prije Krista. Tijekom srednjega vijeka postojalo je Bretonsko vojvodstvo, a najpoznatija je vladarica vojvotkinja Ana (1477.-1514.). Kao posljednjim velikim feudalnim područjem, francuski kraljevi su konačno zavladaali Bretanjom 1532. kada je bretonski feudalni sabor odlučio ući u uniju, uz zadržavanje bretonskih feudalnih povlastica. Za Francuske revolucije bila je središte rojalističkoga pokreta »chouanasa«, a provođenje jakobinske ideje o »jednoj i nedjeljivoj republici« Bretanju je pretvorilo u tek jednu od francuskih provincija. Uz uzajamne animozitete Bretonaca i centralističkoga Pariza, u XIX. st. nastaje bretonski regionalni pokret – kulturološki i ograničen uglavnom na plemstvo i svećenstvo: kodificiran je bretonski jezik, izdaju se bretonski rječnici i gramatike, nastaje književnost na bretonskome, formirano je niz kulturnih društva... No, istodobno, u duhu centralističke tradicije »Grande nation«,

ne samo da je Bretanja politički podijeljena na pet departmana s umjetnim granicama, već su izbrisane i tradicionalne dijecezanske granice koje su uklopljene u departmanske, sve u pokušaju i da nestane i samo bretonsko ime. Od konca XIX. st. počinje formiranje bretonskih regionalnih stranaka, kojih je do danas bilo nekoliko desetaka.

»DVOSTRUKO FRANCUZI«: U I. svjetskom ratu poginulo je oko 22 posto unovačenih Bretonaca (120-150.000 osoba), što je bilo znatno više od francuskoga prosjeka, a dvostruko više od pariškoga. Zato je na Mirovnoj konferenciji, predsjednik Bretonske regionalističke unije predao peticiju 800 uglednih Bretonaca (među kojima je bio i generala Foch, heroj Verdunske bitke 1916.) s namjerom da, na temelju proklamiranih principa o samoodređenju američkoga predsjednika Woodrowa Wilsona, sami sebe predstavljaju na mirovnim pregovorima, na što su francuske diplomate cinično odgovorile: »Dakle, vi ste dvostruko Francuzi!«. Između dva svjetska rata nekoliko bretonskih političkih organizacija promovirale su regionalističke i separatističke ideje, a potaknuti negativnim iskustvom s francuskom vlašću koja im je zatirala identitet, za njemačke okupacije dio Bretonaca bio je na strani Njemačke.

Poslijeratne posljedice toga bile su očekivane: u prvo vrijeme politička ubojstva bretonskih

aktivista, a poslije tihi progon svega bretonskoga, čak i tradicionalnih glazbenika. U školama je pod prijetnjom batinanja bilo zabranjeno govoriti bretonski, zabranjene su bile tradicionalne crno-bijele bretonske zastave, a još i za predsjednika Pompidoua početkom 1970-ih bila je zabranjena bretonska naljepnica BZH (skr. Breizh). Poslije rata došlo je i do velikih promjena na gospodarskome planu: tradicionalna bretonska zanimanja ribarstvo i stočarstvo slabe, dok se razvija industrija, osobito agroindustrija. No, kulturološku cenzuru više nije bilo moguće provoditi pa dolazi do prave male bretonske renesanse: razvija se književnost na bretonskome, a veliku popularnost doživljava tradicionalna keltska glazba. Godine 1977. otvara se prvi vrtić na bretonskome, tri godine kasnije osnovne škole, a 1988. prva srednja škola, koje sve čine sustav »diwan« (»zametak«) škola koje je 2004. pohađalo 9668 učenika (sram 1000 učenika 1990. godine). Godine 2000. utemeljen je TV Breizh, raste broj internetskih stranica na bretonskome... Knjiga završava esejom »Nedovršene nacije« o bretonskome identitetu.

Za razliku od teških vremena sve do najbliže prošlosti, i unatoč tomu što Bretanja ni danas nije posebna upravna jedinica već je raspačana na umjetne departmane koji obuhvaćaju i nebretonska područja, danas se bezbroj naljepnica BZH nalazi po autima Bretonaca, na jarbolima u dvorištima i na mjesnim uredima vijore se bretonske zastave, nazivi mjesta su dvojezični, a govornici bretonskoga (koliko ih još ima) otvoreno ga koriste! Sve u svemu, priča o Bretanji i Bretoncima izuzetno je zanimljiva već sama po sebi, a neizbježno se nameću i usporedbe s poviješću vojvodanskih Hrvata, kao posljedica zajedničke sudbe svih nacionalnih manjina.

Slaven Bačić

Izvrсни mornari i ustrajni katolici

Bretanju danas naseljava oko 3 milijuna stanovnika. Bretonci su poznati kao izvrсни mornari i ustrajni katolici, a tradicionalno su ruralni i konzervativan puk. Najveći gradovi su Rennes (bret. Roazhon) i Nantes (bret. Naoned). Jedna od znamenitosti su menhiri - klesami kameni blokovi iz prehistorijskoga doba.

U organizaciji ZHB »Tin Ujević«

Izložba hrvatskih slikara iz Beograda i Srijema

Zajednica Hrvata Beograda »Tin Ujević« u subotu je, 24. siječnja, u svojem klubu pri župi svetog Petra priredila izložbu djela hrvatskih slikara koji žive i stvaraju na području Beograda i Srijema.

Na izložbi sudjeluje slikar i karikaturist arh. *Dragan Rumenčić*, koji je do sada ostvario 25 samostalnih izložbi u zemlji i svijetu i ovjenčan je mnogim priznanjima i nagradama. Slikarska priča ovog autora sjedinjuje u sebi sve karakteristike darovitog umjetnika, siguran crtež i težnju za nepogrešivošću, što je odlika dobrog arhitekta. Svoje radove izložili su *Stjepan Albot* i njegova kćer *Marina Albot*, studentica treće godine Primijenjene akademije u Beogradu. Svojim su slikama iskazali tanana osjećanja unutarnjih vrijednosti i raskoš likovnog jezika.

Akademski slikar *Nikša Ercegović* izložio je samo dio iz svog bogatog fundusa

koji se zapravo nalazi u galeriji SKC-a gdje se priprema njegova prva samostalna izložba. Koristeći oronule jedrenjake, napuštene trabakule i fasade starih dalmatinskih kamenih kuća, kako bi izrazio vlastite emocije, umjetnik povezuje poseban koloristički sjaj, točno osjećanje odnosa tonova, valera, koji ostvaruju multikolornu i rječitlu sliku.

Svoje radove izložili su i grafičari *Violeta Ercegović* i *Josip Gernač*. Doduše, Gernač se predstavio i dvjema slikama ulja na platnu, koje su znatno pridonijele kvaliteti izložbe. Inače, riječ je o autorima koji se odazivaju na mnoge natječaje u zemlji i inozemstvu, gdje izlažu svoje radove.

U okviru izložbe prikazani su i dokumentarni filmovi o katoličkim crkvama u Srijemu (Petrovaradinu, Tekijama, Rumi, Srijemskoj Mitrovici, Moroviću...).

S. E.

Temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Sl. glasnik RS« br. 135/04) i članka 24. Odluke o općinskoj upravi (»Službeni list općine Subotica« br. 5/05, 16/06 i 06/07), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša:

OBAVJEŠTAVA

Da je nositelj projekta, »ELITTE-PALIĆ«, D.O.O. za turizam i ugostiteljstvo s Palića, Park narodnih heroja br. 15, podnio zahtjev za davanjem suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš za objekt »Mala gostiona« koji se nalazi na katastarskim česticama 890/5 i 890/6 K.O. Palić, grada Subotice.

Suglasno članku 20, stavak 2. i 3. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša osigurat će javni uvid u predmetnu Studiju u razdoblju od 23.1.2009. do 13.2.2009. godine u prostorijama Stare gradske kuće, II. kat – ured 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati.

Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj Studiji o procjeni utjecaja na okoliš bit će održana 16. veljače 2009. godine u 12 sati u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće – ured 226.

JAVNI POZIV

PRVA RADIONICA KREATIVNOG PISANJA NA HRVATSKOM JEZIKU

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata pokreće prvu radionicu kreativnog pisanja na hrvatskom jeziku za srednjoškolce koji pohađaju nastavu na području Grada Subotice. Radionicu će voditi Đurđica Stuhldreiter, profesorica hrvatskog jezika i književnosti i spisateljica, autorica četiri romana i dobitnica *Lovrakovke nagrade* za književnost.

Radionica je namijenjena mladim ljudima koji žele istraživati hrvatski jezik te se izražavati na njemu. Svrha radionice je osvježavanje doživljaja književnosti, motiviranje polaznika da razvijaju vlastiti stil te steknu samopouzdanje u predstavljanju svojeg pisanja.

Polaznici Radionice će vježbat pisanje jednostavnih tekstova, upoznati se s osnovnim postavkama pisanja i organiziranja teksta. Kod kuće će pisati tekstove i vježbe koji će biti usmjereni k oslobođanju vlastite kreativnosti i stila, a s voditeljicom i skupinom podijeliti će iskustva i rezultate.

Pisanje, čitanje i analiza pisanih uradaka, poboljšavanje stila, upoznavanje s izražajnim mogućnostima jezika, užitek kreiranja i zapisivanja vlastitih svjetova bit će način rada u Radionici. Na kraju, moguće je objavljivanje brošure s radovima polaznika.

Susreti će se održavati u prostorijama Hrvatske čitaonice, Subotica, Ulica Bele Gabrića 21. Radionica počinje polovicom veljače. U dogovoru s voditeljicom odredit će se vrijeme održavanja, a zainteresirani kandidati mogu se prijaviti na telefon Zavoda 024/535-533.

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVOĐANSKIH HRVATA

Robert Roklicer, »Oprosti, a i ne moraš«, AGM, Zagreb, 2008.

Priče s ruba života

Sav apsurd zamislivih životnih situacija i pojavnosti, za kakve nisu nužno potrebna opskurna mjesta da bi se naglasila njihova težina i sirovost, izvlači iz protagonista ono najdublje i najskrivenije, prikazujući bit pojedinca koji traži svoje mjesto pod suncem

Piše: Đurđica Stuhlreiter

Robert Roklicer rođen je 1970. godine. Upisao je Akademiju dramskih umjetnosti, a od 1995. do 2000. radio je u novinarstvu. U tom razdoblju mnoge njegove kritike i eseje prenose eminentne tiskovine diljem svijeta (primjerice »Le Monde«). Objavio je dvije knjige pjesama »Underground« i »O čemu pričaš«, no pozornost šireg kruga čitatelja privukao je zbirkom priča »Kako se ubiti«. U predgovoru te knjige stoji kako se Roklicerovo pisanje može smjestiti u »underground« književnost, pri čemu ga se uspoređuje s Charlesom Bukowskim. Sam autor ne krije da se uvrkao na tog velikog pisca jer, baš poput njega, šokira tematikom i stilom, privlači lakoćom pripovijedanja i sve podvlači sirovim humorom.

Ove je godine Robert Roklicer čitateljima ponudio novu zbirku priča pod naslovom »Oprosti, a i ne moraš«. Po vokaciji pisac, ali ujedno i glumac, scenarist i novinar, gotovo da je svaki od ovih segmenata ugradio u priče koje nas neće ostaviti ravnodušnim. Pogovor zbirci, koja ima dvadeset tri priče, napisao je urednik Josip Mlakić, naglašavajući kako su Roklicerovi likovi »izgubljeni i dezorijentirani« te okarakterizirani uglavnom »minornim i neočekivanim detaljima«.

»Oni funkcioniraju tek po inerciji jer su u sumanutom kruženju odavno izgubili volju za životom«, napominje Mlakić, dodajući kako su to osamljenici, unatoč prijateljima koji se uvijek nađu kad treba potrošiti lov. Po Mlakićevim riječima, autoru je uspjelo stvoriti dobru prozu koja oponaša stvarnost.

CINIČNI REALIZAM: A ta stvarnost, koja izrasta ispod pera autora, opet će nas podsjetiti na Bukowskog. Ona doživljava preinaku na originalan i autoru svojstven način, ne izgubivši pri tom ništa od autentičnosti i svojevrstnog ciničnog realizma koji obilježava njegove priče. U Roklicerovoj stvarnosti egzistiraju likovi s ruba života, oni koje se olako svrstavaju pod različite zajedničke nazivnike često pejorativna značenja. Sav apsurd zamislivih životnih situacija i pojavnosti, za kakve nisu nužno potrebna opskurna mjesta da bi se naglasila njihova težina i sirovost, izvlači iz protagonista

ono najdublje i najskrivenije, prikazujući bit pojedinca koji traži svoje mjesto pod suncem.

Sve to ispričano je jednostavnim jezikom i lakoćom koji omogućavaju da se kroz tkivo teksta krećemo bez većih napora, stvarajući tako pretpostavku za osebniji doživljaj. Fabulu obogaćuje humor natopljen crnilom koji će se pojaviti onda kada ga najmanje očekujemo, pružajući tako otpor apsurd i bezizlaznosti današnjeg svijeta. Naslovna pripovijetka, primjerice, započinje na sljedeći način:

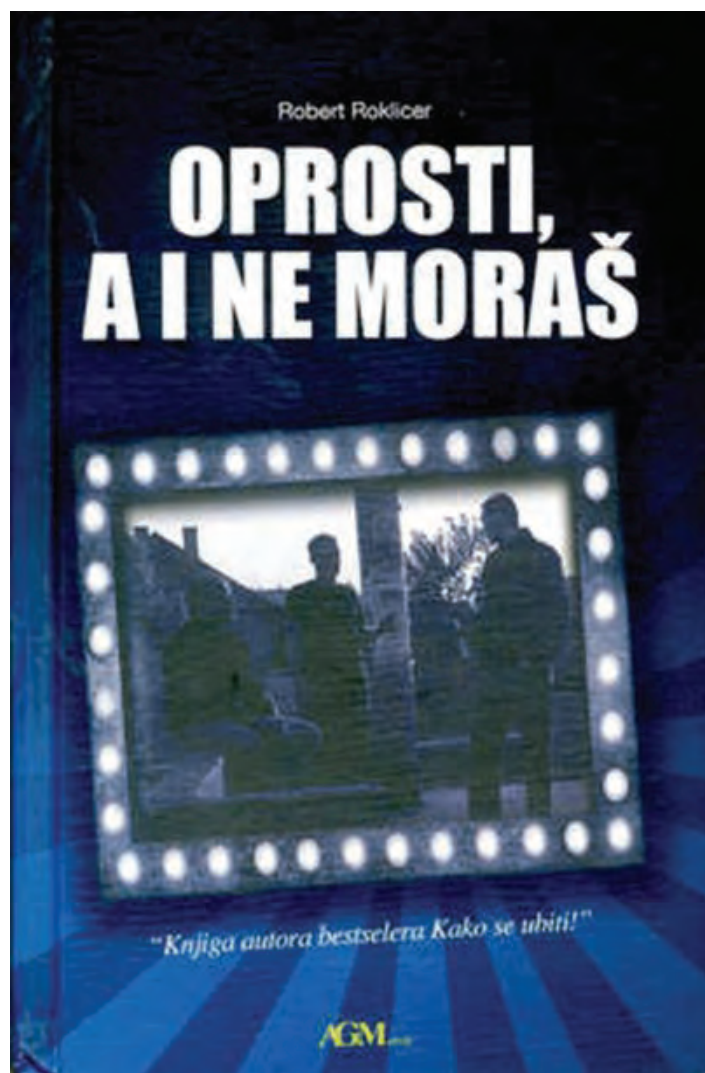
»Negdje duboko u sebi, zakopano između debeloga i slijepog cri-

jeva, znao sam. Znao sam kao što majka zna čije je njezino novorođenče; ne nekoga zalutalog vodoinstalatera koji ju je pričepio između kade i veš-mašine, već čelavog bankarskog službenika s kojim je već dvije godine u braku. Nitko me nije mogao uvjeriti da sam u krivu, a najmanje ona sitna, siva kašica u mojoj glavi koju liječnici, od milja, nazivaju mozgom. Znao sam da će Magdalena pasti, isto kao što je Tito, četrdeset i neke, znao da Prozor mora pasti.«

LAKOĆA PRIPROVIJEDANJA: Poslije takvog uvoda »logika ruke« sama će voditi priču očekivanom trasom, oblikujući je na način u kojem kritika uočava tri osnovne kvalitete ove zbirke. »Lakoću pripovijedanja, humor i nepretencioznost« odrednice su što obećavaju zanimljiv književni tekst do samog kraja.

»Ta kvaliteta ukazuje na rođenog pripovjedača kojemu se rečenice, barem naoko, same slažu, a njihove su veze i predmetne i leksičke – to je kvaliteta koju nazivamo gustoćom teksta – pa reproduktivnu liniju progresije čini harmonija jezične razine s fabularnim namjerama. Pisac ujedno dobro razumije kada se s lakoćom kazivanja ne smije pretjerati jer svaka suvišna riječ u takvom stilskom postupku može voditi samo prema destruktivnome i disharmoničnom spoticanju.«

Svojevrsni alkoholni eskapizam također je jedan od obilježja ove zbirke, ali niti on nije posve nalik onome što smo u literaturi već imali prigode susresti. Iako i na tom planu usporedba s Charlesom Bukowskim svojevrsna preporuka onim čitateljima koji vole takvu vrstu literature, valja reći da Robert Roklicer ipak ne ide toliko daleko. Knjiga je zato preporučljiva za čitanje i onima koji nisu odveć veliki ljubitelji samog Bukowskog, ali itekako preferiraju životne tekstove, odnose zamršene u svojoj jednostavnosti i neponovljive u sučeljavanju sa svakodnevicom.

Sibilarizacija

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Sibilarizacija je glasovna promjena u kojoj se glasovi **k, g, h** ispred **i** zamjenjuju sa **c, z, s**. Provodi se u množini imenica muškoga roda ispred nastavaka – *i* ili – *ima*. Na primjer:

- Ante je **junak**, no ostali nisu **junaci**.
- Trener je podijelio medalje dječacima.

U imenica ženskoga roda može se provesti sibilarizacija u dativu i lokativu jednine (slika – slici, ruka – ruci, snaga – snazi...), no otkloni su mnogo češći nego u muškome rodu. Gotovo možemo reći da se u ženskome rodu provodi desibilarizacija. Takvi nas primjeri često dovode u nedoumicu pa nismo sigurni treba li reći:

- Ana radi u **Zorki**.

Ili:

- Ana radi u **Zorci**.

Slične primjere možemo čuti i na televiziji kada komentatori govore o Hrvatskoj nogometnoj ligi, ali i o Hrvatskoj nogometnoj lizi. Kako ne postoje čvrsta pravila o izuzetima, koje je u ovoj kategoriji teško i pobrojiti, zadržat ćemo se na najčešćima.

Sibilarizacija se ne provodi:

- u ženskih imena i imenica koje označuju stanovnice naseljenih mjesta: Zorka - Zorki, Subotičanka - Subotičanki;
- u hipokoristika (imenica odmila): seka- seki, druga – drugi;

- u imena naseljenih mjesta: Baška – Baški, Koška – Koški, Krka – Krki, (Ali: Rijeka- Rijeci);
- u imenica na – **čka**: mačka – mački; - **čka**: pračka – prački; - **cka**: kocka – kocki; - **zga**: mazga – mazgi,
- u mnogih općih imenica: papiga – papigi, juha – juhi, vaga – vagi, liga – ligi.

U nekih su imenica dopuštena oba oblika pa tako možemo reći: Aljaski i Aljasci, slugi i sluzi, krletki i krletci, kolijevki i kolijevci...

Kako iz navedenih primjera vidimo da se sibilarizacija u imenica ženskoga roda ne provodi dosljedno, trebali bismo na to obratiti pozornost u govoru i pismu.

Povijest hrvatske književnosti (13. dio)

Ivan Gundulić (III. dio)

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Treće djelo, ono koje je *Gundulića* proslavilo i postavilo u sam vrh hrvatske književnosti, jest »Osman«. Kako je u barokno vrijeme epopeja smatrana vrhuncem književnoga stvaralaštva nije čudno što je Gundulić stvorio epopeju o propasti mladoga sultana Osmana II., a u njoj proslavio poljskoga kraljevića Vladislava, Osmanova protivnika. Povod za stvaranje bila je povijesna bitka kod Hoćima 1621. godine u kojoj je poražena turska vojska. Iako je prvotna Gundulićeva namjera bila, u čast predstavnika kršćanske borbe protiv Turaka – Vladislavu, prepjevati *Tassov* »Oslobođeni Jeruzalem« odlučio je ispijevati novi, posve originalni ep kako bi proslavio veliku kršćansku pobjedu. Tako je nastao ep u dvadeset pjevanja »Osman«. Ugledan na Tassa ipak je odstupio od njegova načela da tema ne smije biti suvremena jer to sputava pjesnikovu maštu i obve-

zuje na povijesnu istinu. Kako bi radnja bila zanimljivija, često je Gundulić odstupio od povijesnih činjenica, izmislio je i niz likova, a mijenjao je i tijek događaja. Unatoč svemu navedenome, »Osman« je najbolji barokni ep hrvatske književnosti.

Najveće i najznačajnije Gundulićevo djelo ostalo je nedovršeno. U pronađenim prijepisima nedostaju dva središnja pjevanja (14. i 15.). Ne može se sa sigurnošću

tvrditi jesu li nestala ili možda nisu ni napisana. Tijekom godina bilo je pokušaja da se djelo dopuni. Tek u preporodno doba uspješno ih je, gundulićevskim stilom i jezikom, ispjevao hrvatski ban pučanin *Ivan Mažuranić*. Ep je spjevan u osmeričkim katrenama, obiluje stilskim sredstvima i aforističkim izrazima. Najpoznatiji su stihovi:

Kolo od sreće uokoli vrteći se ne pristaje: tko bi gori, eto je doli, a tko doli gori ustaje. Sad vrh sablje kruna visi, sad vrh krune sablja pada, sad na carstvo rob se uzvisi, a tko car bi, rob je sada.

Autorovo zanimanje zasigurno je potaknuto srazom islamskoga i slavenskoga svijeta koji prijete dubrovačkome miru. Po svome domoljublju »Osman« ima obrise nacionalne epopeje. Prema riječima tumača ovoga epa on je, prije svega, slika ljudskoga uspona i pada, tragički prikaz krhkosti i prolaznosti ljudske slave i moći te

ništavosti ovozemaljskoga svijeta. Sačuvalo se čak sedamdesetak prijepisa »Osmana«, što svedoči o tome kako je autor bio jedan od najčitanijih pjesnika staroga Dubrovnika, a prvi je put tiskan tek u 19. stoljeću.

Gundulić je kao pjesnik slavljen već za života, a kao klasični pjesnik zauzima vrlo važno mjesto u hrvatskoj književnosti. Na Bukovčevu svečanome zastoru koji krasi zagrebački HNK prikazan je među muzama u ulozi »kralja«.

Gundulićeva je književna pojava uspjela nadživjeti vrijeme u kojem je živio i stvarao te je kompleksnošću, širinom i ambicioznošću svojih pothvata nastavila plijeniti istraživače hrvatske književne baštine do danas. Umro je u studenome 1638. godine od groznice u dobi od 49 godina. Pokopan je kod glavnoga oltara u crkvi sv. Franje na Stradunu.

Završena Molitvena osmina za jedinstvo kršćana

Korak bliže u vršenju Božje volje

Odlomak iz poslanice Kološanima apostola Pavla na temu »Kristovo prvenstvo« tumačio je vladika bački Irinej Bulović, koji je istaknuo kako je pomirenje među crkvama i kršćanima moguće ostvariti samo u Kristu

Ekumenskim bogoslužjem u crkvi Marije Majke Crkve u Aleksandrovu u subotu, 24. siječnja, završena je ovogodišnja Molitvena osmina za jedinstvo kršćana. Tema završnog dana Molitvene osmine, kojom je ujedno obilježen i blagdan sv. Franje Saleškog, zaštitnika novinara, bila je »Kristovo prvenstvo«. Službi riječi nazočni su bili biskupi svih kršćanskih crkava s našeg područja, a vjernicima je pozdravnu riječ uputio biskup msgr. dr. *Ivan Penzeš*, dok je slavlje predvodio beogradski nadbiskup i predsjednik Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda msgr. *Stanislav Hočevar*.

Odlomak iz poslanice Kološanima apostola Pavla na temu dana tumačio je vladika bački Irinej, koji je istaknuo kako je pomirenje među crkvama i kršćanima moguće ostvariti samo u Kristu. »Osjećaj Njegovog prisustva i potreba da samo kroz Njega rješavamo svoje probleme, važni su za uspostavljanje jedinstva, a izmirenje je dar Njegove ljubavi koje se ostvaruje Križem i žrtvom. Ovo naše molitveno sabranje, skromno je sudjelovanje u službenju blagodetnoj viziji i poruci apostola Pavla«, zaključio je vladika Irinej.

Evangelje je tumačio superintendent Evangeličke crkve mr. *Arpad Dolinsky*, a u bogoslužju su sudjelovali i jegarski episkop

Porfirije s još dvojicom svećenika Srpske Pravoslavne Crkve, te više svećenika i đakona Subotičke biskupije i Beogradske nadbiskupije. Na kraju svečanosti, u svečanom blagoslovu i zahvali msgr. Stanislav Hočevar je rekao: »Svi narodi neka slave Boga. Samo tako će u svemu biti jedinstvo, ljubav i razumijevanje. Mi koji smo okupljeni na završetku službe riječi zahvaljujemo Bogu, jer smo smjeli zajedno, na različitim jezicima s predstavnicima različitih crkava i nacionalnosti slaviti Boga. Njemu neka je velika zahvala.«

Završetku Molitvene osmine nazočna je bila konzulica Generalnog konzulata RH u Subotici *Ljerka Alajbeg* i mađarski generalni konzul

Ferenc Nagy, te dogradonačelnik Subotice *Pero Horvacki*.

Svjetska molitvena osmina za jedinstvo kršćana održava se svake godine od 18. do 25. siječnja, kada se na molitvama i službama riječi susreću sve sestrinske kršćanske crkve. Moto ovogodišnjeg susreta je »Da budu kao jedno u Tvojim rukama!«.

Ove godine Molitvena osmina započela je u pravoslavnoj crkvi Vaznesenja Gospodnjeg, a idućih dana, sve do 24. siječnja, vjernici su se okupljali i u franjevačkoj crkvi, evangeličkoj crkvi, crkvi svetog Roka, reformatskoj crkvi, te u crkvi svetog Jurja.

M. Tucakov

Iz povijesti

Svjetskom molitvenom osminom za jedinstvo kršćana 2008. navršilo se 100 godina od početka Osmine jedinstva Crkve. Ustanovio ju je anglikanski svećenik otac Paul Wattson. Crkve i zajednice diljem svijeta po prvi puta su 1968. godine primile materijal za Molitvenu osminu, koji su zajednički dali pripremiti Povjerenstvo »Vjera i ustroj« Svjetskog vijeća crkava i Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana. Danas u pripravi i slavlju Molitvene osmine surađuju: Anglikanska, Protestantska, Pravoslavna crkva, Katolička crkva i druge kršćanske zajednice. Ova činjenica dokaz je učinkovitosti molitve za jedinstvo.

Predsjednik Skupštine Subotice u posjetu subotičkom biskupu

Vraćanje crkvene imovine

Predsjednik Skupštine grada Subotice *Jenő Maglai* je s članicom Gradskog vijeća zaduženom za kulturu i informiranje, *Ildikom Lovas* i sa šefom gradske Službe za zastupanje, *Erikom Tóth Szalai* posjetio biskupa Subotičke Biskupije Rimokatoličke Crkve, msgr. dr. *Ivana Penzeša*.

Tom prigodom razmijenili su stavove vezane za što žurnije rješavanje predmeta vezanih za restituciju crkvene imovine, prije svega zgrade Paulinuma, koja je dana na korištenje Tehničkoj školi u Subotici na

adresi Matija Gupca 10, kao i objekata u Harambašićevoj 5 i JNA 41. Obje strane podržavaju napore da se što žurnije putem zajedničkog sporazuma riješi pitanje vraćanja i preuzimanje nepokretne imovine. U tom smislu će se poduzeti daljnji napore da se ovaj postupak što prije okonča. Predsjednik Skupštine grada izvijestio je biskupa i o poduzetim radnjama vezanim za realizaciju adaptacije katoličkih crkava na teritoriju Subotice.

Nakon održanog sastanka, predsjednik Skupštine grada sa suradnicima posjetio je i obrazovnu instituciju Paulinum, gdje je obavio razgovore s msgr. *Jozsefom Miochem*, rektorom biskupijske gimnazije i s profesorima škole.

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Često se postavlja pitanje što je to sreća. Još dublje osjećamo težnju za blaženstvom. Diskutabilno je pitanje što je to prava ljepota. Sve su to pitanja koja su stara koliko i čovječanstvo. Više – manje svi pokušaju dati odgovor na sva ta pitanja ali malo kada se otkrije zajednički nazivnik koji bi zadovoljio sva područja ovih pitanja. Udaljavamo se od svoje ljudske naravi u kojoj je voljom Stvoritelja upisan odgovor. Odgovor glasi: sreća, blaženstvo, ljepota je harmonija – sklad. Dovesti u sklad i red svoju neotuđivu narav znači postići sklad. Sveti Benedikt, iščitavajući naravne zakone o čovjeku, našao je omjer harmonije. Osam sati rada, osam sati odmora i osam sati posvećeno higijeni duše. Oni koji to žive imaju iskustvo da je taj razmjer uistinu izvor čovjekove sreće, blaženstva i ljepote. Nas danas u ovom razmišljanju zanima onaj »neradni dio« koji je Benedikt nazvao higijenom duše, a mi često prevodimo s riječju odmor.

PRENOŠENJE VREDNOTA: Sastavni dio odmora je i zabava. Ali kakva? Sada je vrijeme sjećanja na način kako su se zabavljali naši predci. Nakon blagdana, a do Korizme, bilo je vrijeme opuštenosti i prijateljavanja. Poljski radovi još nisu prispjeli, a duge zimske večeri su dopuštali dovoljno vremena za druženje i izgrađivanje zajedništva. Tako je nastao jedan osobiti način susreta i druženja u obiteljima, a to je Prelo. Taj pojam je tokom vremena u ovim krajevima primio posve određeni smisao. O njemu je puno pisano, o njemu se puno priča i piše, pa i danas pokušavamo organizirati nešto slično što je taj pojam u prošlosti sadržavao u sebi. Ponajprije bih naglasio da je važna nit koja se ne bi smjela prekidati, a to je pojam tradicije. Tradicija je pozitivan pojam prenošenja određene vrednote iz generacije u generaciju. Nije pitanje hoće li Prelo biti uz »lampaš« ili reflektore, imamo li danas »konje« ili »kočije«, pitanje je jesmo li spremni prenijeti tradiciju vrednote koje Prelo u sebi sadrži. Neukusno je govoriti o drugačijem Prelu, pa i o drugačijoj proslavi ako ne želimo biti nasljednici dimenzije vrednote koje Prelo u sebi sadržava. Usudio bih se reći da je najjači sadržaj Prela: biti zajedno. To znači biti za jedno. To jedno i jedino je jedinstvo obitelji. Tako je Prelo i nastalo kao obiteljska svečanost gdje se slavio baš odmor ali osmišljen zajedništvom i povezivanjem obitelji u širem smislu, u jedinstvo u užem smislu. Dakle, najveća duhovna vrednota Prela je bila da se ne zaboravi tko smo i koja je naša obitelj. Stoga su se i priredivala Prela u čast mladenaca, da bi

Čuvanje duhovne dimenzije naše najveće zabave

Ima li prelo dušu?

Naglašavam da je ono prelo građeno i osmišljeno vrednotama povezivanja naroda u vertikalno i horizontalno jedinstvo. To je jedina zabava na kojoj su sudjelovali ravnopravno svi staleži i sva odrasla dob. Zato je Veliko Prelo postalo i znak identifikacije i prepoznavanja.

ona stranka koja je ušla u obitelj upoznala šire članove obitelji i osjećala da je u toj obitelji prihvaćena.

POVEZNICA ZAJEDNIŠTVA: Dakle, Prelo je bilo poveznica zajedništva u izgradnji obitelji kao oblika života svi za jedno. Dakle, zajedno! Jasno da je takvom druženju pripadalo niz značajnih detalja: od dočeka, pozdrava do blagovanja obilnoga stola i darivanja. Radoš zajedništva radala je pjesmu i igru. Kada je obiteljsko Prelo kao nezaobilazni sadržaj pokladnog vremena prepoznat kao matrica čuvanja zajedništva, nastala su mnoga staleška i društvena Prela. Ta su Prela povezivala zajedno članove pojedinoga društva, staleža ili grupe ljudi. Kao vrhunac svega je nastalo tzv. Veliko prelo. Jer su principi Prela ostali isti – oni iz obitelji – Prelo je ubrzo postalo najomiljeniji događaj u zimskim mjesecima. Taj događaj je tako označio ovo vrijeme da je diktirao i način oblačenja. Tako je na primjer djevojka dobivala »novo ruvo« za Marin, a momak za Božić, kao i momak za Uskrs, a djevojka za Tijelovo. Marinsko Prelo je postala prekretnica. Ponovno naglašavam da je ono građeno i osmišljeno vrednotama povezivanja naroda u vertikalno i horizontalno jedinstvo. To je jedina zabava na kojoj su sudjelovali ravnopravno svi staleži i sva odrasla dob. Zato je Veliko prelo postalo i znak identifikacije i prepoznavanja. Vremena su se mijenjala i nije čudo što su mnogi prepoznali u Prelu »opasnost« ujedinjavanja te su pokušali ometati Prelo sve do godina kada je to bilo čak i zabranjeno. Hvala Bogu ta su vremena iza nas. Međutim, sada se nameću nova pitanja na koja ne smijemo šutjeti i činiti kao da ih nema. Postavljam pitanje je li Prelo – bilo kako, bilo čije – ima još dušu? Sjetimo se da je ta tradicija Prela »sveto naslijeđe«. Ne možemo biti dostojni sinovi valjanih i poštenih predaka, ako pod istim imenom i pojmom gasimo ono što Prelo čini privilegiranim blagdanom. Ono mora biti vrhunac zabave, ali i vrhunac poruke zajedništva i kulture življenja. Ono povezuje, poručuje, ohrabruje, hrani, obogaćuje i čuva. Jesmo li spremni tako slaviti? Ako da, neka su blagoslovljena i čuvana sva Prela. Neka je blagoslovljeno i čuvano osobito Veliko prelo. Ali ako ne, smijemo li zvati prelom ono što ono više nije? A više nije ono što bi trebalo biti ako izgubi dušu, makar sačuva sve druge elemente. Ja jesam za promjene, jesam za »koraćanje« u vremenu, samo sam iznad svega i uvijek za čuvanje duhovne dimenzije naše najveće zabave. Tako postizemo odgovor harmonije i na pitanje lijepoga, sretnoga i blaženoga.

Proslavljen blagdan Obraćenja svetog Pavla – zaštitnika Subotičke biskupije

Najveći uzor ustrajnosti

Na blagdan Obraćenja svetog Pavla apostola, 25. siječnja, u Subotičkoj katedrali svete Terezije Avilske proslavljena je svetkovina svetog Pavla koji je nebeski zaštitnik ove biskupije. Ovo je ujedno bilo i biskupijsko hodočašće, na kojem su prisustvovali vjernici iz drugih gradskih i okolnih župskih zajednica.

Kako je i biskup subotički *mons. dr. Ivan Penzeš* rekao, ovaj blagdan je proslavljen u još stotinjak župnih zajednica koje pripadaju Subotičkoj biskupiji.

U prigodnoj homiliji, biskup Penzeš je spomenuo kako ove godine imamo razloga za slavlje jer se sjećamo 2000. obljetnice rođenja svetoga Pavla. Rođenja čovjeka koga je za razliku od svih ostalih ljudi Isus na osobit način pozvao k sebi. Iako je sveti Pavao, tada Savao, bio farizej, židov koji je bio protiv Krista i koji je svoj dio života posvetio proganjajući Kristovu Crkvu, Isus ga je na neobičan način pozvao. Nakon Kristova uskrsnuća i dolaska Duha Svetoga, Savao je činio sve kako bi iskorištenio iz Jeruzalema kršćansku vjeru, vjeru u Isusa Krista. Tako je bilo sve do trenutka kad je pao na zemlju i zao glas samoga Gospodina, kada je imao objavu. Tada mu se Krist osobno objavio. Taj čin je preokrenuo njegov život, njegovu sudbinu, te je on isto tako snažno stao na drugu stranu, te je na kraju dao svoj život za Krista.

»Za nas je vrlo važna pouka, staviti uvijek u središte svoga života Isusa Krista, tako da naš identitet bude bitno obilježen susretom i zajedništvom s Kristom i njegovom riječi. Još jedna temeljna pouka što nam je Pavao dao jest univerzalizam koji označuje njegov apostolat. Osjetivši koliko je gorući problem pogana prema Bogu, koji je u Isusu Kristu raspet i uskrsnuo i nudi spasenje svim ljudima bez razlike, Pavao je posvetio samoga sebe, širenju evanđelja, doslovno radosne vijesti, točnije navještaja milosti namijenjene pomirenju čovjeka s Bogom, sa samim sobom i s drugima. Kako se ne diviti takvom čovjeku? Kako ne zahvaliti Gospodinu što nam je dao tako velikog apostola? Jasno je da mu ne bi bilo moguće suočiti se s tako teškim, ponekad i očajnim uvjetima, da nije bilo motiva apsolutne vrijednosti pred kojom nikakvo ograničenje nije moglo biti ne premostivo. Za Pavla je motiv Isus Krist, o kojemu piše 'ljubav nas Kristova obuzima', rekao je biskup subotički Ivan Penzeš.

Biskup je također pozvao vjernike koji su prisustvovali misnom slavlju da provedu životnu poruku koju je ostavio apostol Pavao u svojim poslanicama: »Nasljedovateli moji budite, kao što sam i ja Kristov.«

Pod ovom euharistijom biskup je krstio četvero djece: *Mateju, Božidara, Martinu i Mariju* i ovim ih sakramentom učinio Božjom djecom.

Na kraju slavlja župnik *mons. Stjepan Beretić* je zahvalio svim vjernicima i hodočasnici, kao i braći svećenicima koji su došli iz drugih župa na zajedničko slavlje, koje je okupilo veliki broj vjernika i dvadesetak svećenika Subotičke biskupije. Pod misnim slavljem pjevanje je vodio katedralni zbor »Albe Vidaković« pod ravnanjem s. *Mirjam Pandžić*.

Ž. V.

KUPON HRVATSKA RIJEĆ ZA BESPLATNI PRIJEVOZ

DSHV i Bus prijevoz »Beneš« Vas vode u Banju Kanjižu. Polazak ispred Doma DSHV-a u petak, 30. siječnja 2009. godine u 14 sati, povratak u 19 sati.

Uvjet za besplatan prijevoz je Kupon iz posljednjeg broja »Hrvatske riječi«.

tel: 024 600-886
fax: 024 753-186
mail: busbenes@tippnet.rs

Pravilna prehrana tijekom zimskih dana

dr. Marija Mandić

Zima je, pa stoga i prehrana treba biti prilagođena promijenjenim uvjetima. Tijekom hladnijih dana jedan se dio energije troši na regulaciju tjelesne temperature i zagrijavanje organizma, a zbog »jače hrane« i smanjene fizičke aktivnosti veliki se dio preostale energije nakupi u obliku novonastalih masnih naslaga na tijelu. Stoga, kada je riječ o prehrani, zimi treba osigurati optimalan unos ugljikohidrata, bjelancevina, voća i povrća, masti, vitamina i minerala nužnih za zdrav imunološki sustav.

UGLJIKOHIDRATI: Izuzetno su bitne namirnice bogate složenim ugljikohidratima kao što su: tjestenine i peciva od integralnog brašna, integralne žitarice, musli, smeđa riža, krumpir, zob, raž, ječam, pšenica, klice, voće i dr. Izbjegavati treba jednostavne ugljikohidrate (bijelo brašno i rafinirani šećer), jer oni zbog brze razgradnje šećera izazivaju brzi uspon i pad energije i raspoloženja. Žitarice su bogat izvor vitamina B grupe, zatim minerala: kalija, magnezija, kalcija te mikroelemenata – željeza, mangana i bakra. Kombiniranjem žitarica s mahunarkama (grah, soja, grašak, mahune) postiže se cjelovit aminokiselinski profil, odnosno osigurava se unos svih esencijalnih aminokiselina (bjelancevina).

BJELANČEVINE: Unosom proteina, tj. bjelancevina, osiguravamo 15 posto energetske potrebe. Tijekom zime prednost treba dati ribi, bijelom mesu peradi, a smanjiti prehranu bogatu

zasićenim masnim kiselinama, kao što su crveno meso, maslac i mast. Plava riba bogat je izvor višestruko nezasićenih masnih kiselina (omega-3). One su važne ne samo za srce i krvne žile, nego i za funkciju zglobova, hormonsku ravnotežu i promet kalcija u organizmu.

VOĆE I POVRĆE: Korjenasto povrće dostupno je i tijekom zimskih mjeseci. Korijen peršina, pastirnaka, mrkva, luk, odlični su u juhama i varivima. Tipično zimsko povrće su kupus, brokula, prokulice, kelj. Tijekom zime mnoge obitelji troše domaće zimnice, a dostupno je i komercijalno brzo smrznuto povrće. Među potrošačima vlada uvriježeno mišljenje kako povrće zamrzavanjem gubi znatan udio nutrijenata i da ga zbog toga treba izbjegavati. No, metodom brzog dubokog zamrzavanja nutritivna vrijednost povrća ostaje očuvana. Izbor voća je siromašan tijekom zime. Uglavnom su nam dostupne jabuke ako su pravilno uskladištene, te južno voće poput – naranči, grejfruta, limuna te kivija i mandarina.

Idealni zimski začini su češnjak i đumbir, jer imaju povoljno djelovanje na imunitet te ih stoga treba učestalo konzumirati.

MASTI: Masti su nužne u prehrani, ali u umjerenim količinama. Prednost treba dati hladno

prešanim uljima kao što su: maslinovo, suncokretovo, bučino, sezamovo i laneno ulje. Ta ulja bogata su nezasićenim masnim kiselinama koje naš organizam ne može sam sintetizirati, a potrebne su u metaboličkim procesima.

VITAMINI I MINERALI: Osim vitamina C neophodno je osigurati dovoljan unos E vitamina, kalija i magnezija, kojih najviše ima u kiviju i orašastim plodovima

kao što su badem, orah i lješnjak. Izvor vitamina D je masna riba, losos, tunjevina, haringa, jetrica ili gljive. Kost će biti jake i čvrste ako u organizmu ima dovoljno vitamina D, ali i kalcija. Njega, pak, ima najviše u mlijeku i mliječnim proizvodima, kelju, kupusu, špinatu, bademu, lješnjaku i smokvi. Odličan izvor kalcija su i sjemenke susama.

Zanimljivost

Obratite pozornost na namirnice bogate triptofanom, jer triptofan se u tijelu pretvara u serotonin, jednu od kemijskih tvari bitnih za osjećaj duševnog blagostanja. Triptofana u velikim količinama ima u mesu peradi, ribi, bananama, sušenim datuljama, jajima, mlijeku, jogurtu, bundevinim i suncokretovim košticama, grašku, kikirikiju i sezamu.

Poštovani čitatelji,

U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na:

hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Priprema za maskenbal

Dragi moji mali prijatelji, nadam se da ste se priviknuli na školske obveze. Ovaj nas vikend očekuje nekoliko prela, počinju se održavati i razni maskenbali i karnevali. Ukoliko ste i vi pozvani na neki maskenbal, a ne znate u što se maskirati, donosimo vam nekoliko ideja koje nisu komplicirane. Ako pak niste vješti u pripremanju maski uvijek možete nešto gotovo kupiti, no originalne i ručno izrađene maske uvijek su zanimljivije.

Evo nekoliko ideja što možete biti na maskenbalu, a maske možete pripremiti sami ili uz pomoć prijatelja. Ako budete skupa pravili maske sigurno će biti zanimljivije. Za neke teže stvari zamolite nekoga od odraslih da priskoči u pomoć.

Možete biti kuhar, ličilac (moler), pčelica, leptir, bubamara, Pipi Duga Čarapa, televizor, vještica...

Što vam je potrebno za **kuhara**: bijela majica, hlače, pregača može biti neka šarena (kakvu nadete u maminoj ladići), kapa koju možete napraviti i od papira. Potrebna vam je i kuhača i ako želite biti pravi kuhar možete napraviti veliki stomak. Prije oblačenja s nekim remenom zavezete jastuk oko struka i tek se onda oblačite. Ako ponesete i neku zdjelu, sigurno neće škoditi.

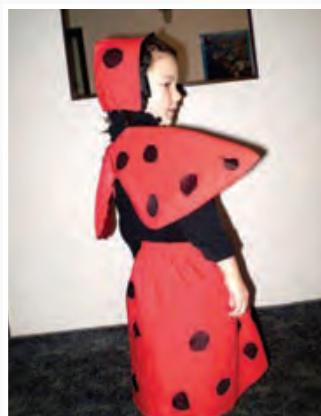
Ako želite biti **ličilac (moler)** potrebno vam je radničko odijelo (kombinezon), ljestve, kante, četke za bojenje. Na glavu možete staviti kapu (kao čamac) od novinskog papira.

Pčelica maja: potrebne su vam crne tajice, crna uska majica, a od hamer papira možete napraviti gornji dio, tako što ćete izrezati odgovarajuću veličinu papira (kao prsluk) i obojiti ga na pruge crno-žute (to možete napraviti temperama). Krila možete napraviti od meke žice, koja se može lako savijati, a spojiti ih možete nekom uzicom ili gumom te ih staviti na ramena kao ranac. Na glavu možete staviti rajf koji ćete umotati u crnu traku, a na njega stavite tanke žice na čijim će se vrhovima nalaziti male loptice žute boje.

Pipi Duga Čarapa: potrebne su vam šarene čarape na prugice, kratke hlačice ili džins suknjica, uzana majica. Kako biste bili prava Pipi Duga Čarapa, trebaju vam pjegice na licu koje možete sami nacrtati i trebaju vam kikice. Napravite dvije kike koje trebate isplesti, a u njih stavite meku žicu kako bi vam kike stajale kao pravoj Pipi Dugoj Čarapi.

Televizor: staru kartonsku kutiju izrežete kako biste je mogli staviti na rame, izrežete i otvor za ekran tako da vam se vidi glava. Možete čitati neke vijesti ili govoriti vremensku prognozu. Naravno, kutiju trebate ukasiti, a možete gore zalijepiti i neku antenu.

Bubamara: potrebne su vam crne tajice i crna uzana majice, a na leđa stavite mali ranac koji trebate obložiti s crvenim materijalom koji ima crne točkice (kupite takav materijal ili običan crveni materijal na kojem možete crnim markerom nacrtati točkice; materijal izrežete u oblik kruga, a na rubovima stavite gumu, koju ćete stegnuti i navući na ranac).

Poziv na crtanje

Likovni odjel HKC »Bunjevačko kolo« poziva svu nadarenu i zainteresiranu djecu na likovnu dječju sekciju, na satove crtanja, koja se okuplja svake subote u prostorijama Hrvatske čitaonice (Bele Gabrića 29). S djecom radi nastavnik likovne kulture Geza Vereš, a početak je u 10 sati.

Svi ste pozvani!

Povijest žvakaćih guma

Iako zvuči pomalo nevjerojatno, nedavna istraživanja pokazuju kako su ljudi za žvakanjem gume i smole ljudi već tisućama godina.

Naime, nedavno je otkriveno kako su i ljudi mlađeg kamenog doba poznavali gume za žvakanje, odnosno da su žvakali brezinu smolu i to prije više od 5000 godina. Teško bismo to žvakanje mogli nazvati užitkom jer se zapravo radi o tome da brezina smola sadrži karbolnu kiselinu koja je snažan antiseptik i pomaže protiv upala u ustima. Također i stari Grci su žvakali. Doduše, njihove žvakaće nisu bile nalik ovim današnjim, već se radi o smoli sredozemnog grma mastike. Maje su žvakali ekstrakt zimzelenog drveta manilkara zapota, a sjevernoamerički

Indijanci smolu s različitih crnogoričnih stabala. Doseljenici koji su na američki kontinent stigli iz Europe, preuzeli su od Indijanaca običaj žvakanja smole te su vrlo brzo naviku žvakanja – komercijalizirali. Tako se smrekova smola već početkom 19. stoljeća u Sjedinjenim Državama počela prodavati i time postala prva komercijalna žvakaća guma na svijetu. Pedeset godina kasnije, smrekovu koru s tržišta zamjenjuje parafinski vosak, a godine 1848. *John B. Curtis* na sjeverozapadu Sjedinjenih Država proizvodi prvo pakiranje žvakaćih guma. Nazvao ih je: The State of Maine Pure Spruce Gum. Dvadesetak godina kasnije, točnije 1871. patentiran je i stroj za njihovu proizvodnju jer su se do tada žvakaće proizvodile isključivo ručno. Prvi automati za kupnju žvakaćih guma postavljeni su na postajama njujorške podzemne željeznice još davne 1888. Radilo se o popularnim kuglama koje su se u istom obliku zadržale i do danas. U kratkom je vremenu otkriveno kako im se može poboljšati okus i kako se on može duže zadržati tijekom žvakanja. Tijekom vremena tehnolozi su uvodili mnoge inovacije u sastavu, okusu, obliku i pakiranju gume za žvakanje. Najveća promjena zahvatila ju je oduzimanjem šećera, koji se smatra temeljnim uzrokom razvoja karijesa zubi. Da su kaugume korisne zubima i desima otkrio je deset godina kasnije ljekarnik u New Yorku proizvedši posebnu žvakaću gumu. Naime, već je tada dokazano da žvakanje gume bez šećera ima višestruko pozitivno djelovanje na zdravlje usta i zubi. Dugotrajno žvakanje stimulativno djeluje na muskulaturu usta i obraza te na razvoj i funkciju čeljusnog zgloba. Njena prisutnost u ustima stimulira povećanu proizvodnju i lučenje sline koja zbog svog sastava neutralizira kiseline u ustima, čime sprječava pojavu karijesa na zubima i drugih oboljenja sluznice usta.

Mnoge osobe žvaču gumu otvorenih usta, što izaziva neugodne zvukove mljackanja i pucketanja, a to spada u okvire ružnog ponašanja. Također nije lijepo žvakati uvijek i na svakom mjestu, ali na to se često zaboravlja.

Kišobrani - suncobrani

Porijeklo kišobrana još uvijek nije dovoljno istraženo. Jedan dio znanstvenika tvrdi da je nastao korištenjem velikih listova kojima se pokrivala glava za vrijeme kiše ili jakog sunca, a drugi pak tvrde da je nastao pojavom šatora. Kako pokazuju arheološki nalazi, kišobran je u Kini poznat već 1700 godina, a kasnije je Putom svile prenesen do Asirije, Indije i Perzije. Iz Perzije je donešen u Egipat gdje je – kao posvuda na Istoku – postao znakom položaja i ugleda. Tu funkciju ima još i danas u nekim plemenskim organizacijama, pogotovo u Africi, gdje nosači suncobrana ili kišobrana koračaju iza svojih velikodostojnika. U antičkoj Grčkoj i u Rimu kišobrani su smatrani nečim mekoputnim pa su ih muškarci rijetko koristili.

U srednjem vijeku kišobrani su bili rijetko korišteni sve dok nije neki venecijanski dužd dao za sebe izraditi ceremonijalni kišobran. Španjolski osvajači Meksika otkrili su da su se astečki kraljevi također služili suncobranima, a Englezi su ustanovili da i indijski prinčevi hodaju pod suncobranima te da ponekad s njima odlaze i u borbu.

Engleska je vjerojatno bila prva europska zemlja u kojoj je, iz klimatskih razloga, pravi kišobran postao svakodnevna zaštita protiv kiše. Pa ipak, kišobran nije općenito prihvaćen prije druge polovice osamnaestog stoljeća. Prokrio mu je put *Jonas Hanway* koji se otprilike godine 1750. kao prvi pojavio pod kišobranom u Pall Mallu. Bio je to trgovac koji se obogatio poslujući s Rusijom i Dalekim istokom, gdje je upoznao čestu uporabu kišobrana.

Hanwayev kišobran, kao i mnogi drugi kišobrani izrađeni u to vrijeme, imao je rebra od trstike koja su otvaranje i zatvaranje činila teškim. Čelična rebra izumio je tek kišobranar Samuel Fox pa su ih Britanci počeli izrađivati od 1840. godine. Izrađivanje kišobrana u velikim količinama počelo je u Manchesteru, Glasgowu i Londonu. Kišobranari su nudili građanima kišobrane uz umjerenu cijenu – a ovi su ih kupovali čak i revnije nego što je Hanway mogao očekivati. I dok su se nekada kišobrani izrađivali uglavnom od svile, danas se koriste moderniji materijali poput pamuka, plastike i najlona. Iako je današnji oblik kišobrana i suncobrana dosta nalik onom izvornom, ipak se na tržištu može pronaći bezbroj dizajnerskih rješenja koja ponekad odudaraju od uobičajenog oblika.

Hrckov maskenbal

Šesti po redu »Hrckov maskenbal« u organizaciji NIU »Hrvatska riječ« bit će održan 12. veljače u restoranskoj dvorani KTC-a. Očekuju se sva djeca koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, djeca koja posjećuju sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, kao i njihove učiteljice i nastavnici. Za ulazak na maskenbal potrebna vam je maska.

Međunarodni veteranski turnir u hokeju na ledu

Pobjeda prijateljstva

Naslov šampiona turnira pripao je slovenskoj momčadi Jesenica, ali je stvarni pobjednik veliko prijateljstvo nekadašnjih sportskih rivala s prostora bivše zajedničke države

Piše: Dražen Prčić

Subotički klub hokeja na ledu »Spartak« po četvrti puta organizirao je međunarodni turnir veteranskih momčadi s prostora nekadašnje Jugoslavije na kojemu je ove godine sudjelovalo, uz ekipu domaćina, osam timova iz četiri države (Srbija, BiH, Slovenija i Mađarska). Tri natjecateljska dana (23.-25. siječnja) donijela su uzbudljive susrete nekadašnjih velikih rivala s ligaških i reprezentativnih duela, prilikom kojih je vidjen, još uvijek, kvalitetan hokej i bravuroznost starih majstora paka.

TURNIR: U natjecateljskom dijelu nastupile su sljedeće momčadi podijeljene u tri skupine:

A skupina: Spartak, Džentlmeni (Novi Sad) i Ice Havers (BiH).

B skupina: Krpani (Ljubljana – Slovenija), Drvene nogice (Beograd) i Ledolomci (Ljubljana – Slovenija)

C skupina: Jesenice (Jesenice – Slovenija), Kraljevski klub (Beograd), Chikago (Budimpešta – Mađarska).

Naslov najbolje momčadi turnira pripao je posve zaslužno slovenskoj ekipi Jesenica, koja je dominirala i prošlim vremenima, kada su njezini hokejaši bili znatno mlađi. Slovenski hokej je uvijek bio za klasu ispred ostalih, a ozbiljnost pristupa ovom sportu najbolje je ilustrirala i mnogo-

brojna sportska delegacija iz ove države, koja je na turniru participirala s tri ekipe – Jesenice, Ledolomci i Krpani (oba iz Ljubljane). Posljednji natjecateljski susret, koji je predstavljao i svojevrsno »malo finale« cijelog turnira, odigrali su veliki rivali – domaći Spartak i Drvene nogice iz Beograda. U vrlo neizvjesnom, na trenutke i dramatičnom susretu, domaćini su ispustili prednost od 3-1, i u posljednjim trenucima susreta, neoprezno primljenim golom, na koncu izgubili meč i drugo mjesto.

SPARTAK: Domaćin međunarodnog veteranskog turnira u hokeju na ledu i ovoga je puta pokazao i dokazao veliko gostoprimstvo prema svojim sportskim gostima s prostora nekadašnjih jugoslavenskih republika i gostima iz susjedne Mađarske. Tijekom svih natjecateljskih dana upriličeno je prigodno druženje svih sudionika tijekom kojih su osvježavana brojna zajednička sjećanja, dok su na terenu rivali vodili pravu sportsku borbu za pobjedu i prestiž. Spartak je zabilježio dvije pobjede (u skupini A protiv Džentlmena 4-0 i Ice Haversa 3-0), dok je u razigravanju za konačni plasman poražen od šampiona Jesenica 10-2 i Drvenih nogica 4-3.

Rezultatske pobjede ostat će zabilježene u službenoj zabilježci turnira, medijskim napisima poput ovoga, ali će velika radost druženja i sportskog prijateljstva dugo ostati u sjećanju svih sudionika četvrtog po redu međunarodnog veteranskog turnira u hokeju na ledu.

Zlatko Bošnjak, direktor HK Spartak

I ovoga puta smo se trudili ugostiti na najbolji mogući način naše drage sportske prijatelje s prostora nekadašnje zajedničke države. Uz sportski program brojnih kvalitetnih hokejaških susreta, družili smo se tijekom petka i subote na prigodno organiziranim partijima, a u subotu su svi sudionici turnira primljeni u Gradskoj kući. Nastojat ćemo ovaj turnir njegovati i dalje, i održati njegovu kvalitetu i tradiciju.

Robert Korica, hokejaš Siska, koji je nastupao za Ice Haverse (BiH)

Nažalost, nismo uspjeli skupiti našu momčad, pa sam »uskočio« kao pomoć svojim drugovima iz Sarajeva. Dojmovi su prekrasni, sve je za pet, i moram pohvaliti organizatore i naše domaćine za odlično gostoprimstvo. Nadam se kako ćemo dogodine uspjeti doći s našom momčadi i sudjelovati na ovom lijepom veteranskom turniru.

Sajam vjenčanja

Svijet trgovine ne poznaje granice. A za njihovo širenje organiziraju se prigodni, više puta i usko specijalizirani sajmovi. Shodno tomu,

Rijeka je nedavno bila domaćin sajma vjenčanica. Iako je do »jeseni« još daleko nije na odmet pogledati potencijalnu »haljinu života«. Tko zna, može zatrebati i prije...

Oskari

Vrijeme je nominacija za oskare, najprestižnije nagrade u svijetu filmske umjetnosti. Akademija je 22. siječnja objavila uži krug kandidata o kojima će razmišljati tijekom predstojećeg razdoblja do svečane dodjele

81. po redu Oskara. Angelina Jolie (na slici) nominirana je za glavnu žensku ulogu u filmu »Changeling« i prema procjenama stručnjaka figurira kao potencijalni favorit u svojoj kategoriji.

Rukomet

Svjetsko prvenstvo nisu samo igrači, suci i publika. I ovo je rukomet. U stankama između natjecateljskih susreta, time-outa i u svakoj prigodnoj prilici, navijačice (cheerleaders) zabavljaju publiku u dvorani, a često dobiju znatno više aplauza nego pojedine momčadi na parketu.

30. siječnja 2009.

U NEKOLIKO REDAKA

Loto

Svakog utorka tisuće i tisuće ljudi očekuje milijune na izvlačenju loto brojeva. Ali također svakoga dana milijuni i milijuni ljudi diljem svijeta »iščekuju« hoće li dobiti plaću. Na određeni način i to je neka vrsta igre na sreću. Izvlačenja su određenog dana u mjesecu, a dobitci neizvjesni. Ipak, život ide dalje prema novim izvlačenjima, a brojevi (dobitni ili ne dobitni) nižu se našim kalendarima...

FOTO KUTAK

Puno posla za majstore!

ŠALJIVI KUTAK

Uđe žena u ljekarnu i kaže farmaceutu da želi kupiti arsen.
 - Što će vam arsen? - pita on.
 - Želim ubiti svog muža, jer me vara s drugom ženom! - odgovori ona.
 - Ali gospodo, ne mogu vam prodati arsen da izvršite ubojstvo muža, čak i ako vas vara s drugom ženom.
 Žena iz džepa izvadi fotografiju, a na fotografiji njen muž s farmaceutovom ženom.
 - O, ispričavam se gospodo. Nisam znao da imate recept.

Razgovaraju dva prijatelja o nekoj djevojci:

- Zašto svi trče za ovom ribom?
 - Zbog njezine govorne mane.
 - Kakve govorne mane?
 - Ne umije kazati »ne«!

Napravio se veliki red životinja ispred novootvorene ljekarne u šumi. Puno životinja: prvo najveće, onda one malo manje, pa najmanje. Poslije nekog vremena, dolazi zec:
 - Samo malo, pustite me da prođem, samo malo, samo malo. Stigne zec do sedmog mjesta i izbace ga iz reda. Sutradan - ista situacija. Dolazi zec i kaže:
 - Pustite me da prođem. Molim vas, samo malo da prođem. Stigne on do petog mjesta i izbace ga iz reda. Sljedećeg dana - opet ista priča:
 - Evo samo malo, samo malo da prođem, samo malo. Priča tako zeko, stigne do trećeg mjesta i opet ga izbace. Na to će zeko:
 - Sad ću vam »malo sutra« otvoriti ljekarnu.

Ligaški vikend

Porazi košarkašica i odbojkašica

Ženske prvoligaške ekipe Spartaka u košarci i odbojci doživjele su poraze u ligaškim nastupima protekloga vikenda. Košarkašice su tijesno poražene na gostovanju kod Crvene zvezde (68-71), dok su odbojkašice poražene u Užicu od Jedinstva (2-3). Prilike za popravni pružaju se već ovoga vikenda, kada ŽKK Spartak dočekuje Partizan (nedjelja, 1. veljače), a ŽOK Spartak lidera na tablici Poštar 064 (nedjelja, 1. veljače).

Skok u vis

Blanka otvorila sezonu

Najbolja hrvatska i svjetska skakačica u vis Blanka Vlašić, uspješno je otvorila novu atletsku sezonu pobjedom na skakačkom mitingu u

novoj sportskoj dvorani u Rijeci. S preskočenih 203 cm (najbolji ovogodišnji rezultat), Blanka je uvjerljivo nadvisila svoje protivnice i otvorila novi niz pobjeda.

Košarkaški kup

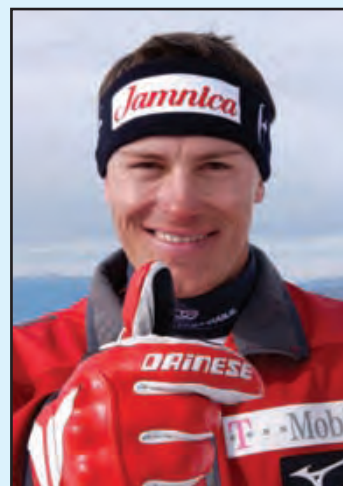
Izvučeni parovi polufinala

Zadar će ponovno biti domaćin završnog turnira hrvatskog košarkaškog kupa »Krešimir Ćosić«. U polufinalnim susretima (subota, 20. veljače) igrat će domaćin Zadar i Cibona, dok drugi par čine Split i Zagreb. Finale je u nedjelju, 21. veljače.

Skijanje

Kostelić broj jedan

Nakon drugog mjesta u kombinaciji, voženoj prošle nedjelje u Kuzbuhlu (Austrija), Ivica Kostelić je postao prvi hrvatski skijaš u povijesti koji se našao na prvom mjesto ukupnog poretka u natjecanju za Svjetski kup. Veliki dan za hrvatsko skijanje upotpunio je i Natko Zrnčić Dim, koji je osvojio treće mjesto i tako je Hrvatska, također po prvi puta imala dva skijaša na pobjedničkom podiju.

Tennis

Poraz Đokovića i Čilića

Branitelj naslova na Australian Openu Novak Đoković poražen je posve neočekivano u četvrtfinalnom duelu protiv Amerikanca Roddicka (7-6, 4-6, 2-6, 1-2 predaja). Jako sunce, premor i grčevi bili su jači od najboljeg srbijanskog tenisača i onemogućili ga na putu obrane prošlogodišnjeg Grand Slam naslova. Marin Čilić, najbolje plasirani hrvatski tenisač na ATP ljestvici, zaustavljen je u četvrtoj rundi od strane Argentinca Del Potra.

**DOLAZI PLIN DO VAS ?
ONDA POSJETITE NAS !**

BAXI

CIM GAS

Cesta Jovana Mikića 56.

24000 Subotica

Tel: 024/621-000

www.cimgas.rs

**VRHUNSKA OPREMA I MONTAŽA SISTEMA
ZA GRIJANJE I KLIMATIZACIJU**

SP u rukometu

U boj za zlato

Večerašnji polufinalni dvoboj s Poljskom najvažniji je ispit ove generacije

Piše: Dražen Prčić

Pobjedom protiv Francuske (22-19) u posljednjem četvrtfinalnom susretu koji nije odlučivao o prolazu već o poretku, hrvatska rukometna reprezentacija osvojila je prvo mjesto u skupini I i za protivnika u polufinalu dobila Poljsku. Izabranici *Line Červara* odigrali su bez kalkulacija (iako je u ovakvoj specifičnoj situaciji bilo prostora i za to) i postigli osmu uzastopnu pobjedu na ovom Svjetskom prvenstvu.

POLUFINALE: Večerašnji duel protiv svjetskih viceprvaka Poljaka donosi najvažniji ispit ove generacije hrvatskih rukometaša, generacije nastale na okosnici nekadašnjih svjetskih i olimpijskih prvaka (Portugal 2003., Atena 2004.). Iako je, prema ustaljenom običaju s naših prostora, pred početak natjecanja bilo određenih »rezervi« glade dometa reprezentativne vrste, na parketu SP-a odagnane su sve moguće sumnje. Zabilježene su sve pobjede u pet kvalifikacijskih i tri četvrtfinalna susreta i Hrvatska je po deveti puta u samoj završnici jednog velikog natjecanja.

30. siječnja 2009.

Impresivan niz koji je svrstava u jednu od najuspješnijih sportskih reprezentacija svih vremena. Polufinale protiv Poljaka, večeras u standardnom vremenu odigravanja svih susreta hrvatske reprezentacije (20:30 h, RTL televizija), predstavlja preposljednju stubu do vrha svjetske rukometne kule i »zlatnu potvrdu« realnih očekivanja potvrde sportske kvalitete. Neugodan protivnik, koji je, istina, velikom srećom izborio plasman među četiri najbolje momčadi šampionata, u velikoj je formi i, što je također nezgodno, u usponu igračke forme. Početne blijede igre u kvalifikacijskoj skupini nadomjestili su odličnim igrama u II. četvrtfinalnoj skupini (pobijedili su u sva tri susreta: 32-28 Danska, 35-23 Srbija, 31-30 Norveška) i posve zasluženo izborili drugo mjesto i polufinalni sraz s domaćinom Hrvatskom.

HRVATSKA: Susret protiv Francuske donio je mogućnost odmaranja nekolicine standardnih prvotimaca (*Balić, Metličić, Čupić, Alilović, Hrvatin*), ali i izvrsnu prigodu igračima koji su manje igrali tijekom prvenstva (*Kopljar, Gojun, J. Valčić*) da pokažu svoj talent i mogućnosti. Njihova odlična igra u pobjedi protiv renomiranih Francuza i vrlo očekivanog suparnika u velikom finalu (Francuska je objektivni favorit protiv Danske, osobito kada bude zaigrala u punom sastavu), najbolja je potvrda sustavne skrbi na pomlađivanju reprezentacije i kvalitetnog rada u klubovima. Nakon velikih uspjeha na proteklom velikim natjecanjima Hrvatska je pokazala i dokazala kako ima još mnogo igračkog potencijala, što dokazuju i teške izborničke muke oko izbora igrača za svaki susret. Jer i oni koji nisu u prvih 16 i moraju sjediti na tribinama, kvalitetniji su od mnogih prvotimaca suparničkih momčadi. No to uopće ne čudi, Hrvatska je zemlja rukometa, a prepune tribine svih dvorana tijekom SP-a govore više od bilo kojih riječi. A kada je na parketu Hrvatska onda je to, dodatno, nešto drugo. Malo se svjetskih sportskih događaja može podići ovakvim navijanjem i publikom koja se razumije u sport za koji navija. Osim na natjecateljskom parketu, zahvaljujući svojoj publici, Hrvatska je pobijedila i na tribinama i pokazala se izvrsnim domaćinom, dosad najvećeg sportskog natjecanja u svojoj povijesti.

»Mala zemlja za veliki odmor«, kako glasi jedan od službenih slogana, mogao bi se preformulirati u »Mala zemlja za veliki rukomet!«

PROGRAM POLUFINALA:

Split – petak u 17:30 h (RTL) Francuska - Danska
Zagreb – petak u 20:30 h (RTL) Hrvatska - Poljska

Svestrani majstor Antun i danas ima posla u svakoj kući

Građevinac poetske duše

Antun Krstin iz Sonte jedan je od majstora za koje nema tajni u bilo kojoj vrsti građevinskih poslova davno prošlih vremena* I danas umirovljeničke dane krati raznim popravcima starih objekata, kakovih je u selu najviše* Najstariji je član »Šokadije« i jedan od najaktivnijih dragovoljaca na radovima u Domu Šokadije

Piše: Ivan Andrašić

Umirovljeni građevinski djelatnik šezdesetdevetgodišnji *Antun Krstin* danas živi na periferiji Sonte, dijeleći toplinu i tišinu svojega doma sa sinom *Željkom*. Kako sam kaže, građevinski poslovi su mu u krvi, bogato naslijeđe Šokaca u duši. »Na građevini sam zaradio i mirovinu, no, to mi je bila profesija, no, oduvijek me je privlačila stara gradnja. Još u djetinjim danima volio sam promatrati gradnju naših nabijača. Kao očaran upijao sam svaki potez majstora i čudio se kako iz ničega nastaje nešto. Prolaskom godina raslo je i moje zanimanje za građevinu i eto, na njoj sam i mirovinu dočekaao«, prisjeća se majstor Antun davnih dana. Kuća u kojoj stanuje sa sinom *Željkom* odiše toplinom. Dvorišni objekti rađeni su pedantno, a ukoliko im se približite, uočićete rukom tesanu drvenariju i rukom rađena vrata na svakom od njih.

RUKE ZLATA VRIJEDNE: »Željko je ostao sa mnom, dvojica starijih su sa svojim obiteljima u Hrvatskoj. Svu drvenariju koju vidite u kući i u dvorištu, uradio sam svojom rukom i s velikim strpljenjem i ljubavlju. Ozidao sam i sve dvorišne objekte, onako po svojem čefu, za svoju dušu«, kaže Antun. U mnogim sončanskim domovima postoji bar jedan dio urađen Antunovom rukom. Uradio je mnoge

ljetne kuhinje, dvorišne objekte, ograde, kapije, peći i što sve ne. »Jako su zanimljive naše ljetne kuhinje stare gradnje. U selu ih ima još dosta, međutim onih, najstarijim stilom građenih, jako malo, a većina je u očajnom stanju. Pravo mi je zadovoljstvo kad me netko pozove zbog restauriranja takvoga objekta. U tom poslu nema suvremenih materijala, nema niti žbuke, ni raznih lijepkova, šamota ili staklene vode. Samo blato, cerpić ili, eventualno, opeka staroga formata«, priča Antun. U »pridnjim« dvorištima kuća nabijača u srednjoj fazi počele su se graditi ljetne kuhinje, obično pored ambara. Za razliku od kuće, nisu građene od naboja, nego su zidane, najčešće cerpićem, rjeđe opekom staroga formata. Blatom se i zidalo i »mazalo«. Blato se mijesilo od žute zemlje, pljeve i vode. Moralo je imati određenu gustinu i biti dobro razrađeno, a najkvalitenije je bilo ukoliko bi nekoliko dana odležalo, uz povremeno premješavanje. Kako se u toj fazi u kući više ne prakticira gradnja otvorenog ognjišta, ono se gradilo u ljetnoj kuhinji. Pored ognjišta, gradila se i zidana krušna peć. Ova peć zidala se tako što je cijela bila smještena s vanjske strane zadnjeg zida, jedino je otvor ložišta s vratima bio smješten s unutarnje. »Već pri zidanju ljetne ku-

hinje na zadnjem zidu se ostavljao otvor za krušnu peć. U suprotnom kutu odmah se zidao i dimnjak od otvorenog ognjišta, koji je istodobno služio i kao pušnica za usoljeno meso. U većini slučajeva radi uštede materijala pravio se krov 'na jednu vodu' rjeđe na dvije. Ljetna kuhinja, zbog opasnosti od požara, nije se pokrivala trskom, nego biber-crijepom. Raduje me da je sve više Sončana koji žele revitalizirati ove objekte i tako bar dio naše bogate baštine otići u zaborava«, priča majstor Antun.

LJUBAV PREMA KORIJENIMA: Ovaj veliki zaljubljenik u tradiciju Sonte jedan je od najstarijih članova Kulturno prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija«. Redovit je na dragovoljnim radnim akcijama u Domu Šokadije, često pomaže i svojim iskustvom i idejama. Član je literarnog odjela, a od prošle godine sudionik je »Lire naive«. Ljubav prema korijenima i ljubav prema bačkoj ravnicu pretočio je na papir na svoj pučki način. »Dopada mi se ono što radi 'Šokadija' i to me je privuklo u članstvo. Dom Šokadije kojega ćemo, nadam se, privesti namjeni, velika je etnološka vrijednost, a na moju veliku žalost, dobar dio Sončana ili ne zna za ovu ideju, ili ne vjeruje u nju. Moramo biti ustrajni i našim potomcima ostaviti opipljive

Antun Krstin

tragove postojanja mnogih generacija Šokaca u ovom mjestu. Godinama unazad, pomalo i pišem, onako, za svoju dušu, a ljetos su me moji 'Šokadinci' natjerali na sudjelovanje u 'Liri naivi', kojoj je 'Šokadija' bila domaćin. Nisam se pokajao, vidio sam da pišu i mlađi i stariji od mene. A vidio sam još nešto što me je ohrabrilo za dalje pisanje. Većina poput mene piše onako pučki, srcem i dušom, piše o temama o kojima pišem i ja, piše i istim stilom. I treba tako! Valjda će i zbornici 'Lire' u budućnosti doći u ruke nekog od naših potomaka, pa će i na taj način postojati pisana 'svjedodžba' o našem postojanju i našem radu na očuvanju kulturnološkog, vjerskog i nadasve nacionalnog bitka naše zajednice na ovim prostorima«, završava svoju priču majstor Antun.

Antun obnavlja i ovakve objekte

Tavanac

30. siječnja 2009.

Katolička crkva u Stanišiću posvećena Imenu Marijinom

Jedinstvena u Vojvodini

U središtu Stanišića, pokraj osnovne škole »Ivan Goran Kovačić«, nalazi se crkva izgrađena u renesansno-baroknom stilu. Crkva je izgrađena 1815. godine i posvećena je Imenu Marijinom. Sagrađena je pod patronatom barunske obitelji Redl od Rastine.

Barunska obitelj Redl je koncem 18. i početkom 19. stoljeća imala 20 tisuća jutara zemlje na području sadašnjih mjesta Stanišić, Rastina i Aleksa Šantić. Budući da je u posjedu Redlovih bio veći dio stanišićkog atara oni su imali obvezu izgraditi crkvu.

U prvobitnoj zamisli trebala je biti izgrađena s dva tornja. Iz nepoznatih razloga tornjevi su izgrađeni samo do visine oluka, a kao iznuđeno rešenje dignut je mali toranj

s dvjema bočnim terasama (to je najlakše uočljivo u nerazmjeru broda i tornja crkve). Zahvaljujući toj okolnosti katolička crkva ima netipičnu arhitekturu koja je jedinstvena u cijeloj Vojvodini.

Crkva je zvona dobila 1930. godine, a do tada su korištena neobična drvena klepetala.

Ispod crkve se nalazi kriptu u kojoj su sarkofazi s posmrtnim ostacima barunske obitelji Redl koji su tu pokapani do konca Prvog svjetskog rata. Potpadanjem ovih krajeva pod vlast Srbije obitelj je izgubila svoje posjede i daljnja im je sudbina nepoznata.

Zanimljivost je kako u kripti postoji čup u kojemu je srce baruna Redla koji je izgradio crkvu.

Prozori su ukrašeni vitražima s likovima svetaca. Na nosećim stupovima su slike koje opisuju život Isusov od rođenja do raspeća. Prostor iza oltara krase monumentalna slika mađarskog slikara *Karolja Jakobeyja* »Djevica koja blagosilja sve slojeve«.

Brod crkve je dugačak 45, a širok 20 metara. Toranj je visok 17 metara.

Crkvene orgulje su u fazi restauracije koju provodi majstor *Đerđa Mandića*. Derutna fasada vapi za obnovom.

Sama crkva ima velik turistički potencijal. Svake godine ju pohađi nekoliko autobusa posjetitelja

podrijetlom Švaba protjeranih iz sela nakon Drugog svjetskog rata. Isti su izrazili želju obnoviti župni dom od kojega bi napravili kulturno-istraživački centar. Naročito im je to značajno stoga što je crkva u vrijeme Redlovih bila središtem okupljanja za sva okolna mjesta u kojima su živjeli.

U crkvi službu daje svećenik *Antal Agady* iz Lemeša, koji dolazi jedanput tjedno. Na misu dolazi dvadesetak ljudi, a crkva je puna

samo za polnoćku i Uskrs. Tada su Hrvati u većini među vjernicima. Za vrijeme komunizma Hrvati-kolonisti nisu dolazili u većem broju. Danas bi jedan od razloga nedolaska vjernika mogao biti taj, što se misi samo na mađarskom jeziku (u selu je nekad pučki naziv bio »mađarska crkva«). Hoće li budućnost donijeti nešto novoga vidjet ćemo...

Savo Tadić

Foto: Robert Kučo

Temeljem članka 14. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04), Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica, Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen Zahtjev za određivanje obujma i sadržaja studije o procjeni utjecaja na okoliš od strane nositelja projekta Džemila Plojovića, Save Kovačevića br. 30 – Novi Pazar, za projekt »Izgradnja ugostiteljsko-turističkog objekta«, koji se planira na katastarskoj čestici 1010/1 K.O. Palić, na području grada Subotice.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz Zahtjeva za određivanje obujma sadržaja studije o procjeni utjecaja na okoliš za projekt »Izgradnja ugostiteljsko-turističkog objekta«, može se izvršiti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. Kat Stare gradske kuće – ured 226, u razdoblju od 23.1.2009. do 9.2.2009., u vremenu od 10 do 12 sati.

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vreme: od 8 do 16 časova

**PETAK
30.01.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Trenutak spoznaje
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Flavors, dok.serija
11.10 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.25 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Glas domovine
15.10 - Znanstvena petica
15.40 - Drugo mišljenje
16.15 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.55 - Iza ekrana
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
20.10 - Princezini dnevnik 2.: Kraljevske zaruke, američki film
22.05 - Dnevnik 3
22.30 - Lica nacije
23.20 - Poslovne vijesti
23.25 - Vijesti iz kulture
23.35 - Dosjei X (3.), serija
00.20 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 4., serija
01.05 - Hotel Babylon 2., serija
01.55 - Sutkinja Amy 6., serija
02.40 - Flavors, dok. serija
03.30 - Skica za portret
03.45 - Oprah Show
04.30 - Opijeni ljubavlju

07.15 - Vatrogasne priče, crtana serija
07.40 - Miki i prijatelji
08.05 - Na kraju ulice
08.20 - Petar Pan i gusari, crtana serija
08.50 - Hollyni junaci, serija
09.15 - Beverly Hills 7., serija
10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
10.35 - Garmisch-Partenkirchen: Svjetski SKI KUP (Ž) - slalom, prijenos 1. vožnje
11.30 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
13.40 - Garmisch-Partenkirchen: Svjetski SKI KUP (Ž) - slalom, prijenos 2. vožnje
14.35 - Dokuteka - Tomislav Radić: Izravni prijenos, dok. film (1971.)

15.00 - Obični ljudi, TV serija
15.45 - Koga briga?: Mladi s invaliditetom
16.15 - Moja žena i djeca 4., humoristična serija
16.35 - Povratak na novo, humoristična serija
17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
17.50 - Županijska panorama
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Posebni dodaci, emisija o filmu
19.20 - crtani film
19.35 - Dragi John 4., humoristična serija
20.05 - Bez komentara
20.40 - Vijesti na Drugom
20.55 - Hotel Babylon 2., serija
21.50 - Državnik novog kova 1., humoristična serija
22.25 - Načelnica: Prozori duše, mini-serija
00.00 - Filmski maraton: Šokantno priznanje, kanadsko-američki film
01.45 - Filmski maraton: Operaterka, film
03.25 - TV raspored

05.50 Flintove avanture
06.10 Otvori svoje srce, serija
07.00 Čarobnjaci, crtana serija
07.20 Inspektor Gadget, crtana serija
07.45 Tomica i prijatelji, crtana serija
08.05 Pocoyo, crtana serija
08.30 Ezo TV, taot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.35 Lude 70-e, serija
11.05 Rebelde, serija
12.00 IN magazin, showbiz emisija
12.35 Medij, serija
13.25 Nikita, serija
14.20 Inspektor Rex, serija
15.20 Biloxi blues, igrani film
17.15 Vijesti Nove TV
17.45 Rebelde, serija
18.35 IN magazin, showbiz emisija
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Twister, igrani film
21.50 Udar slobode, film
23.35 Vijesti
23.50 Crveni orao 1, igrani film
01.25 Ezo TV, tarot show
02.25 Crveni orao 2, igrani film
04.00 Udar slobode, igrani film
05.35 Kraj programa

06.50 Dexterov laboratorij, (dvije epizode)

07.40 Korak po korak, serija (R)
08.05 Kako sam upoznao vašu majku, serija (R)
08.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
09.15 Astro show, emisija
10.15 Kunolovac, kviz
11.15 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
11.40 Dadija, serija (R)
12.10 Exkluziv, magazin (R)
12.30 Vijesti
12.35 Večera za 5, lifestyle emisija
13.05 Punom parom, kulinarski izazov
13.30 Marina, telenovela
14.20 Cobra 11, serija
15.15 Magnum, akcijska serija
16.05 Korak po korak, humoristična serija
16.30 Kako sam upoznao vašu majku, serija
17.00 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
17.30 Rukomet - Završnica, prijenos
19.00 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
19.30 Vijesti
20.00 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
20.30 Rukomet - završnica, prijenos
22.00 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
22.45 Zmajevi, igrani film
00.25 Vijesti
00.35 Zlo nikad ne umire, igrani film, horor
02.05 Kunolovac, kviz

**SUBOTA
31.1.2009.**

05.15 - Najava programa
05.20 - Posebni dodaci, emisija o filmu
06.00 - Znanstvena petica
06.30 - Iza ekrana
07.00 - Ekološki raj Matta Jamesa, dokumentarna serija
07.40 - Vijesti
07.55 - Kinoteka: McLintock!, američki film
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Kućni ljubimci
10.50 - Veterani mira, emisija za branitelje
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.20 - Prizma, multimedijalni magazin
14.05 - Duhovni izazovi
14.35 - Reporter: Grenlandski korak od sedam milja
15.45 - Euromagazin

16.20 - Vijesti
16.35 - Hrvatska kulturna baština
16.55 - Škrinja: Jedna sekunda
17.55 - U istom loncu, kulinarski show
18.35 - TV Bingo Show
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Evergreen, 1. dio (5/8)
21.25 - Evergreen, 2. dio (5/8)
22.10 - Mamutica, kriminalistička serija
23.00 - Dnevnik 3
23.25 - Predator, američki film
01.15 - Filmski maraton: More smrti, američki film
03.05 - Filmski maraton: Stark Weather, američki film
04.35 - Garaža
05.05 - Opijeni ljubavlju, telenovela

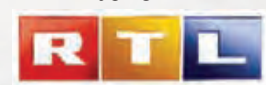

06.45 - Najava programa
06.50 - Disneyjevi crtići: Šiljo i sportovi
07.15 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
07.40 - Žutokljunac
08.05 - Danica
08.10 - Čarobna ploča - učimo engleski
08.25 - Ninin kutak
08.35 - Pripovjedač
09.05 - Pokusi koji su promijenili svijet (2/6)
09.25 - Navrh jezika
09.35 - Kokice
09.50 - Parlaonica
10.50 - Garmisch-Partenkirchen: Svjetski SKI KUP (M) - spust, prijenos 1. vožnje
12.15 - Briljanteen
13.00 - Majstori svirači: Karlovac (2. dio)
13.30 - Dr. Who 3., serija za djecu
14.15 - Hladnokrvne životinje: Oklopljeni gorostasi, dokumentarna serija
15.05 - KS automagazin
15.40 - Skejteri, američki film
17.25 - Košarka, NLB liga: Cibona - Union Olimpija, prijenos
19.25 - Garaža
20.00 - Pakleni val, američki film
22.00 - Soba pogledom na zvonik, dokumentarni film
22.35 - Zagrebfest '08, snimka
00.10 - Sportske vijesti
00.20 - Noć u kazalištu - M. Begović: Američka jahta u splitskoj luci, snimka predstave

01.30 - TV raspored

05:35 Čarobnjaci, crtana serija
06:00 Code lyoko, crtana serija
06:25 Yu-Gi-Oh GX, crtana serija
06:50 Superheroj Spiderman, crtana serija
07:15 Iron Kid, crtana serija
07:40 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
07:50 Roary, crtana serija
08:05 Dora istražuje, crtana serija
08:30 Ezo TV, tarot show
09:30 Nova lova, TV igra
10:30 Lude 70-e, serija
11:00 Čarobnice, serija
11:50 Smallville, serija
12:40 Biloxi blues, igrani film
14:30 Neka druga ljubav, igrani film
16:25 Sekunde do katastrofe, serija
17:15 Vijesti
17:25 Kod Ane, kulinarski show
18:10 Nad lipom 35, humoristično-glazbeni show
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Twister, igrani film
21:55 Traži se heroj, igrani film
23:30 S lipom do jutra, glazbeno-zabavna emisija
02:30 Crveni orao 1, igrani film
04:05 Crveni orao 2, igrani film
05:40 Čarobnice, serija
06:05 Kraj programa

07.35 Magnum, akcijska serija (R)
08.25 Najbolje godine, humoristična serija
08.50 Krava i Pilić, crtana serija
09.15 Astro boy, crtana serija
09.40 Spiderman, crtana serija
10.00 Dexterov laboratorij, crtana serija
10.30 Maheri, dramska serija
11.25 Ritam srca, dramska serija
12.20 Moja djevojka 2, igrani film, romantična komedija
14.15 Vijesti
14.20 3 ninje u borbu za pravdu, igrani film, akcijska komedija
15.55 Premier League,

prijenos
18.00 Zvijezde Ekstra: 25
zvijezda na rubu smrti
(1. dio), zabavna
emisija
18.30 Vijesti
19.00 Eksploziv, magazin
20.00 Žena mačka, igrani film,
avanturistički
21.50 Poštena igra, igrani film,
akcijski triler
23.25 Nebo boje vanilije,
igrani film, drama/
znanstveno- fantastični
01.40 Kunolovac, kviz
03.40 Poštena igra, igrani film,
akcijski triler (R)

NEDJELJA 1.2.2009.

05.50 - Najava programa
05.55 - Škrinja: Jedna sekunda
06.50 - Glas domovine
07.15 - Euromagazin
08.00 - Vijesti
08.10 - Koncert klasične
glazbe
09.25 - Opera Box
10.00 - Vijesti
10.20 - George Gently 1.,
mini-serija
12.00 - Dnevnik
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Rijeka: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.02 - Fotografija u Hrvatskoj
15.10 - Mir i dobro
15.40 - Jelovnici izgubljenog
vremena
16.05 - Vijesti
16.20 - Arhitektonske
pustolovine Dana
Cruickshanka,
dokumentarna serija
17.15 - Lijepom našom:
Solin (1/2)
18.05 - U istom loncu,
kulinarski show
18.40 - Profesija osobno:
Korijeni budućnosti,
dokumentarna serija
19.13 - Croatia škola
osiguranja
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - 1 protiv 100, kviz
21.10 - Anno Domini 1573.,
TV serija
22.10 - Paralele
22.45 - Rizzi-bizzi
23.35 - Dnevnik 3
00.00 - Filmski maraton:
Zemlja plime, kanadsko-
britanski film
01.55 - Filmski maraton: She's
Back, američki film
03.25 - Fotografija u Hrvatskoj
03.35 - Opera Box

04.05 - Lijepom našom:
Solin (1/2)
04.50 - Plodovi zemlje
05.40 - Rijeka: More

07.00 - TV vodič
08.05 - Najava programa
08.10 - Dexterov laboratorij,
crtana serija
08.35 - Leo, serija za djecu
09.00 - Nora Fora,
TV igra za djecu
09.50 - Garmisch-
Partenkirchen: Svjetski
SKI KUP (M) - slalom,
prijenos 1. vožnje
10.50 - Portret mjesta i Crkve:
Ston
11.00 - Ston: Misa, prijenos
12.00 - Biblija
12.15 - Strani dokumentarni
film
13.10 - Garmisch-
Partenkirchen: Svjetski
SKI KUP (M) - slalom,
prijenos 2. vožnje
14.10 - Hannah Montana,
serija za mlade
14.35 - Tree Hill 5.,
serija za mlade
15.20 - Ciklus klasičnog
mjuzikla: Barkleys
of Broadway,
američki film
17.10 - Sportski prijenos ili
snimka
18.20 - Emisija uoči SP u
skijanju u Val d'Isereu
18.50 - U vrtu pod zvijezdama
19.25 - Garaža
22.50 - Sportske vijesti
23.00 - Filmski klub: Crying
Game (Plačljiva igra),
britansko-japanski film
00.50 - Prikračeni 2.,
humoristična serija
01.15 - TV raspored

06.05 Čarobnjaci, crtana serija
06.30 Code lyoko,
crtana serija
06.55 Yu-Gi-Oh GX
07.20 Superheroj Spiderman
07.45 Iron Kid, crtana serija
08.10 Fifi i cvjetno društvo
08.20 Roary, crtana serija
08.35 Dora istražuje,
crtana serija
09.00 Automotiv,
auto-moto magazin
09.30 Novac,
business magazin
10.00 U sedmom nebu, serija
10.55 Lanac sudbine, serija
11.45 Kućanice iz visokog
društva, reality serija

12.35 Samo je jedan pravi,
serija
13.05 Kako zavoljeti svoje
tijelo, serija
13.35 Neka druga ljubav,
igrani film
15.30 Twister, igrani film
17.25 Vijesti
17.40 Bračne vode, serija
18.10 Lud, zburjen, normalan,
serija
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Nad lipom 35,
humoristično-
glazbeni show
21.00 E.T., igrani film
23.00 Red Carpet, showbiz
magazin
00.20 Svi mrže Chrisa, serija
00.45 Žene 1, igrani film
02.50 Red Carpet, showbiz
magazin
04.00 Kraj programa

06.50 Moja djevojka 2,
igrani film,
romantična komedija (R)
08.25 Ritam srca, dramska
serija (R)
09.15 Jedna od dečki,
humoristična serija
09.40 Krava i Pilić,
crtana serija (R)
10.05 Astro boy, (R)
10.25 Spiderman, (R)
10.50 Dexterov laboratorij,
crtana serija (R)
11.15 Samov život,
humoristična serija
(dvije epizode)
12.10 Vijesti
13.20 De-Lovely, igrani film,
glazbena drama
14.30 Vrijeme je za rukomet,
sportska emisija
15.00 Rukomet- završnica
(za 3. mjesto), prijenos
16.30 Vrijeme je za rukomet,
sportska emisija
17.30 Rukomet- završnica
(finale), prijenos
19.00 Vrijeme je za rukomet,
sportska emisija
20.00 Sile prirode, igrani film,
romantična komedija
21.45 CSI: Miami,
kriminalistička serija
22.40 Vijesti
23.00 Lovac, igrani film,
akcijski
00.30 Kunolovac, kviz

PONEDJELJAK 2.2.2009.

06.10 - Najava programa

06.15 - Drugo mišljenje
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Velegradnja 1.,
dokumentarna serija
11.10 - Treća dob, emisija
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Normalan život,
emisija o osobama
s invaliditetom
15.35 - Mijenjam svijet
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
20.10 - Latinica
21.50 - Potrošački kod
22.25 - Otvoreno
23.30 - Dnevnik 3
23.45 - Poslovne vijesti
23.50 - Vijesti iz kulture
00.00 - Dosjei X (3.), serija
00.45 - Zvezdane staze: Deep
Space Nine 4., serija
01.30 - Momci s Madisonsa, serija
02.15 - Kalifornikacija,
humoristična serija
02.40 - Sutkinja Amy 6., serija
03.25 - Skica za portret
03.35 - Latinica
05.10 - Opijeni ljubavlju

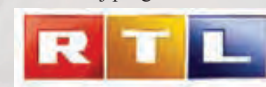

07.10 - Najava programa
07.15 - Vatrogasne priče
07.40 - Miki i prijatelji
08.05 - Na kraju ulice
08.20 - Petar Pan i gusari
08.45 - Hollyni junaci, serija
09.15 - Beverly Hills 7., serija
10.00 - Evergreen (5/8)
11.50 - Na prvi pogled, serija
12.15 - Antologija hrvatskoga
glumišta
13.25 - Igrani film (strani)
14.55 - Obični ljudi, TV serija
15.40 - Ta politiká
15.50 - Kako žive životinje
16.10 - Moja žena i djeca 4.
16.30 - Povratak na novo, serija
17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
17.50 - Županijska panorama
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Na rubu znanosti:
Lothar Hirneise -
Izliječiti rak
19.20 - Crtani film
19.35 - Dragi John 4.
20.05 - Turner i Hooch, film
21.45 - Vijesti na Drugom
22.00 - Zakon!, domaća
humoristična serija
22.35 - Momci s Madisonsa,
serija

23.25 - Kalifornikacija, serija
23.55 - Ciklus horora: My
Little Eye, britansko-
američki film

05.20 Flintove avanture
05.40 Otvori svoje srce, serija
06.30 Čarobnjaci, crtana serija
06.55 Inspektor Gadget
07.20 Graditelj Bob
07.35 Pepa prašćić
07.45 Tomica i prijatelji
08.05 Pocoyo, crtana serija
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.20 Lude 70-e, serija
10.50 Rebelde, serija
11.45 IN magazin,
showbiz emisija
12.20 Medij, serija
13.15 Nikita, serija
14.10 Inspektor Rex, serija
15.10 E.T., igrani film
17.15 Vijesti Nove TV
17.45 Rebelde, serija
18.35 IN magazin,
showbiz emisija
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Instinkt, igrani film
22.10 Kašmir mafija, serija
23.05 Eli Stone, serija
00.05 Vijesti
00.20 Seks i grad, serija
00.50 Seinfeld, serija
01.20 Nikita, serija
02.10 Ezo TV, tarot show
03.10 Žene 2, igrani film
05.00 Kraj programa

06.50 Dexterov laboratorij
07.15 Cobra 11, serija (R)
08.10 Marina, telenovela (R)
09.15 Astro show, emisija
10.20 Kunolovac, kviz
11.20 Korak po korak, (R)
11.45 Kako sam upoznao vašu
majku, serija (R)
12.15 Ekkluziv, magazin (R)
12.30 Vijesti
12.40 Punom parom,
kulinarski izazov (R)
13.05 Večera za 5,
lifestyle emisija (R)
13.35 Marina, telenovela
14.30 Cobra 11, serija
15.20 Magnum, akcijska serija
16.15 Korak po korak, serija
16.40 Kako sam upoznao vašu
majku, serija
17.10 Malcolm u sredini
17.35 Dadilja, serija
18.00 Reba, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5,
lifestyle emisija

19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 Dan poslije sutra, film
22.00 Vertikalna granica, film
00.10 Vijesti
00.20 Kunolovac, kviz
02.20 Otet, serija

UTORAK 3.2.2009.

05.55 - Normalan život, emisija
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Velegradnja 1., dokumentarna serija
11.10 - Ekološki raj Matta Jamesa, dok. serija
11.40 - Hrvatska kulturna baština
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlj
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Među nama
15.35 - Festa Svetoga Vlaha: Barjaci se klanjaju parcu, emisija pučke i predajne kulture

16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
20.10 - Globalno sijelo
20.45 - Junaci Domovinskog rata: Josipov registar, dokumentarna serija
21.30 - Poslovni klub
22.05 - Otvoreno
23.10 - Dnevnik 3
23.40 - Dosjei X (4.), serija
00.25 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 4., serija
01.10 - CSI: Miami 6., serija
01.55 - Zovem se Earl 2., humoristična serija
02.15 - Sutkinja Amy 6., serija
03.00 - Festa Svetoga Vlaha: Barjaci se klanjaju parcu, emisija pučke i predajne kulture
03.30 - Drugi format
04.10 - Globalno sijelo
04.40 - Poslovni klub
05.10 - Opijeni ljubavlj

07.10 - Najava programa
07.15 - Vatrogasne priče
07.40 - Miki i prijatelji
08.05 - Na kraju ulice
08.20 - Petar Pan i gusari

08.45 - Hollyni junaci, serija
09.15 - Beverly Hills 7., serija
10.00 - Dubrovnik: Festa Sv. Vlaha, prijenos mise
11.55 - Antologija hrvatskoga glumišta
12.50 - Val d'Iser: SP u skijanju - super G (Ž), prijenos
14.15 - reprizni program
14.50 - Obični ljudi, TV serija
15.35 - Navrh jezika
15.45 - Pokusi koji su promijenili svijet (3/6)
16.10 - Moja žena i djeca 4.
16.30 - Povratak na novo, serija
17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
17.50 - Županijska panorama
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Drugi format
19.20 - Crtani film
19.35 - Dragi Johnne 4., humoristična serija
20.05 - Domaći igrani film
21.50 - Vijesti na Drugom
22.05 - CSI: Miami 6., serija
22.55 - Zovem se Earl 2.
23.20 - Ciklus europskog filma: Zaruke su dugo trajale, francuski film

05.20 Flintove avanture
05.40 Otvori svoje srce, serija
06.30 Čarobnjaci, crtana serija
06.55 Inspektor Gadget
07.20 Graditelj Bob
07.35 Pepa prašćić
07.45 Tomica i prijatelji
08.05 Pocoyo, crtana serija
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.30 Lude 70-e, serija
11.00 Rebelde, serija
11.50 IN magazin, showbiz emisija
12.25 Medij, serija
13.20 Navy CIS, serija
14.15 Inspektor Rex, serija
15.15 Frankie i Johnny, film
17.15 Vijesti Nove TV
17.45 Rebelde, serija
18.35 IN magazin, showbiz emisija
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Trenutak istine, game show
21.00 Ljubavni brodolom, film
22.35 Pod nož, serija
23.35 Vijesti
23.50 Seks i grad, serija
00.20 Seinfeld, serija
00.50 Navy CIS, serija
01.40 Ezo TV, tarot show
02.40 Frankie i Johnny, film
04.30 Inspektor Rex, serija
05.15 Kraj programa

06.55 Dexterov laboratorij, (dvije epizode)
07.40 Korak po korak, humoristična serija (R)
08.05 Kako sam upoznao vašu majku, serija (R)
08.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
09.15 Astro show, emisija
10.20 Kunolovac, kviz
11.20 Malcolm u sredini, (R)
11.45 Dadilja, serija (R)
12.15 Ekkluziv, magazin (R)
12.30 Vijesti
12.40 Reba, serija (R)
13.05 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
13.35 Marina, telenovela
14.30 Cobra 11, serija
15.20 Magnum, akcijska serija
16.15 Korak po korak, humoristična serija
16.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija
17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
17.35 Dadilja, serija
18.00 Reba, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 Moja 3 zida, serija
20.55 Bibin svijet, serija
21.30 Billy Madison, film
23.10 Putnik, znanstveno-fantastična drama
00.05 Vijesti
00.15 Kunolovac, kviz

SRIJEDA 4.2.2009.

05.55 - Među nama
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Velegradnja 1., dokumentarna serija
11.10 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlj
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Riječ i život, religijski program
15.35 - Eko zona
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
20.10 - Idemo na put s Goranom Milićem: Južna Amerika
21.05 - Luda kuća 4., TV serija

21.45 - Proces
22.20 - Otvoreno
23.30 - Dnevnik 3
00.00 - Dosjei X (4.), serija
00.45 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 4., serija
01.30 - E-Ring, serija
02.15 - Sutkinja Amy 6., serija
03.00 - Oprah Show
03.40 - Scientia croatica
04.10 - Eko zona
04.40 - Proces
05.10 - Opijeni ljubavlj

07.15 - Vatrogasne priče
07.40 - Miki i prijatelji
08.05 - Na kraju ulice
08.20 - Petar Pan i gusari
08.45 - Hollyni junaci, serija
09.15 - Beverly Hills 7., serija
10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
10.50 - Val d'Iser: SP u skijanju - super G (M), prijenos
12.10 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
13.35 - reprizni program
14.40 - Obični ljudi, TV serija
15.30 - Domaća fronta, irski dok. film za mlade
15.45 - Kokice
16.05 - Moja žena i djeca 4.,
16.30 - Povratak na novo, humoristična serija
17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
17.50 - Županijska panorama
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Scientia croatica
19.05 - Znanstvene vijesti
19.20 - Crtani film
19.35 - Dragi Johnne 4.
20.05 - serija za djecu
20.40 - Vijesti na Drugom
21.00 - Iznenađni udar, film
22.55 - E-Ring, serija
23.45 - Transfer

05.20 Flintove avanture
05.40 Otvori svoje srce, serija
06.30 Čarobnjaci, crtana serija
06.55 Inspektor Gadget
07.20 Graditelj Bob
07.35 Pepa prašćić
07.45 Tomica i prijatelji
08.05 Pocoyo, crtana serija
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.40 Lude 70-e, serija
11.10 Rebelde, serija
12.10 IN magazin, showbiz emisija
12.45 Medij, serija
13.40 Navy CIS, serija
14.35 Inspektor Rex, serija
15.35 Ljubavni brodolom, film

17.15 Vijesti Nove TV
17.45 Rebelde, serija
18.35 IN magazin, showbiz magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Lud, zbunjen, normalan
21.00 Bračne vode, serija
21.35 Kućanice, serija
23.15 Vijesti
23.30 Seks i grad, serija
00.00 Seinfeld, serija
00.25 Navy CIS, serija
01.15 Ezo TV, tarot show
02.15 Bonanno: Kum 1, film
03.40 Bonanno: Kum 2, film
05.05 Kraj programa

06.55 Dexterov laboratorij, (dvije epizode)
07.40 Korak po korak, (R)
08.05 Kako sam upoznao vašu majku, serija (R)
08.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
09.15 Astro show, emisija
10.20 Kunolovac, kviz
11.20 Malcolm u sredini, (R)
11.45 Dadilja, serija (R)
12.15 Ekkluziv, magazin (R)
12.30 Vijesti
12.40 Reba, serija (R)
13.05 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
13.35 Marina, telenovela
14.30 Cobra 11, serija
15.20 Magnum, akcijska serija
16.15 Korak po korak, serija
16.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija
17.10 Malcolm u sredini, serija
17.35 Dadilja, serija
18.00 Reba, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 CSI: New York, serija
20.50 Zaboravljeni slučaj, serija
21.40 Dexter, serija
22.45 Bratstvo, serija
23.40 Vijesti
23.50 Kunolovac, kviz
01.50 Otet, serija

ČETVRTAK 5.2.2009.

05.55 - Riječ i život, religijski program
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
09.10 - Sve će biti dobro
10.15 - Velegradnja 1., dokumentarna serija
11.10 - Oprah Show

12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlj
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Trenutak spoznaje
 15.35 - Domaći dok.film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - 1 protiv 100, kviz
 21.10 - Dossier.hr
 22.00 - Pola ure kulture
 22.35 - Otvoreno
 23.25 - Dnevnik 3
 23.45 - Dnevnik 3
 00.00 - Poslovne vijesti
 00.15 - Dosjei X (4.), serija
 01.00 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 4., serija
 01.45 - Blizu doma, serija
 02.30 - Sutkinja Amy 6., serija
 03.15 - Fotografija u Hrvatskoj
 03.25 - Indeks, emisija o školstvu
 03.55 - Pola ure kulture
 04.25 - Dossier.hr
 05.10 - Opijeni ljubavlj

07.10 - Najava programa
 07.15 - Vatrogasne priče
 07.40 - Miki i prijatelji
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Petar Pan i gusari
 08.45 - Hollyni junaci, serija
 09.15 - Beverly Hills 7., serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - reprizni program
 14.05 - Slikovnica
 14.40 - Obični ljudi, TV serija
 15.30 - Koga briga?
 16.05 - Moja žena i djeca 4.
 16.30 - Povratak na novo, serija
 17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
 17.50 - Županijska panorama
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Indeks, emisija o školstvu
 19.10 - Crtani film
 19.35 - Dragi John 4.
 20.05 - serija za djecu
 20.40 - Vijesti na Drugom
 21.00 - Gangsterska petorka, američki film
 22.45 - Blizu doma, serija
 23.30 - Dobro ugođena večer

05:20 Flintove avanture
 05:40 Otvori svoje srce, serija
 06:30 Čarobnjaci, crtana serija
 06:55 Inspektor Gadget
 07:20 Graditelj Bob
 07:35 Pepa prašćić
 07:45 Tomicia i prijatelji
 08:05 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra

10:45 Lude 70-e, serija
 11:15 Rebelde, serija
 12:15 IN magazin, showbiz emisija
 12:50 Medij, serija
 13:45 Navy CIS, serija
 14:40 Inspektor Rex, serija
 15:40 Samo ljubav 1, film
 17:15 Vijesti Nove TV
 17:45 Rebelde, serija
 18:35 IN magazin, showbiz emisija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Istraga, magazin
 21:15 Provjereno, informativni magazin
 22:10 Trenutak istine, game show
 23:10 Vijesti
 23:25 Seks i grad, serija
 23:55 Seinfeld, serija
 00:20 Navy CIS, serija
 01:20 Ezo TV, tarot show
 02:20 Samo ljubav 1, film
 03:45 Inspektor Rex, serija
 04:30 Medij, serija
 05:15 Kraj programa

06.55 Dexterov laboratorij, (dvije epizode)
 07.40 Korak po korak, (R)
 08.05 Kako sam upoznao vašu majku, serija (R)
 08.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 09.15 Astro show, emisija
 10.20 Kunolovac, kviz
 11.20 Malcolm u sredini, (R)
 11.45 Dadilja, serija (R)
 12.15 Ekkluziv, magazin (R)
 12.30 Vijesti
 12.40 Reba, serija (R)
 13.05 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.35 Marina, telenovela
 14.30 Cobra 11, serija
 15.20 Magnum, akcijska serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.10 Malcolm u sredini, serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
 20.55 Uvod u anatomiju, serija
 21.45 Kućanice, serija
 22.35 Trava, (dvije epizode)
 23.45 Vijesti
 23.55 Ženski klan, kriminalistička serija
 00.45 Kunolovac, kviz

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se na subotičkoj TV K23 nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektar, također nedjeljom u 13 sati. Polusatna radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom u 12 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 14,45 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

- 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

- 'Aktualije' (ponedjeljkom)
- 'DW Puls' - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom)
- 'Otvoreni studio' (srijedom)
- 'Kultur café' - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- Emisija za mlade (petkom)

20,30 - 21,00

- Narodna glazba
- Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, komentar, zanimljivosti, zabavna glazba)
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,30 Emisija za djecu
- 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

	OVOGO-DIŠNJI OSKAROVSKI FILM	OKOPAVATI	NAŠ RTV VODITELJ	NAŠ NAFTNI GIGANT	NOBELIJ	UMIRITI	NOVOZE-LANDSKA PTICA BEZ KRILA	GRADIČ U SLOVENSKOM PRIMORJU	VOZAČI FORMULE 1	ŠARENA PAPIGA	MLADI BRAZILSKI NOGOMETAŠ U "MILANU"	GORJE U TANZANIJU	NEAMBA-LAŽIRANA RASTRESITA ROBA
NA NJEMU SE TISKALJU NOVINE													
BITI RACIONALAN U POTROŠNJI													
PJEVAČICA BLAGDAN					POK. ZAGREBAČKI GRADO-NAČELNIK "KAMATE"								
VULKAN NA MINDANAU				PTIČJI ORGAN ZA LETENJE MITSKI LETAC						AUSTRIJSKA TV KUĆA ODVJETNIK NOBILO			
SPOJITI SIVANJEM							ATIFA ODMILA GLUMICA HECHÉ				IVICA UDOVIČIĆ ZLATOTOPKA		
NALJEPNICA								"INCORPORATED" ŽENSKO IME, DARINKA				"ZAPAD" NAPRAVA ZA MJERENJE SILE	
POMORSKA JEDINICA DULJINE					RIJEKA U PAKISTANU OTISKATI NA PRINTERU				ONDA ZALAZAK				
L + J		ARIJAN ODMILA ZAPOVJEDNIK RIM. CENTURIJE				POGLEDI NA SVIJET AMERIČKA GLUMICA, SALLY							SVEOPĆE SMIJANJE; SPRDAČINA
LUTHEROV PROTIVNIK, JOHANN				KUGLA (GRČ.) PRAVOSLAVNA ZADUŠNICA						"SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA"			
BIVŠI AUTOZNAK ZENICE			"PRODUCER PRICE INDEX" TERENSKA VOZILA				IME GLUMICA PACINA SNI, SANJE			KAMEN (PJESN.) KONJ ZA GALOPSKU UTRKE			
NAJSJAJNIJA ZVIJEZDA U ŠKORPIONU								JUŽNOAM. ČAPLJA JAPANSKI BISMARCK, HIROBUMI					
STERILIZIRANA GAZA ZA PREVIJANJE													
PUCCINIJEVA OPERA									GRAD NA CELEBESU PUŠAČKA PUČKALICA				
ZATVOR, "REŠT"						MJESTO KOD KUTINE "TACTICAL"							
RADITI TEŽAK POSAO, "CRNCITI"								PITANJA KALIJ					
NASELJE U RIO DE JANEIRU							POKLEKNUĆE KOLJENA "AMPER"						
ENISA ODMILA								DUGOREPA PAPIGA					

RAŠEŠENJE KRIŽALJKE
 novinski papir, ekonomizirati, maja, ivo latin, apo, krijo, orf, zašiti, ata, iu, etiketa, inc, z, milja, ind, tada, li, art, nazori, eck, ste-
 ra, sos, ze, ppi, al, kam, antares, agami, sterilni zavoj, turandot, lom, arest, volodet, rintati, upiti, cocota, klecaj, enisica, arara,